

**Ανάλυση των οικονομικών
στοιχείων των Καλλικρατικών
δήμων και της πορείας τους προς τη
λογιστική του δεδομένου**

Οι κρίσεις επί θεμάτων πολιτικής και οι προτάσεις που περιέχονται στην παρούσα ανάλυση εκφράζουν τις απόψεις των ερευνητών και δεν αντανακλούν, κατ' ανάγκη, τη γνώμη των μελών ή της Διοίκησης του ΙΟΒΕ.

Η μελέτη εκπονήθηκε από τους Νίκο Παρατσιώκα και Svetoslan Danchev, υπό τον συντονισμό του Νίκου Βέττα, Γενικού Διευθυντή του ΙΟΒΕ και Καθηγητή στο ΟΠΑ και της Σάνδρας Κοέν, Αναπληρώτριας Καθηγήτριας στο ΟΠΑ.

Οι ερευνητές επιθυμούν να ευχαριστήσουν τους Βανέσσα Βάθη, Ιωάννα Μαλκογιάννη, Διονύση Σιετή, Γιώργο Κιντή και Ιωάννη Λυμάξη για τη συνεισφορά τους στη συλλογή και την επεξεργασία των στοιχείων. Κάθε λάθος ή παράλειψη βαρύνει αποκλειστικά τους συγγραφείς.

Η μελέτη εκπονήθηκε με τη στήριξη της Επιτροπής Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (ΕΛΤΕ).

Το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (Ι.Ο.Β.Ε.) είναι ιδιωτικός, μη κερδοσκοπικός, κοινωφελής, ερευνητικός οργανισμός. Ιδρύθηκε το 1975 με δύο σκοπούς: αφενός να προωθεί την επιστημονική έρευνα για τα τρέχοντα και αναδυόμενα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας, αφετέρου να παρέχει αντικειμενική πληροφόρηση και να διατυπώνει προτάσεις, οι οποίες είναι χρήσιμες στη διαμόρφωση πολιτικής.

ISBN 978-960-7536-73-0

Copyright © 2017 Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών

Απαγορεύεται η με οιονδήποτε τρόπο ανατύπωση ή μετάφραση οποιουδήποτε μέρους της μελέτης, χωρίς την άδεια του εκδότη.

Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ)
Τσάμη Καρατάσου 11, 117 42 Αθήνα
Τηλ.: (210 9211200-10), Fax: (210 9228130 & 210 9233977)
E-mail: info@iobe.gr - URL: <http://www.iobe.gr>

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.	Εισαγωγή	7
Έκθεση Α. Η μετάβαση των δήμων προς τα πρότυπα του δεδουλευμένου λογιστικού συστήματος		
2.	Λογιστικά Συστήματα Δήμων	11
2.1	Παραδοσιακό λογιστικό σύστημα ταμειακής βάσης.....	11
2.2	Οφέλη από τη δεδουλευμένη λογιστική βάση	12
2.3	Προβλήματα εφαρμογής της λογιστικής δεδουλευμένης βάσης.....	13
3.	Λογιστικά συστήματα στους ελληνικούς ΟΤΑ.....	15
3.1	Προϋπολογισμός	15
3.2	Λογιστική βάση του δεδουλευμένου	15
3.3	Χρηματοοικονομικές καταστάσεις	17
4.	Διαθεσιμότητα των λογιστικών καταστάσεων των δήμων.....	19
4.1	Διαθεσιμότητα εγκεκριμένων καταστάσεων στο σύνολο της χώρας	19
4.2	Διάρκεια της διαδικασίας έγκρισης των λογιστικών καταστάσεων	20
4.3	Είδος πληροφοριών προς διάθεση στο κοινό	22
4.4	Διαθεσιμότητα εγκεκριμένων καταστάσεων ανά περιφέρεια.....	24
4.5	Διαθεσιμότητα των καταστάσεων ανάλογα με το μέγεθος των δήμων	26
4.6	Λοιπά χαρακτηριστικά δήμων	27
5.	Σύνοψη	31
Έκθεση Β. Επίδραση της οικονομικής κρίσης στα οικονομικά των δήμων: Ανάλυση με αριθμοδείκτες		
6.	Εισαγωγή	35
7.	Εξέλιξη των χρηματοοικονομικών στοιχείων των δήμων	37
8.	Αριθμοδείκτες ρευστότητας.....	39
8.1	Ορισμός	39
8.2	Εξέλιξη των δεικτών ρευστότητας στο σύνολο του δείγματος.....	39
8.3	Διαφορές στους δείκτες ρευστότητας μεταξύ των δήμων του δείγματος.....	39
8.4	Ρευστότητα και η συνέπεια στη δημοσίευση ισολογισμών	40
9.	Αριθμοδείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας	43
9.1	Ορισμός	43
9.2	Εξέλιξη στο σύνολο του δείγματος.....	43
9.3	Διαφορές μεταξύ των δήμων του δείγματος	44
9.4	Κυκλοφοριακή ταχύτητα και η συνέπεια στη δημοσίευση ισολογισμών	45
10.	Αριθμοδείκτες δομής κεφαλαίων	47
10.1	Ορισμός	47
10.2	Εξέλιξη στο σύνολο του δείγματος.....	47
10.3	Διαφορές μεταξύ των δήμων	47
10.4	Δομή κεφαλαίων και η συνέπεια στη δημοσίευση ισολογισμών	48
11.	Αριθμοδείκτες δομής ισολογισμού	51
11.1	Ορισμός	51
11.2	Εξέλιξη στο σύνολο του δείγματος.....	51
11.3	Διαφορές μεταξύ των δήμων	52
11.4	Δομή ισολογισμού και η συνέπεια στη δημοσίευση ισολογισμών	53
12.	Αριθμοδείκτες δομής κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης.....	55
12.1	Ορισμός	55
12.2	Εξέλιξη στο σύνολο του δείγματος.....	55
12.3	Διαφορές μεταξύ των δήμων	55
12.4	Δομή κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης και η συνέπεια στη δημοσίευση ισολογισμών	57
13.	Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας	59
13.1	Ορισμοί.....	59
13.2	Εξέλιξη στο σύνολο του δείγματος.....	59

13.3	Κατανομή των τιμών των αριθμοδεικτών μεταξύ των δήμων	59
13.4	Αποδοτικότητα και η συνέπεια στη δημοσίευση ισολογισμών	60
14.	Σύνοψη	63
Έκθεση Γ. Η χρηματοοικονομική κατάσταση των δήμων ανάλογα με γεωγραφικά και άλλα χαρακτηριστικά τους.....		65
15.	Εξέλιξη αριθμοδεικτών με βάση το μέγεθος των δήμων	67
15.1	Εισαγωγή	67
15.2	Χρηματοοικονομικά μεγέθη δήμων ανά κάτοικο	67
15.3	Αριθμοδείκτες ρευστότητας.....	69
15.4	Αριθμοδείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας.....	70
15.5	Αριθμοδείκτες δομής κεφαλαίων.....	70
15.6	Αριθμοδείκτες δομής ισολογισμού	72
15.7	Αριθμοδείκτες Δομής Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης.....	74
15.8	Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας	76
15.9	Παράρτημα	78
16.	Εξέλιξη αριθμοδεικτών στους δήμους-πρωτεύουσες νομών	79
16.1	Εισαγωγή	79
16.2	Αριθμοδείκτες ανά κάτοικο	79
16.3	Αριθμοδείκτες ρευστότητας.....	80
16.4	Αριθμοδείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας.....	80
16.5	Αριθμοδείκτες δομής κεφαλαίων.....	81
16.6	Αριθμοδείκτες Δομής Ισολογισμού	82
16.7	Αριθμοδείκτες Δομής Αποτελεσμάτων Χρήσης	83
16.8	Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας	83
17.	Εξέλιξη αριθμοδεικτών με βάση τη νησιωτικότητα.....	85
17.1	Εισαγωγή	85
17.2	Αριθμοδείκτες ανά κάτοικο	85
17.3	Αριθμοδείκτες ρευστότητας.....	86
17.4	Αριθμοδείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας.....	86
17.5	Αριθμοδείκτες δομής κεφαλαίων.....	87
17.6	Αριθμοδείκτες δομής ισολογισμού	88
17.7	Αριθμοδείκτες δομής αποτελεσμάτων χρήσης	89
17.8	Αριθμοδείκτες ανά κάτοικο και αριθμοδείκτες αποδοτικότητας	90
18.	Σύνοψη	91
19.	Αναφορές.....	93
20.	Παράρτημα	95

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 4.1: Δήμοι χωρίς εγκεκριμένο ισολογισμό ανά έτος	19
Διάγραμμα 4.2: Περίοδος έγκρισης ισολογισμού μετά τη λήξη της χρήσης	21
Διάγραμμα 4.3: Είδος των διαθέσιμων πληροφοριών	23
Διάγραμμα 4.4: Κατανομή των δήμων χωρίς εγκεκριμένους ισολογισμούς ανά περιφέρεια	25
Διάγραμμα 4.5: Κατανομή των δήμων ανάλογα με το μέγεθός τους	27
Διάγραμμα 4.6: Ποσοστό των δήμων χωρίς εγκεκριμένους ισολογισμούς ανά μέγεθος δήμων	27
Διάγραμμα 4.7: Ποσοστό δήμων χωρίς εγκεκριμένους ισολογισμούς στους νησιωτικούς δήμους	28
Διάγραμμα 4.8: Ποσοστό δήμων χωρίς εγκεκριμένους ισολογισμούς στους δήμους πρωτεύουσες νομών	29
Διάγραμμα 6.1: Αριθμοδείκτες για την εξέταση των οικονομικών των δήμων	35
Διάγραμμα 8.1: Εξέλιξη αριθμοδεικτών ρευστότητας για δήμους με δημοσιευμένους ισολογισμούς το 2011 και το 2015	40
Διάγραμμα 8.2: Σύγκριση αριθμοδεικτών ρευστότητας για το 2011 μεταξύ δήμων με και χωρίς δημοσιευμένες καταστάσεις για το 2015	41
Διάγραμμα 9.1: Εξέλιξη αριθμοδεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας για δήμους με δημοσιευμένους ισολογισμούς το 2011 και το 2015	44
Διάγραμμα 9.2: Σύγκριση αριθμοδεικτών ρευστότητας μεταξύ δήμων με και χωρίς δημοσιευμένες καταστάσεις για το 2015	45
Διάγραμμα 10.1: Κατανομή αριθμοδεικτών δομής κεφαλαίων για δήμους με δημοσιευμένους ισολογισμούς το 2011 και το 2015	48
Διάγραμμα 11.1: Κατανομή αριθμοδεικτών δομής ισολογισμού σε δήμους με δημοσιευμένους ισολογισμούς την εξεταζόμενη πενταετία	52
Διάγραμμα 11.2: Υποχρεώσεις προς σύνολο ενεργητικού σε δήμους με δημοσιευμένους ισολογισμούς το 2011 και το 2015	53
Διάγραμμα 12.1: Κατανομή αριθμοδεικτών σχετικών με τα λειτουργικά έσοδα σε Δήμους με δημοσιευμένους ισολογισμούς το 2011 και το 2015	56
Διάγραμμα 12.2: Αριθμοδείκτες αποτελεσμάτων χρήσης σε Δήμους με δημοσιευμένους ισολογισμούς το 2011 και το 2015	56
Διάγραμμα 13.1: Κατανομή αριθμοδεικτών αποδοτικότητας σε Δήμους με δημοσιευμένους ισολογισμούς το 2011 και το 2015	60
Διάγραμμα 15.1: Αριθμοδείκτες ρευστότητας με βάση το μέγεθος του Δήμου	69
Διάγραμμα 15.2: Αριθμοδείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας με βάση το μέγεθος του Δήμου	71
Διάγραμμα 15.3: Αριθμοδείκτες δομής κεφαλαίων με βάση το πληθυσμιακό μέγεθος του δήμων	72
Διάγραμμα 15.4: Αριθμοδείκτες δομής ισολογισμού με βάση το πληθυσμιακό μέγεθος του δήμων .	73
Διάγραμμα 15.5: Υποχρεώσεις προς σύνολο Ενεργητικού με βάση το πληθυσμιακό μέγεθος του δήμων	73
Διάγραμμα 15.6: Αριθμοδείκτης λειτουργικών εσόδων προς λειτουργικά έξοδα με βάση το πληθυσμιακό μέγεθος του δήμων	76

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 2.1: Λογιστικά συστήματα σε επίπεδο δήμων σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες	14
Πίνακας 4.1: Η οικονομική σημασία των δήμων χωρίς εγκεκριμένο ισολογισμό ανά έτος	20
Πίνακας 4.2: Ποσοστό δήμων χωρίς εγκεκριμένους ισολογισμούς ανά περιφέρεια	26
Πίνακας 7.1: Εξέλιξη βασικών χρηματοοικονομικών στοιχείων (σε εκατ. €) για το σταθερό δείγμα δήμων	37
Πίνακας 8.1: Εξέλιξη αριθμοδεικτών ρευστότητας στο σύνολο του δείγματος	39
Πίνακας 9.1: Εξέλιξη αριθμοδεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας στο σύνολο του δείγματος	44
Πίνακας 9.2: Αριθμοδείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας το 2011 σε δήμους με και χωρίς δημοσιευμένους ισολογισμούς για το 2015	45
Πίνακας 10.1: Εξέλιξη αριθμοδεικτών δομής κεφαλαίων στο σύνολο του δείγματος	47
Πίνακας 10.2: Αριθμοδείκτες δομής κεφαλαίων σε δήμους με και χωρίς δημοσιευμένους ισολογισμούς το 2015 (έτος αναφοράς 2011)	48
Πίνακας 11.1: Εξέλιξη αριθμοδεικτών δομής ισολογισμού στο σύνολο του δείγματος	51

Πίνακας 11.2: Αριθμοδείκτες δομής ισολογισμού σε δήμους με και χωρίς δημοσιευμένους ισολογισμούς το 2015	53
Πίνακας 12.1: Εξέλιξη αριθμοδεικτών δομής αποτελεσμάτων χρήσης στο σύνολο τους δείγματος ...	55
Πίνακας 12.2: Αριθμοδείκτες αποτελεσμάτων χρήσης για το 2011 σε δήμους με και χωρίς δημοσιευμένους ισολογισμούς για το 2015	57
Πίνακας 13.1: Εξέλιξη αριθμοδεικτών αποδοτικότητας στο σύνολο τους δείγματος	59
Πίνακας 13.2: Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας το 2011 σε δήμους με και χωρίς δημοσιευμένους ισολογισμούς για το 2015	61
Πίνακας 15.1: Αριθμός δήμων, βάσει πληθυσμιακού μεγέθους, με δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις ανά έτος, 2011-2015	67
Πίνακας 15.2: Χρηματοοικονομικά μεγέθη ανά κάτοικο	68
Πίνακας 15.3: Αριθμοδείκτες σχετικοί με το Πάγιο Ενεργητικό με βάση το πληθυσμιακό μέγεθος του δήμων	74
Πίνακας 15.4: Αριθμοδείκτες Δομής Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης σχετικοί με έσοδα	75
Πίνακας 15.5: Αριθμοδείκτες Δομής Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης σχετικοί με έξοδα	75
Πίνακας 15.6: Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας με βάση το πληθυσμιακό μέγεθος του δήμων	77
Πίνακας 15.7: Εξέλιξη μεγεθών ισολογισμού δήμων της χώρας με βάση το πληθυσμιακό μέγεθος, 2011-2015 (ποσά σε εκατ. €).....	78
Πίνακας 16.1: Αριθμοδείκτες ανά κάτοικο μεταξύ δήμων-πρωτεύουσες και λοιπούς δήμους (ποσά σε €).....	79
Πίνακας 16.2: Δείκτες ρευστότητας μεταξύ δήμων-πρωτεύουσες και λοιπούς δήμους	80
Πίνακας 16.3: Δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας μεταξύ δήμων-πρωτεύουσες και λοιπούς δήμους	81
Πίνακας 16.4: Αριθμοδείκτες δομής κεφαλαίων μεταξύ δήμων-πρωτεύουσες και λοιπούς δήμους ..	81
Πίνακας 16.5: Αριθμοδείκτες δομής ισολογισμού μεταξύ δήμων-πρωτεύουσες και λοιπούς δήμους ..	82
Πίνακας 16.6: Αριθμοδείκτες δομής αποτελεσμάτων χρήσης μεταξύ δήμων-πρωτεύουσες και λοιπούς δήμους.....	83
Πίνακας 16.7: Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας μεταξύ δήμων-πρωτεύουσες και λοιπούς δήμους	84
Πίνακας 17.1: Χρηματοοικονομικά μεγέθη ανά κάτοικο στους ηπειρωτικούς και νησιωτικούς δήμους της χώρας	85
Πίνακας 17.2: Δείκτες ρευστότητας μεταξύ ηπειρωτικών και νησιωτικών δήμων	86
Πίνακας 17.3: Δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας μεταξύ ηπειρωτικών και νησιωτικών δήμων	87
Πίνακας 17.4: Αριθμοδείκτες δομής κεφαλαίων μεταξύ ηπειρωτικών και νησιωτικών δήμων	87
Πίνακας 17.5: Αριθμοδείκτες δομής ισολογισμού μεταξύ ηπειρωτικών και νησιωτικών δήμων	88
Πίνακας 17.6: Αριθμοδείκτες δομής αποτελεσμάτων χρήσης μεταξύ ηπειρωτικών και νησιωτικών δήμων	89
Πίνακας 17.7: Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας μεταξύ ηπειρωτικών και νησιωτικών δήμων	90
Πίνακας 20.1: Έγκριση των λογιστικών καταστάσεων ανά δήμο και έτος	95
Πίνακας 20.2: Δήμοι που περιλαμβάνονται στην ανάλυση οικονομικών στοιχείων	102
Πίνακας 20.3: Έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας για τη διαφορά μεταξύ των αριθμοδεικτών σε δήμους-πρωτεύουσες και λοιπούς δήμους	103
Πίνακας 20.4: Έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας για τη διαφορά μεταξύ των αριθμοδεικτών σε ηπειρωτικούς και νησιωτικούς δήμους	104
Πίνακας 20.5: Τυπολόγιο αριθμοδεικτών	105
Πίνακας 20.6: Αριθμοδείκτες σε δήμους με δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις την περίοδο 2011-2015.....	107
Πίνακας 20.7: Αριθμοδείκτες σε πολύ μεγάλους δήμους	109
Πίνακας 20.8: Αριθμοδείκτες σε μεγάλους δήμους	111
Πίνακας 20.9: Αριθμοδείκτες σε μεσαίους δήμους	113
Πίνακας 20.10: Αριθμοδείκτες σε μικρούς δήμους	115
Πίνακας 20.11: Αριθμοδείκτες σε ηπειρωτικούς δήμους	117
Πίνακας 20.12: Αριθμοδείκτες σε νησιωτικούς δήμους	119
Πίνακας 20.13: Αριθμοδείκτες σε δήμους-πρωτεύουσες.....	121

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα δημοσιονομικά περιθώρια της χώρας θα παραμείνουν ιδιαίτερα στενά στο προβλέψιμο μέλλον. Σε αυτό το περιβάλλον αυστηρής δημοσιονομικής πειθαρχίας, η ελαχιστοποίηση της σπατάλης και η μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας στη διαχείριση των δημόσιων πόρων αποτελούν απόλυτη προτεραιότητα για την ανάταξη της εθνικής οικονομίας. Η μετάβαση των δήμων, αλλά και γενικότερα όλων των φορέων της γενικής κυβέρνησης, προς τα πρότυπα και τις λογιστικές αρχές του δεδουλευμένου συστήματος αποτελεί ένα πολύ σημαντικό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι στόχοι της μελέτης είναι η διερεύνηση της μετάβασης των δήμων προς τα πρότυπα του δεδουλευμένου λογιστικού συστήματος και η εξέταση της επίδρασης της κρίσης στα οικονομικά των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) μέσω ανάλυσης των λογιστικών καταστάσεων των Καλλικρατικών δήμων. Η ανάλυση αναμένεται να παρέχει χρήσιμες πληροφορίες για την άσκηση πολιτικής και την πρόβλεψη της οικονομικής βιωσιμότητας των δήμων. Βάσει των στοιχείων και της ανάλυσης η Κεντρική Κυβέρνηση θα είναι σε θέση να αξιολογήσει συνολικά αλλά και συγκριτικά την οικονομική κατάσταση των δήμων και να δρομολογήσει τις κατάλληλες ενέργειες.

Η αξιολόγηση περιλαμβάνει για τους Καλλικρατικούς ΟΤΑ:

1. Διερεύνηση της διαθεσιμότητας των λογιστικών καταστάσεων στο ευρύτερο κοινό.
2. Ανάλυση των οικονομικών στοιχείων των δήμων με αριθμοδείκτες ρευστότητας, αποδοτικότητας, δομής κεφαλαίων και δραστηριότητας (κυκλοφοριακές ταχύτητες εισπράξεων, πληρωμών, ενεργητικού).
3. Δομή των εσόδων (λειτουργικά, επιχορηγήσεις, έκτακτα και ανόργανα) και δομή των εξόδων (λειτουργικά έξοδα, έκτακτα και ανόργανα, κατηγορίες λειτουργικών εξόδων).
4. Μεγέθη ανά κάτοικο για επιλεγμένα στοιχεία ισολογισμού, εσόδων και κόστους.
5. Συγκριτική ανάλυση των τιμών των αριθμοδεικτών και μεγεθών (1) έως (4) ανωτέρω με γεωγραφικά και άλλα κριτήρια, όπως το μέγεθος του δήμου και η νησιωτικότητά του

Η μελέτη αποτελείται από τρεις εκθέσεις. Ο σκοπός της πρώτης έκθεσης είναι να διερευνήσει την πορεία μετάβασης των δήμων προς τις λογιστικές αρχές και τα πρότυπα του δεδουλευμένου λογιστικού συστήματος, με έμφαση στα αναμενόμενα οφέλη από τη μετάβαση, τη διαθεσιμότητα των λογιστικών καταστάσεων των δήμων στο ευρύτερο κοινό και τις προϋποθέσεις για την επιτυχημένη μετάβαση άλλων δημόσιων φορέων.

Στο πρώτο κεφάλαιο της έκθεσης εξετάζονται τα λογιστικά συστήματα που εφαρμόζονται διεθνώς στην τοπική αυτοδιοίκηση, τα οφέλη της δεδουλευμένης λογιστικής βάσης, αλλά και τα προβλήματα στην εφαρμογή της. Το θεσμικό πλαίσιο για τα λογιστικά συστήματα που εφαρμόζονται στους ελληνικούς ΟΤΑ παρουσιάζεται στο κεφάλαιο 3. Στο κεφάλαιο 4 αναλύονται η διαθεσιμότητα των λογιστικών καταστάσεων των δήμων, η διάρκεια της διαδικασίας έγκρισης των λογιστικών καταστάσεων και το είδος πληροφοριών προς διάθεση στο ευρύτερο κοινό. Η πρώτη έκθεση ολοκληρώνεται με σύνοψη και διδάγματα για την επικείμενη μετάβαση άλλων δημόσιων φορέων προς τα πρότυπα της λογιστικής του δεδουλευμένου συστήματος.

Στη δεύτερη έκθεση αναλύονται αριθμοδείκτες με βάση τα χρηματοοικονομικά στοιχεία των δήμων, με σκοπό την εξέταση των τάσεων στα οικονομικά των δήμων κατά τη διάρκεια της κρίσης. Στο Κεφάλαιο 6 παρουσιάζονται συνοπτικά οι αριθμοδείκτες. Οι επιδόσεις των δήμων σε όρους ρευστότητας αναλύονται στο Κεφάλαιο 8, ενώ οι αριθμοδείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας παρουσιάζονται στο Κεφάλαιο 9. Στα Κεφάλαια 10-12, εξετάζονται οι αριθμοδείκτες δομής κεφαλαίων, ισολογισμού και κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης αντίστοιχα. Το Κεφάλαιο 13 εμπεριέχει ανάλυση των αριθμοδεικτών αποδοτικότητας. Η δεύτερη έκθεση της μελέτης ολοκληρώνεται με σύνοψη των βασικών ευρημάτων.

Η έκθεση Γ εξετάζει κατά πόσο γεωγραφικά και άλλα χαρακτηριστικά επηρεάζουν τις χρηματοοικονομικές επιδόσεις των δήμων. Στο Κεφάλαιο 15 εξετάζεται η επίδραση του μεγέθους των δήμων στην εξέλιξη των αριθμοδεικτών. Η επίδραση της διάκρισης μεταξύ δήμων που αποτελούν πρωτεύουσες νομών και των υπόλοιπων δήμων της χώρας παρουσιάζεται στο Κεφάλαιο 16. Στο Κεφάλαιο 17 αναλύεται η επίδραση της νησιωτικότητας στις χρηματοοικονομικές επιδόσεις των δήμων. Η μελέτη ολοκληρώνεται με σύνοψη των ευρημάτων της τρίτης έκθεσης.

Έκθεση Α. Η μετάβαση των δήμων προς τα πρότυπα του δεδοουλευμένου λογιστικού συστήματος

2. ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΔΗΜΩΝ

2.1 Παραδοσιακό λογιστικό σύστημα ταμειακής βάσης

Η ταμειακή βάση αποτελεί τη λογιστική βάση που χρησιμοποιείται παραδοσιακά στον δημόσιο τομέα. Στο πλαίσιο της λογιστικής της ταμειακής βάσης ως έξοδα¹ θεωρούνται μόνο οι πληρωμές με μετρητά (ταμειακές εκροές) που γίνονται κατά τη διάρκεια μιας περιόδου. Οι ταμειακές αυτές πληρωμές μπορεί να αφορούν την αγορά παγίων, την αποπληρωμή δανείων, τη χρησιμοποίηση υπηρεσιών τρίτων, κτλ. Αντίστοιχα, έσοδα θεωρούνται ανεξαρτήτως όλες οι εισπράξεις (ταμειακές εισροές) που γίνονται κατά τη διάρκεια της περιόδου.

Η λογιστική παρακολούθηση των εργασιών των οργανισμών του δημοσίου τομέα μέχρι πολύ πρόσφατα ήταν άρρηκτα συνδεδεμένη με την ταμειακή λογιστική. Πιο συγκεκριμένα: α) η έμφαση ήταν προσανατολισμένη στον έλεγχο των ταμειακών διαθεσίμων καθώς και εισπράξεων και πληρωμών, β) δινόταν μεγάλη σημασία στη σύνταξη, την έγκριση και την εκτέλεση του προϋπολογισμού (σε ταμειακή βάση) και γ) δεν προβλεπόταν η σύνταξη οικονομικών καταστάσεων ανάλογου πληροφοριακού περιεχομένου με αυτές του ιδιωτικού τομέα, εφόσον η διοίκηση εστίαζε την προσοχή της στην ταμειακή παρακολούθηση των εργασιών του οργανισμού.

Η βασική παράμετρος του παραδοσιακού συστήματος της ταμειακής λογιστικής είναι ότι για κάθε δαπάνη θα πρέπει να γίνεται έλεγχος. Ο έλεγχος αυτός είναι διττός. Αφενός ελέγχεται εάν η δαπάνη βρίσκεται εντός των ορίων του προϋπολογισμού (αλλιώς απαιτείται αναμόρφωση εφόσον δεν επιτρέπεται υπέρβαση των πιστώσεων) και αφετέρου γίνεται έλεγχος νομιμότητας, αξιολογείται δηλαδή εάν έχουν ακολουθηθεί όλες οι απαιτούμενες διαδικασίες.

Σε ένα τέτοιο πλαίσιο δεν παρέχεται κανένα κίνητρο για εξοικονόμηση πόρων. Αντίθετα, προωθείται η πολιτική της εξάντλησης του προϋπολογισμού προκειμένου ο φορέας να εξασφαλίσει αντίστοιχες τουλάχιστον πιστώσεις στο μέλλον. Η έμφαση δίνεται λοιπόν στην «απορρόφηση» των εγκεκριμένων κονδυλίων.

Παράλληλα, δεν δίνονται κίνητρα για βελτίωση της αποδοτικότητας. Είναι πολύ δύσκολη η αποδοτική διαχείριση των πόρων όταν δεν υπάρχει πλήρης και ορθή χρηματοοικονομική πληροφόρηση. Επιπλέον, η χρήση της ταμειακής λογιστικής βάσης δεν επιτρέπει την καταγραφή όλων των παραμέτρων του κόστους εφόσον κατά τη διάρκεια μιας περιόδου το κόστος λειτουργίας σε καμία περίπτωση δεν ταυτίζεται με τις αντίστοιχες πληρωμές.

Ωστόσο η ταμειακή λογιστική διαθέτει και ορισμένα πλεονεκτήματα που σχετίζονται κυρίως με την απλότητα της μεθόδου και την αντικειμενικότητά της. Η σχεδόν καθολική εφαρμογή της στο δημόσιο τομέα στηρίζεται εν μέρει στην ευκολία της κατανόησης των λογιστικών δεδομένων. Πιο συγκεκριμένα, οι διοικήσεις των οργανισμών του δημοσίου

¹ Οι έννοιες των εξόδων (expenses) και των δαπανών (expenditures) στη λογιστική του Δημοσίου τομέα έχουν κάποιες μικρές εννοιολογικές διαφορές. Ωστόσο, στο παρόν κείμενο οι όροι έξοδο και δαπάνη χρησιμοποιούνται ως συνώνυμοι.

τομέα δεν χρειάζεται να διαθέτουν εξειδικευμένες λογιστικές γνώσεις προκειμένου να κατανοήσουν τις ταμειακές κινήσεις, ενώ παράλληλα η λειτουργία του λογιστικού συστήματος έχει χαμηλό κόστος. Επίσης, δεν απαιτείται να γίνονται υποκειμενικές κρίσεις όπως αυτές που αφορούν αποσβέσεις και προβλέψεις.

Το βασικό μειονέκτημα της ταμειακής λογιστικής είναι ότι δεν προσφέρει τη δυνατότητα της μέτρησης του οικονομικού αποτελέσματος της χρήσης καθώς και την απεικόνιση της χρηματοοικονομικής κατάστασης ενός οργανισμού (δηλαδή δεν επιτρέπει τη σύνταξη ενός Ισολογισμού).

2.2 Οφέλη από τη δεδουλευμένη λογιστική βάση

Στο πλαίσιο της λογιστικής της δεδουλευμένης βάσης αναγνωρίζονται όλα τα στοιχεία του ενεργητικού, οι υποχρεώσεις, τα έσοδα και τα έξοδα του φορέα. Η έμφαση δίνεται στον υπολογισμό και στην παρουσίαση του κόστους των αγαθών και των υπηρεσιών που αναλώθηκαν κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς. Όταν χρησιμοποιείται αυτή η βάση υπολογίζονται οι αποσβέσεις των παγίων στοιχείων και μπορούν να γίνουν προσαρμογές στις αξίες των στοιχείων του ενεργητικού λόγω αποτίμησης. Ανάλογα με τη μεθοδολογία υπολογισμού των δαπανών που χρησιμοποιείται από έναν οργανισμό, στα έξοδα μπορούν να συμπεριληφθούν και ζημιές. Επομένως, υπολογίζονται κέρδη και ζημιές από την εκποίηση παγίων στοιχείων, λαμβάνοντας υπόψη τη διαφορά μεταξύ της αξίας πώλησης και της καθαρής λογιστικής αξίας του παγίου.

Η υιοθέτηση της δεδουλευμένης λογιστικής βάσης επιτρέπει την αναγνώριση και καταγραφή στοιχείων ενεργητικού και υποχρεώσεων, την κατάρτιση λογιστικών καταστάσεων τέλους χρήσης, την καταγραφή των δαπανών όταν καθίστανται δεδουλευμένα και των εσόδων όταν κερδίζονται και όχι όταν γίνεται η πληρωμή ή η είσπραξη τους αντίστοιχα, τη χρησιμοποίηση μεθόδων αποτίμησης και απόσβεσης, κτλ. Επιπλέον, επιτρέπει «σύγκλιση» της λογιστικής πληροφόρησης των δημόσιων φορέων με εκείνη των φορέων του ιδιωτικού τομέα.

Παράλληλα, προσφέρει κίνητρα για αποδοτικότερη διαχείριση των πόρων από τη διοίκηση των οργανισμών. Φυσικά, το πόσο ουσιαστικά θα συμβάλει η λογιστική πληροφόρηση προς αυτή την κατεύθυνση εξαρτάται από την ανάλυση και τη διάχυση της πληροφόρησης καθώς και την οργανωτική δομή των φορέων. Η πράξη έχει καταδείξει ότι ο συνδυασμός της δεδουλευμένης λογιστικής βάσης με αποκεντρωμένες διοικητικές δομές μπορεί να αποτελέσει τη βάση για ορθολογικότερη κατανομή πόρων και ορθότερη αξιολόγηση της απόδοσης.

Σε κάθε περίπτωση, η μετάβαση από τη λογιστική της ταμειακής βάσης στη λογιστική δεδουλευμένης βάσης και γενικότερα η διαδικασία υιοθέτησης μιας λογιστικής αναμόρφωσης είναι μια σταδιακή διαδικασία. Υπάρχουν πρακτικά παραδείγματα διεθνώς όπου έγινε δοκιμαστική εφαρμογή των νέων συστημάτων σε φορείς «πιλότους» και στη συνέχεια η εφαρμογή επεκτάθηκε και στους υπόλοιπους φορείς. Άλλη περίπτωση είναι εκείνη που το νέο σύστημα εφαρμόστηκε σε έναν κλάδο και λαμβάνοντας υπόψη την εμπειρία που αποκτήθηκε υιοθετήθηκε στη συνέχεια και από άλλους. Ένα βασικό συμπέρασμα που μπορεί να εξαχθεί από τα εμπειρικά παραδείγματα είναι ότι οι αρχικοί σχεδιασμοί αναμορφώθηκαν ή/και υλοποιήθηκαν με καθυστέρηση.

2.3 Προβλήματα εφαρμογής της λογιστικής δεδουλευμένης βάσης

Τα βασικότερα προβλήματα που έχουν διαφανεί από τη διεθνή εμπειρία κατά την εφαρμογή της λογιστικής δεδουλευμένης βάσης στους δημόσιους φορείς είναι τα ακόλουθα:

- Έλλειψη ενσωμάτωσης της λογιστικής αναμόρφωσης σε ευρύτερες προσπάθειες εκσυγχρονισμού των δημόσιων φορέων.
- Ασαφείς νομοθετικές διατάξεις αναφορικά με τα λογιστικά πρότυπα και τις λογιστικές αρχές. Ειδικότερα, έχουν διαπιστωθεί ασάφειες αναφορικά με την αναγνώριση, την αποτίμηση και την απόσβεση των παγίων στοιχείων καθώς και για τον υπολογισμό και την αντιμετώπιση προβλέψεων για μελλοντικές πιθανές υποχρεώσεις. Η ύπαρξη ευελιξίας σε αυτά τα θέματα δημιουργεί κίνητρα για «δημιουργική» αντιμετώπιση κυρίως της αποτίμησης και των αποσβέσεων των παγίων από τους δημόσιους φορείς. Αντίστοιχο με αυτό το πρόβλημα είναι και η άκριτη υιοθέτηση αρχών του ιδιωτικού τομέα αγνοώντας τις ιδιαιτερότητες του δημόσιου τομέα.
- Οργανωτικές δυσκολίες και προβλήματα που οφείλονται στην ανεπάρκεια πόρων και γνώσεων. Πιο συγκεκριμένα, έχει παρατηρηθεί έλλειψη κατάλληλων γνώσεων και εμπειρίας από το προσωπικό και τη διοίκηση αλλά και έλλειψη κινήτρων. Προκειμένου να αντιμετωπισθεί αυτό το πρόβλημα απαιτούνται πόροι για εκπαίδευση, τεχνική υποστήριξη και χρηματικά κίνητρα καθώς και ενέργειες με στόχο την αλλαγή κουλτούρας. Είναι σημαντικό και στο δημόσιο τομέα να υπάρχουν έμπειροι λογιστές και η σύνταξη των λογιστικών καταστάσεων να μη γίνεται από δημοσίους υπαλλήλους που δεν είναι εξειδικευμένοι στη λογιστική. Τέλος δεν πρέπει να παραγνωρίζεται και η σημασία που έχει η ύπαρξη κατάλληλων πληροφοριακών συστημάτων για την υποστήριξη των λογιστικών εργασιών και την εξαγωγή πληροφόρησης με τρόπο κατάλληλο, έγκαιρο, και σύμφωνα με τις πληροφοριακές ανάγκες των επιμέρους χρηστών.

Τέλος, η δέσμευση σε κάθε οργανωτικό επίπεδο και η αναγνώριση της ανώτερης ποιότητας του πληροφοριακού περιεχομένου των καταστάσεων που συντάσσονται βάσει της λογιστικής της δεδουλευμένης βάσης για τη λήψη αποφάσεων αποτελούν παραμέτρους που διευκολύνουν την υιοθέτηση της λογιστικής αναμόρφωσης προς αυτή την κατεύθυνση.

Η επικείμενη υιοθέτηση των IPSAS/EPAS (International Public Sector Accounting Standards/European Public Sector Accounting Standards), δημιουργεί ανάγκες σε επενδύσεις σε ανθρώπους, υλικοτεχνική υποδομή και πληροφοριακά συστήματα προκειμένου να εξασφαλιστεί η ομαλή μετάβαση στα νέα συστήματα.

Λόγω των δυσκολιών στην εφαρμογή της λογιστικής δεδουλευμένης βάσης, σε αρκετές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης εφαρμόζεται τροποποιημένη δεδουλευμένη βάση ή επιτρέπεται η χρήση και της ταμειακής βάσης (Πίνακας 2.1). Ωστόσο, η τάση η οποία διαφαίνεται για το άμεσο μέλλον, λαμβάνοντας υπόψη και την πρόοδο των εργασιών της Ομάδας Εργασίας των EPAS είναι η μετάβαση στη λογιστική του δεδουλευμένου.

Πίνακας 2.1: Λογιστικά συστήματα σε επίπεδο δήμων σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες

Χώρα	Λογιστικό σύστημα
Αυστρία	Διάφορες βάσεις
Βέλγιο	Λογιστική Δεδουλευμένου
Δανία	Ταμειακή / Προσαρμοσμένη Δεδουλευμένη Βάση
Φιλανδία	Λογιστική Δεδουλευμένου
Γαλλία	Προσαρμοσμένη Δεδουλευμένη Βάση
Γερμανία	Κυρίως Λογιστική Δεδουλευμένου αλλά επιτρέπονται και η Ταμειακή και Προσαρμοσμένη Ταμειακή Βάση
Ιταλία	Προσαρμοσμένη Ταμειακή Βάση + Λογιστική Δεδουλευμένου
Ολλανδία	Τροποποιημένη Δεδουλευμένη Βάση
Πορτογαλία	Λογιστική Δεδουλευμένου
Ισπανία	Λογιστική Δεδουλευμένου
Σουηδία	Λογιστική Δεδουλευμένου
Ελβετία	Λογιστική Δεδουλευμένου
Η.Β.	Λογιστική Δεδουλευμένου

Πηγή: Brusca et al. (2015)

3. ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΣΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥΣ ΟΤΑ

Οι αρχές που ορίζουν τα θέματα λογιστικής και προϋπολογισμού των Δήμων περιλαμβάνονται σε διάφορους νόμους. Η έκδοση του Π.Δ. 315/1999 έκανε υποχρεωτική την εισαγωγή της λογιστικής του δεδουλευμένου για τους περισσότερους δήμους της χώρας. Σύμφωνα με το Π.Δ. 315/1999 οι δήμοι με έσοδα πάνω από 1,5 εκατ. € ή με περισσότερους των 5.000 δημοτών θα έπρεπε από 1/1/2000 να εφαρμόσουν τη λογιστική του δεδουλευμένου και να καταρτίζουν και δημοσιεύουν ένα σύνολο οικονομικών καταστάσεων για κάθε χρήση. Ο ίδιος νόμος ωστόσο, διατήρησε και αναβάθμισε τη λειτουργία του παραδοσιακού συστήματος προϋπολογισμού στην ταμειακή βάση. Με άλλα λόγια οι Δήμοι λειτουργούν ταυτόχρονα δύο ανεξάρτητα συστήματα. Η διαδικασία αυτή διευκολύνεται από τη σύνδεση των λογαριασμών λογιστικής και προϋπολογισμού. Από το 2011 ο αριθμός των δήμων μειώθηκε λόγω του σχεδίου Καλλικράτη, και οι 325 νέοι δήμοι υποχρεούνται να εφαρμόζουν το διπλό αυτό σύστημα.

3.1 Προϋπολογισμός

Με το Π.Δ. 315/99 εκσυγχρονίστηκε το παραδοσιακό σύστημα του προϋπολογισμού. Αργότερα με την Κ.Υ.Α 7028/2004 καθορίστηκε νέος τύπος προϋπολογισμού, καθώς έγινε προσπάθεια εναρμόνισης με το δεδουλευμένο λογιστικό σύστημα, ώστε να απλουστευτεί η διαδικασία κατάρτισής του. Στη συνέχεια με τον Κώδικα των Δήμων και Κοινοτήτων (ν.3463/2006), ρυθμίστηκαν όλα τα θέματα σχετικά με την έγκριση και εκτέλεση των προϋπολογισμών των δήμων. Το 2013, η διάταξη 175 του Ν. 3463/2006 αντικαταστάθηκε από την Υ.Α. 30842/2013, η οποία παρείχε οδηγίες κατάρτισης, εκτέλεσης και αναμόρφωσης του προϋπολογισμού.

Το σύστημα του προϋπολογισμού στους Δήμους είναι σε ταμειακή βάση. Η ταμειακή λογιστική παρακολουθεί την εκτέλεση του προϋπολογισμού ελέγχοντας δαπάνες και έσοδα σε όλες τις διαδικασίες των Δήμων μέσω εγγραφών στους λογαριασμούς τάξεως. Εφαρμόζοντας τις αρχές νομιμότητας του προϋπολογισμού, οι εγγραφές αυτές παρακολουθούν την έγκριση του προϋπολογισμού και τη δέσμευση ποσών για αγορές, πληρωμές, εισπράξεις και προπληρωμές. Το σχέδιο λογαριασμών που χρησιμοποιείται για τους λογαριασμούς τάξεως, βασίζεται στο σχέδιο λογαριασμών του προϋπολογισμού.

Οι δήμοι παρακολουθούν τις δεσμεύσεις τους στα μητρώα δεσμεύσεων, και ελέγχονται από το Παρατηρητήριο Οικονομικής Αυτοτέλειας ΟΤΑ (Ν.4113/2013).

Τέλος, οι δήμοι είναι υποχρεωμένοι να καταχωρούν τα μηνιαία οικονομικά στοιχεία τους και τα στοιχεία των επιχειρήσεών τους στη Βάση Δεδομένων με τίτλο "Οικονομικά στοιχεία δήμων". Τα στοιχεία αυτά αφορούν την εκτέλεση του προϋπολογισμού τους καθώς και επιλεγμένα στοιχεία κεφαλαίου κίνησης. Οι ανάλυση των πληροφοριών αυτών βρίσκεται εκτός του αντικείμενου της παρούσας μελέτης.

3.2 Λογιστική βάση του δεδουλευμένου

Με την έκδοση του Π.Δ. 315/1999, οι Δήμοι εφαρμόζουν και τη λογιστική βάση του δεδουλευμένου. Το σύστημα αυτό καταχωρεί τις συναλλαγές με παρόμοιο τρόπο με εκείνο των λογιστικών προτύπων για τις ιδιωτικές επιχειρήσεις που δεν εφαρμόζουν Διεθνή

Λογιστικά Πρότυπα Χρηματοοικονομικών Αναφορών. Το σχέδιο λογαριασμών που εφαρμόζεται στους δήμους βασίζεται στο Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο (ΕΓΛΣ - ΠΔ 1123/1980). Σημειώνεται ότι από 1/1/2015 το ΕΓΛΣ αντικαταστάθηκε από τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (ΕΛΠ - Ν 4308/2014). Ωστόσο, τα ΕΛΠ δεν επέφεραν κάποια αλλαγή στο λογιστικό σχέδιο και τους λογιστικούς κανόνες που προβλέπονται στο ΠΔ 315/1999.

Με τον Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (Ν. 3463/2006), έγινε προσπάθεια να καθοριστεί ο τρόπος που θα πρέπει να αξιολογούνται οι δήμοι. Σύμφωνα με αυτόν, η αξιολόγηση των δήμων θα έπρεπε να βασίζεται τόσο στην ταμειακή πληροφορία όσο και στην πληροφορία που προέρχεται από τη δεδουλευμένη λογιστική. Ωστόσο ο συγκεκριμένος Νόμος (3463/2006) δεν όριζε συγκεκριμένα μέτρα που θα εξυπηρετούσαν αυτόν τον σκοπό.

Αργότερα, με την εφαρμογή του Σχεδίου Καλλικράτη (Ν. 3852/2010), η εφαρμογή της λογιστικής του δεδουλευμένου έγινε υποχρεωτική για όλους τους δήμους που προέκυψαν από την νέα αρχιτεκτονική της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Στην περίπτωση των υπερχρεωμένων δήμων που, βάσει του Ν. 3852/2010, επιθυμούν να λάβουν δάνειο ώστε να χρηματοδοτήσουν τα χρέη τους, το Σχέδιο Καλλικράτη (Ν. 3852/2010) και το Π.Δ. 169/2013 ορίζουν ότι οι δήμοι μπορούν να συνομολογήσουν δάνεια με αναγνωρισμένα πιστωτικά ιδρύματα ή χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς της Ελλάδας και του εξωτερικού εφόσον α) το ετήσιο κόστος εξυπηρέτησης της δημόσιας πίστης κάθε δήμου ή περιφέρειας δεν υπερβαίνει το 20% των ετήσιων τακτικών του εσόδων ή β) το συνολικό χρέος του δήμου και της περιφέρειας που προβαίνει σε δανεισμό δεν υπερβαίνει ποσοστό των συνολικών εσόδων του, όπως αυτό καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, μετά από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας και της Ένωσης Περιφερειών. Με την Υ.Α. 43093/2010, ορίζεται ως ανώτατο όριο του συνολικού χρέους του δήμου που προβαίνει σε δανεισμό ποσοστό 60% επί των συνολικών εσόδων του. Ως συνολικό χρέος του Δήμου θεωρούνται οι συνολικές μακροπρόθεσμες και βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις όπως αυτές προκύπτουν από τον αριθμητικό μέσο των υποχρεώσεων των τριών τελευταίων ισολογισμών τους, ενώ ως συνολικά έσοδα του Δήμου λαμβάνεται ο αριθμητικός μέσος των συνολικών εσόδων των τριών τελευταίων εγκεκριμένων ισολογισμών τους.

Τέλος, με την Υ.Α 74712/2010 (ΦΕΚ Β' 2043/30.12.2010) καθορίστηκαν αριθμοδείκτες με βάση τις οικονομικές καταστάσεις του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των Δήμων, προκειμένου να αξιολογείται η χρηματοοικονομική θέση των Δήμων, μέσω της αξιοποίησης πληροφοριών που προκύπτουν από τη λογιστική του δεδουλευμένου. Σύμφωνα με την απόφαση αυτή οι αριθμοδείκτες διακρίνονται σε: 1) Αριθμοδείκτες δομής των οικονομικών καταστάσεων (κατάσταση κοινών μεγεθών ενεργητικού, παθητικού, αποτελεσμάτων χρήσεως και γενικής εκμετάλλευσης), 2) Αριθμοδείκτες ανά κάτοικο (λειτουργικά έσοδα ανά κάτοικο, λειτουργικά έξοδα ανά κάτοικο, ίδια έσοδα ανά κάτοικο, αποτέλεσμα χρήσης ανά κάτοικο, πάγιο ενεργητικό ανά κάτοικο, σύνολο ενεργητικού ανά κάτοικο και ίδια κεφάλαια ανά κάτοικο), 3) Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας (αριθμοδείκτες αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων, αποδοτικότητας ενεργητικού και αποδοτικότητας επί του συνολικά απασχολούμενου κεφαλαίου), 4) Αριθμοδείκτες ρευστότητας (αριθμοδείκτες γενικής, ειδικής και ταμειακής ρευστότητας), 5) Αριθμοδείκτες δομής κεφαλαίων (ξένα προς ίδια κεφάλαια, ξένα προς συνολικά κεφάλαια και ίδια προς συνολικά κεφάλαια), 6)

Αριθμοδείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας (κυκλοφοριακής ταχύτητας απαιτήσεων σε φορές, κυκλοφοριακής ταχύτητας απαιτήσεων σε ημέρες, κυκλοφοριακής ταχύτητας συνολικού ενεργητικού και κυκλοφοριακής ταχύτητας πάγιου ενεργητικού).

3.3 Χρηματοοικονομικές καταστάσεις

Οι Δήμοι συντάσσουν και δημοσιεύουν σε ετήσια βάση τις ακόλουθες χρηματοοικονομικές καταστάσεις:

- Ισολογισμός
- Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης,
- Πίνακας Διάθεσης Αποτελεσμάτων.

Επίσης καταρτίζουν αλλά δεν δημοσιεύουν την Κατάσταση Γενικής Εκμετάλλευσης. Οι Δήμοι δεν υποχρεούνται να καταρτίζουν Κατάσταση Ταμειακών Ροών. Οι παραπάνω χρηματοοικονομικές καταστάσεις συνοδεύονται από ένα προσάρτημα το οποίο έχει το ρόλο των σημειώσεων, χωρίς ωστόσο την παροχή ιδιαίτερα λεπτομερών πληροφοριών. Τέλος, οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις δεν συμφιλώνονται με τον (ταμειακό) απολογισμό, ούτε εμφανίζονται σε αυτές πληροφορίες που αφορούν τον προϋπολογισμό.

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις που καταρτίζονται από τους Δήμους ελέγχονται από ορκωτούς λογιστές. Πιο συγκεκριμένα, τα καθήκοντα των ελεγκτών είναι τα ακόλουθα:

- Πρέπει να εφαρμόζουν τους κανόνες και τις αρχές του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών – Λογιστών που έχουν αναπτυχθεί για τους ελέγχους στον ιδιωτικό τομέα.
- Η έκθεση ελέγχου θα πρέπει να αναφέρει αν ο Δήμος εφάρμοσε ορθά το Π.Δ. 315/1999, τον κώδικα των Δήμων και άλλες νομοθετικές απαιτήσεις.

Οι έλεγχοι που γίνονται από τους ελεγκτές είναι οι τυπικοί έλεγχοι των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και ο σκοπός τους δεν επεκτείνεται σε ελέγχους απόδοσης. Σύμφωνα με τη νομοθεσία, η μορφή και το περιεχόμενο της έκθεσης ελέγχου των Δήμων ακολουθεί το αντίστοιχο των ελέγχων για τον ιδιωτικό τομέα.

Οι Δήμοι ορίζουν τον ελεγκτή από τη δεξαμενή των ελεγκτών του ιδιωτικού τομέα που περιλαμβάνει μέλη του Ινστιτούτου Ορκωτών Ελεγκτών –Λογιστών Ελλάδος.

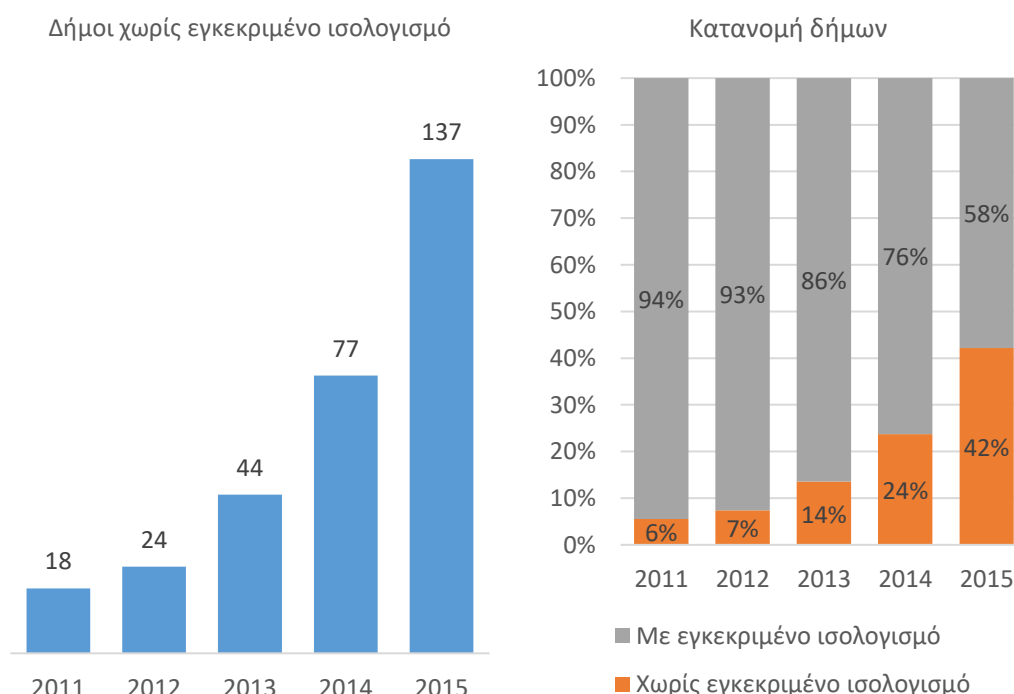
4. ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ

Σε αυτό το κεφάλαιο αναλύεται η διαθεσιμότητα των λογιστικών καταστάσεων με βάση το σύστημα δεδουλευμένων (Ισολογισμός, Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης και Πίνακας Διάθεσης Αποτελεσμάτων). Βασικό στοιχείο στην ανάλυση είναι η έγκριση αυτών των λογιστικών καταστάσεων, όπως απεικονίζεται στον ιστότοπο Διαύγεια του Υπουργείου Διοικητικής Ανασυγκρότησης, με βάση τις αποφάσεις των δημοτικών συμβουλίων των Καλλικρατικών δήμων που έχουν αναρτηθεί στη Διαύγεια μέχρι τις 13 Μαρτίου 2017. Συγκεκριμένα, εξετάζονται ο βαθμός στον οποίο οι δήμοι της χώρας έχουν εγκρίνει τις λογιστικές καταστάσεις για τα οικονομικά έτη 2011-2015, η χρονική περίοδος για την διεκπεραίωση των εγκρίσεων, τα οικονομικά στοιχεία που διατίθενται στο ευρύτερο κοινό και οι παράγοντες που φαίνεται να επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας σύνταξης και έγκρισης των καταστάσεων.

4.1 Διαθεσιμότητα εγκεκριμένων καταστάσεων στο σύνολο της χώρας

Σημαντικό μέρος των δήμων της χώρας δεν είχαν διεκπεραιώσει τη διαδικασία έγκρισης των λογιστικών καταστάσεων από το Δημοτικό Συμβούλιό τους καθώς και της δημοσίευσης της απόφασής του στη Διαύγεια για το οικονομικό έτος 2015 μέχρι τις 13 Μαρτίου 2017. Συγκεκριμένα, ο αριθμός των δήμων χωρίς εγκεκριμένο ισολογισμό για το 2015 ανέρχεται σε 137, αριθμός που αντιστοιχεί σε 42% των 325 Καλλικρατικών δήμων της χώρας (Διάγραμμα 4.1).

Διάγραμμα 4.1: Δήμοι χωρίς εγκεκριμένο ισολογισμό ανά έτος

Πηγή: Διαύγεια. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Σημαντικές εκκρεμότητες υπάρχουν και για προηγούμενες διαχειριστικές χρήσεις. Περίπου ένας στους τέσσερεις δήμους της χώρας (24% σε αριθμό 77) δεν έχει ακόμα εγκρίνει τον

ισολογισμό του για το 2014. Σε 13,5% των δήμων (44 σε αριθμό) εκκρεμεί η έγκριση για το 2013, ενώ σε 24 δήμους (6,7%) δεν έχουν εγκριθεί οι δεδουλευμένες λογιστικές καταστάσεις για το 2012. Τέλος σε 18 Καλλικρατικούς δήμους (5,5% των δήμων) δεν έχουν εγκριθεί οι λογιστικές καταστάσεις ούτε καν για την πρώτη διαχειριστική χρήση (2011).

Ως προς το μέγεθος και την οικονομική σημασία των δήμων, το μερίδιο των δήμων χωρίς εγκεκριμένο ισολογισμό στα συνολικά έσοδα και έξοδα την εξεταζόμενη περίοδο είναι ελαφρώς αυξημένη, σε σύγκριση με το μερίδιο αυτών των δήμων στο πληθυσμό, ωστόσο υπολείπεται σημαντικά το ποσοστό με βάση τον αριθμό των δήμων (Πίνακας 4.1). Ενδεικτικά, το 5,5% των δήμων, οι οποίοι δεν έχουν εγκεκριμένο ισολογισμό για το 2011 αντιστοιχούν σε 1,9% του πληθυσμού της χώρας, το 2,8% των συνολικών εσόδων των δήμων και το 2,6% των συνολικών εξόδων των δήμων. Αντίστοιχα, το 42% των δήμων χωρίς εγκεκριμένο ισολογισμό για το 2015 αντιστοιχούν στο 31% του πληθυσμού της χώρας, το 33% των συνολικών εσόδων και το 34% των συνολικών εξόδων των δήμων (υπολογισμένα σε ταμειακή βάση).

Πίνακας 4.1: Η οικονομική σημασία των δήμων χωρίς εγκεκριμένο ισολογισμό ανά έτος

	2011	2012	2013	2014	2015
Ποσοστό των δήμων	5,5%	7,4%	13,5%	23,7%	42,2%
Μερίδιο στο πληθυσμό	1,9%	2,7%	6,7%	13,7%	30,9%
Μερίδιο στα συνολικά έσοδα*	2,8%	3,6%	8,8%	15,9%	33,3%
Μερίδιο στα συνολικά έξοδα*	2,6%	3,3%	8,6%	15,7%	33,5%

*σε ταμειακή βάση

Πηγή: Διαύγεια. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

4.2 Διάρκεια της διαδικασίας έγκρισης των λογιστικών καταστάσεων

Το άρθρο 163 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (ΚΔΚ - Ν. 3463/2006) προβλέπει ότι έως το τέλος Μαΐου υποβάλλεται στην αρμόδια επιτροπή ο λογαριασμός της διαχείρισης του οικονομικού έτους που έληξε. Μέσα σε δύο μήνες αφότου παρέλαβε αυτά τα στοιχεία, η επιτροπή προελέγχει τον απολογισμό, τον ισολογισμό και τα αποτελέσματα χρήσης. Το αργότερο πέντε ημέρες μετά τη λήξη του διμήνου η επιτροπή υποβάλλει αυτές τις καταστάσεις, μαζί με συνοδευτική έκθεση, στο δημοτικό συμβούλιο. Ο ισολογισμός και τα αποτελέσματα χρήσης ελέγχονται από ορκωτό ελεγκτή-λογιστή πριν από την υποβολή τους στο δημοτικό συμβούλιο. Μέσα σε προθεσμία δυο μηνών αφότου παρέλαβε τον ισολογισμό, τα αποτελέσματα χρήσης και την έκθεση της επιτροπής, το δημοτικό συμβούλιο αποφασίζει για την έγκριση του ισολογισμού. Έπειτα, σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 163 του ΚΔΚ, ο ισολογισμός υποβάλλεται για έλεγχο στο Ελεγκτικό Συνέδριο σε έναν μήνα από την έγκρισή του από το δημοτικό συμβούλιο. Ο ισολογισμός, με τα αποτελέσματα χρήσης και το πιστοποιητικό ελέγχου του ορκωτού ελεγκτή-λογιστή, δημοσιεύονται σε μια τουλάχιστον ημερήσια ή εβδομαδιαία τοπική εφημερίδα.

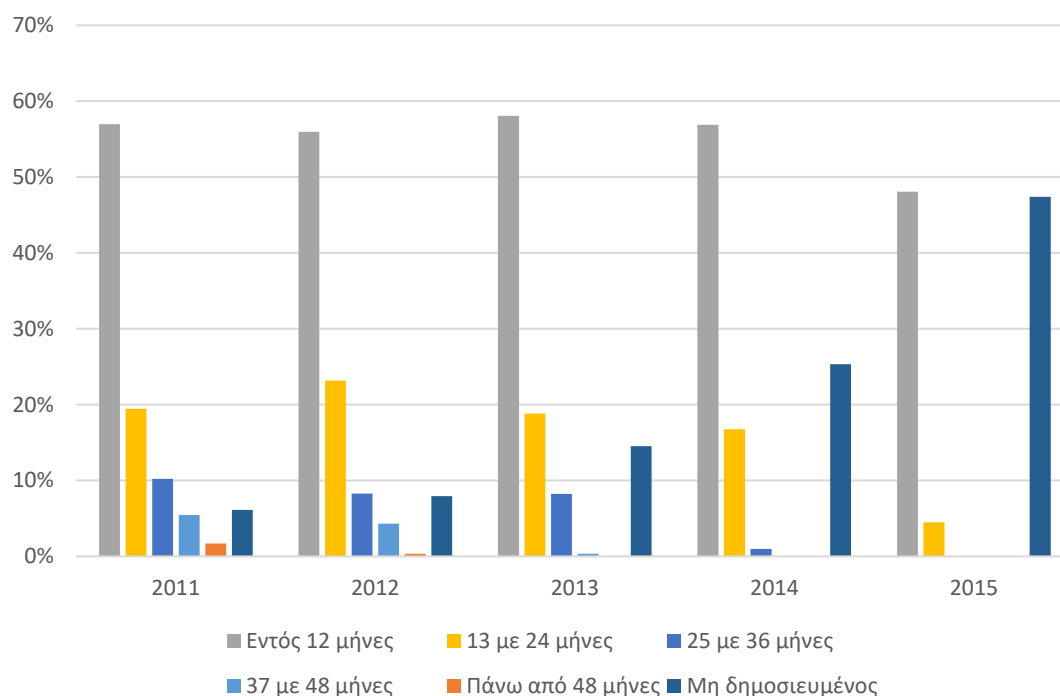
Λαμβάνοντας υπόψη την παραπάνω διαδικασία, θα ήταν εύλογο οι ισολογισμοί των δήμων να δημοσιεύονται το αργότερο τον Οκτώβριο μετά τη λήξη του οικονομικού έτους. Ωστόσο, την περίοδο 2011 – 2014 εκτιμάται ότι μόλις το 56%-58% των δήμων ενέκριναν τις

λογιστικές τους καταστάσεις εντός ενός δωδεκαμήνου από τη λήξη του οικονομικού έτους (Διάγραμμα 4.2).² Η εικόνα είναι ακόμα χειρότερη για το οικονομικό έτος 2015, καθώς μόλις το 48% των δήμων έχουν εγκρίνει τους ισολογισμούς τους για το συγκεκριμένο οικονομικό έτος εντός του 2016.³

Το 19% των ισολογισμών του 2011 εγκρίθηκαν το 2013 και αντίστοιχα το 23% των ισολογισμών του 2012 εγκρίθηκαν το 2014. Παρόμοια ποσοστά για τη συγκεκριμένη διάρκεια της διαδικασίας έγκρισης (13 με 24 μήνες) καταγράφονται το 2013 (19% των ισολογισμών εγκρίθηκαν το 2015) και το 2014 (17% εγκρίθηκαν το 2016). Για το 2015, το ποσοστό των δήμων με τη συγκεκριμένη διάρκεια της διαδικασίας έγκρισης (13 με 24 μήνες) ανέρχεται στο 4%.

Μειούμενο διαχρονικά, αλλά σημαντικό, είναι το ποσοστό των δήμων όπου η έγκριση των ισολογισμών κρατάει 25 με 36 μήνες. Το 10% των ισολογισμών του 2011, το 8% των ισολογισμών του 2012 και το 2013 και το 1% των ισολογισμών του 2014 εγκρίθηκαν το 2014, 2015, 2016 και 2017 αντίστοιχα. Το 5% των ισολογισμών του 2011 εγκρίθηκαν το 2015, ενώ το 4% των ισολογισμών του 2012 πήραν θετική απόφαση το 2016. Τέλος, σε τρεις περιπτώσεις ο ισολογισμός του 2011 εγκρίθηκε το 2016.

Διάγραμμα 4.2: Περίοδος έγκρισης ισολογισμού μετά τη λήξη της χρήσης

Πηγή: Διαύγεια. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

² Οι εκτιμήσεις σε αυτό το τμήμα βασίζονται στην καταγραφή των ημερομηνιών έγκρισης των ισολογισμών ενός δείγματος αποφάσεων των δημοτικών αρχών. Λαμβάνοντας υπόψη και τους δήμους χωρίς εγκεκριμένους ισολογισμούς, η ανάλυση μας σε αυτό το τμήμα καλύπτει από 289 (το 2015) έως 304 δήμους (το 2014), ένα δείγμα που εκπροσωπεί το 89% με 93% των δήμων της χώρας.

³ Εν μέρει, αυτό το αποτέλεσμα μπορεί να οφείλεται και σε καθυστερήσεις όσον αφορά τη δημοσίευση των αποφάσεων έγκρισης των ισολογισμών στη Διαύγεια.

Η σημαντική καθυστέρηση στην έγκριση και, κατά συνέπεια, στη δημοσίευση των λογιστικών καταστάσεων ακυρώνουν σε ένα βαθμό τη χρησιμότητα των καταστάσεων, ειδικά όσον αφορά στην έγκαιρη ενημέρωση των δημοτών για τα οικονομικά των δήμων τους. Έχει μικρή σημασία για τους πολίτες ποια ήταν η μεταβολή στις υποχρεώσεις και στα περιουσιακά στοιχεία των δήμων στους οποίους διαμένουν 2, 3 ή 4 χρόνια πριν, ειδικά εφόσον δεν υπάρχουν μεταγενέστερα στοιχεία. Το κενό ενημέρωσης αντιβαίνει τις αρχές καλής διαχείρισης των δημόσιων πόρων και της λογοδοσίας και παραβιάζει τη νομοθεσία, επομένως απαιτούνται μέτρα για την αντιμετώπιση της υφιστάμενης κατάστασης.

4.3 Είδος πληροφοριών προς διάθεση στο κοινό

Ακόμα και όταν η έγκριση ενός ισολογισμού πραγματοποιείται εγκαίρως, η ενημέρωση των δημοτών για τα οικονομικά στοιχεία των δήμων τους ενδέχεται να έχει κενά. Οι δήμοι έχουν την υποχρέωση να δημοσιεύουν τους εγκεκριμένους ισολογισμούς σε τοπική εφημερίδα. Αυτός ο τρόπος επικοινωνίας οικονομικών στοιχείων, ωστόσο, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ο πλέον πρόσφορος στη σύγχρονη εποχή της ευρέως διαδεδομένης χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών και άλλων μέσων πρόσβασης στο διαδίκτυο.

Ένα τεύχος εφημερίδας είναι διαθέσιμο σε συνδρομητές της εφημερίδας και σε επιλεγμένα σημεία πώλησης για πολύ περιορισμένο χρονικό διάστημα. Η μεταγενέστερη πρόσβαση στο συγκεκριμένο τεύχος περιορίζεται στην καλύτερη περίπτωση σε δημόσιες βιβλιοθήκες και στο φυσικό αρχείο των εκδοτών των εφημερίδων. Αυτό το γεγονός καθιστά την αναζήτηση οικονομικών στοιχείων των δήμων μέσω των δημοσιεύσεων σε εφημερίδες πολύ χρονοβόρα και σε ορισμένες περιπτώσεις αδύνατη διαδικασία, περιορίζοντας έτσι τη δυνατότητα των πολιτών να ενημερώνονται για τα οικονομικά των δήμων τους.

Η τήρηση της υποχρέωσης των δήμων να δημοσιεύουν τους ισολογισμούς τους σε τοπική εφημερίδα δεν μπορεί να ελεγχθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα και χωρίς τη διάθεση σημαντικών ερευνητικών πόρων. Για τους παραπάνω λόγους, ο έλεγχος δεν εντάσσεται στους σκοπούς της μελέτης. Ωστόσο, αξιοποιώντας την πληροφόρηση που διατίθεται στη Διαύγεια, την άμεση επικοινωνία με τους δήμους και τα στοιχεία για τα οικονομικά των δήμων που έχουν συλλεχθεί από ερευνητική ομάδα του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΟΠΑ), σχηματίζεται μια καλή εικόνα για την προθυμία των δημοτικών αρχών όσον αφορά τη διάθεση οικονομικών στοιχείων στους πολίτες με άλλους τρόπους από τις τοπικές εφημερίδες.

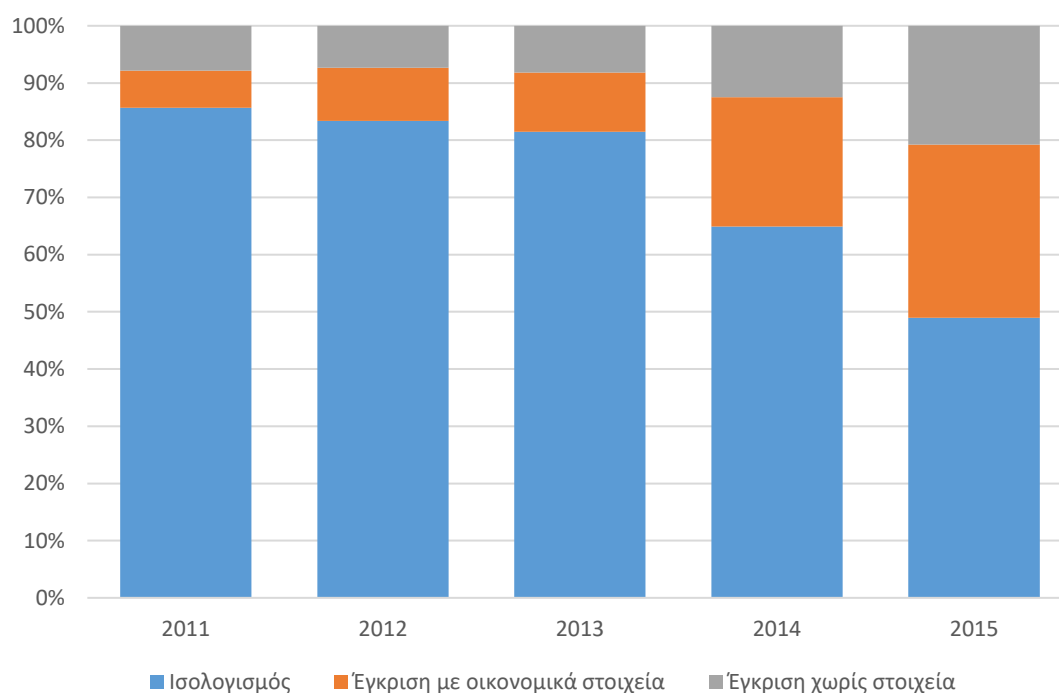
Ορισμένοι δήμοι επισυνάπτουν τους ισολογισμούς, με τα αποτελέσματα χρήσης και το πιστοποιητικό του ελεγκτή-λογιστή, στην απόφαση έγκρισης των ισολογισμών που δημοσιεύονται στη Διαύγεια. Σε άλλες περιπτώσεις, οι δήμοι δημοσιεύουν αυτές τις λογιστικές καταστάσεις σε χωριστές αναρτήσεις στη Διαύγεια. Σε αρκετά λιγότερες περιπτώσεις, αποκτήσαμε πρόσβαση στα στοιχεία των δήμων μετά από επικοινωνία με τις δημοτικές αρχές.⁴ Τέλος, σημαντικό μέρος των ισολογισμών, ειδικά για την περίοδο 2011-

⁴ Στο πλαίσιο της μελέτης, απευθυνθήκαμε σε 36 δημοτικές αρχές για την προσκόμιση ισολογισμών, για τους οποίους είχε εκδοθεί η απόφαση έγκρισης στη Διαύγεια χωρίς να επισυνάπτεται ο ισολογισμός. Θετικά ανταποκρίθηκαν στο αίτημα μόλις τρεις δημοτικές αρχές.

2013, συγκεντρώθηκαν για τους σκοπούς της έρευνας από τη βάση δεδομένων της ερευνητικής ομάδας του ΟΠΑ.

Περίπου το 86% των εγκεκριμένων ισολογισμών των δήμων για το 2011 θεωρούμε ότι είναι διαθέσιμα στο ευρύτερο κοινό, είτε μέσα από αναρτήσεις στη Διαύγεια, είτε μέσα από άλλα μέσα πρόσβασης και κανάλια επικοινωνίας, εναλλακτικά των δημοσιεύσεων στις τοπικές εφημερίδες (Διάγραμμα 4.3). Αυτό το ποσοστό μειώνεται διαχρονικά σε 83% το 2012, 81% το 2013 και 65% το 2014. Μόλις το 49% των εγκεκριμένων ισολογισμών για το 2015 βρίσκονται στη διάθεση της ερευνητικής ομάδας.

Διάγραμμα 4.3: Είδος των διαθέσιμων πληροφοριών

Πηγή: Διαύγεια. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

Αντίθετα, αυξάνεται διαχρονικά το ποσοστό των περιπτώσεων δημοσίευσης ορισμένων πληροφοριών (π.χ. συνοπτικός ισολογισμός, συνοπτική κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης και έκθεση της οικονομικής επιτροπής των δήμων), χωρίς ο πλήρης ισολογισμός να επισυνάπτεται στην απόφαση ή να δημοσιεύεται σε χωριστή ανάρτηση στη Διαύγεια. Το μερίδιο αυτών των περιπτώσεων αυξάνεται από 7% το 2011 σε 30% το 2015.

Τέλος, σχετικά σταθερό παραμένει το ποσοστό των δήμων που αναρτούν τις αποφάσεις έγκρισης των ισολογισμών τους με ελάχιστα οικονομικά στοιχεία (π.χ. σύνολο ενεργητικού και καθαρά αποτελέσματα χρήσης) ή ακόμα και χωρίς οποιαδήποτε αναφορά στα οικονομικά στοιχεία που προκύπτουν από την εφαρμογή της λογιστικής δεδουλευμένης βάσης. Το ποσοστό αυτών των περιπτώσεων διακυμαίνεται στο εύρος 8%-21% των εγκεκριμένων ισολογισμών.

Η διαχρονική μείωση του ποσοστού των πλήρων ισολογισμών στη διάθεση της ερευνητικής ομάδας οφείλεται εν μέρει στο χρονικό διάστημα που απαιτείται για τη δημοσίευση των ισολογισμών μετά την έγκρισή τους. Αντανακλά, ωστόσο, και τη δυσκολία εξεύρεσης των

ισολογισμών που δεν έχουν δημοσιευτεί στην πλήρη τους μορφή στη Διαύγεια και τη σημαντική χρονική διάρκεια για την απόκτησή τους με εναλλακτικούς τρόπους.

Μέσα από τις αναρτήσεις στη Διαύγεια, οι ενδιαφερόμενοι αποκτούν έναν τρόπο πρόσβασης στα οικονομικά των δήμων που δεν περιορίζεται γεωγραφικά ή χρονικά. Ακόμα και έτσι, η απόκτηση των πληροφοριών μέσα από τη μηχανή αναζήτησης που διαθέτει η Διαύγεια και η ανάγνωση των λογιστικών καταστάσεων ενδέχεται να δυσκολέψουν ένα σημαντικό τμήμα των συμπολιτών μας και συγκεκριμένα τους πολίτες που δεν έχουν ιδιαίτερη εξοικείωση με τη χρήση μηχανών αναζήτησης και με την ανάλυση λογιστικών καταστάσεων.

4.4 Διαθεσιμότητα εγκεκριμένων καταστάσεων ανά περιφέρεια

Στη συνέχεια αυτού του κεφαλαίου της μελέτης αναζητάμε τους παράγοντες που διαφοροποιούνται σε σχέση με τη διαδικασία έγκρισης των ισολογισμών από τους δήμους. Η διοικητική επάρκεια των δήμων να διαχειριστούν τις απαιτήσεις που δημιουργούνται από την υποχρέωση για την τήρηση του συστήματος των δεδουλευμένων εσόδων και δαπανών φαίνεται να διαφέρει σημαντικά μεταξύ των δήμων της χώρας.

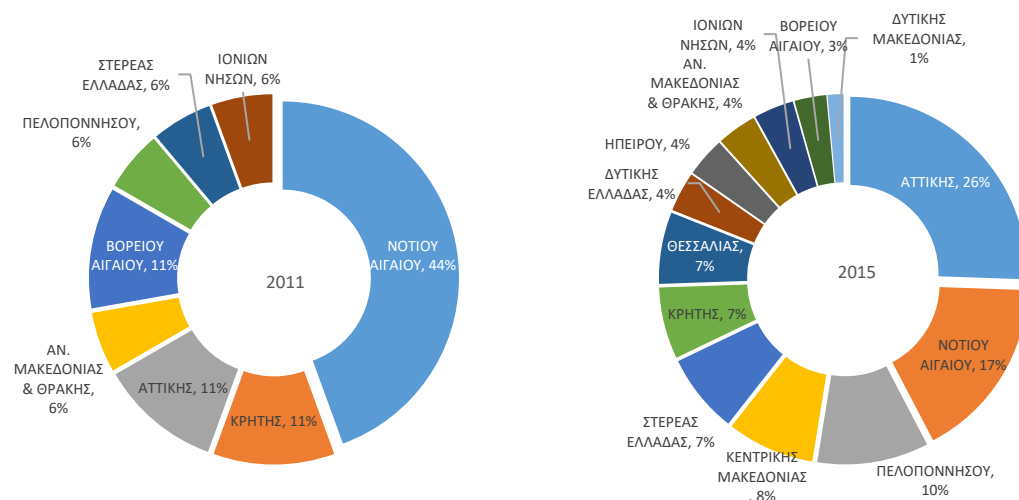
Η διοικητική επάρκεια ενδέχεται να διαφέρει σημαντικά και σε επίπεδο περιφερειών. Περιφέρειες με μεγαλύτερο πληθυσμό, στις οποίες εντάσσονται μεγάλες πόλεις, όπως η Περιφέρεια Αττικής και η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας ενδέχεται να έχουν αυξημένη διοικητική επάρκεια, λόγω καλύτερης πρόσβασης σε εξειδικευμένο προσωπικό.

Το 26% των δήμων χωρίς εγκεκριμένους ισολογισμούς βρίσκονται στην Περιφέρεια Αττικής (26%). Αυτό το αποτέλεσμα οφείλεται σε μεγάλο βαθμό και στο γεγονός ότι στη συγκεκριμένη περιφέρεια εντάσσεται ο μεγαλύτερος αριθμός δήμων (66 ή το 20% των δήμων της χώρας). Ακολουθούν η Περιφέρεια Νότιου Αιγαίου και η Περιφέρεια Πελοποννήσου, όπου βρίσκονται το 17% και το 10% των δήμων χωρίς εγκεκριμένους ισολογισμούς αντίστοιχα (Διάγραμμα 4.4).

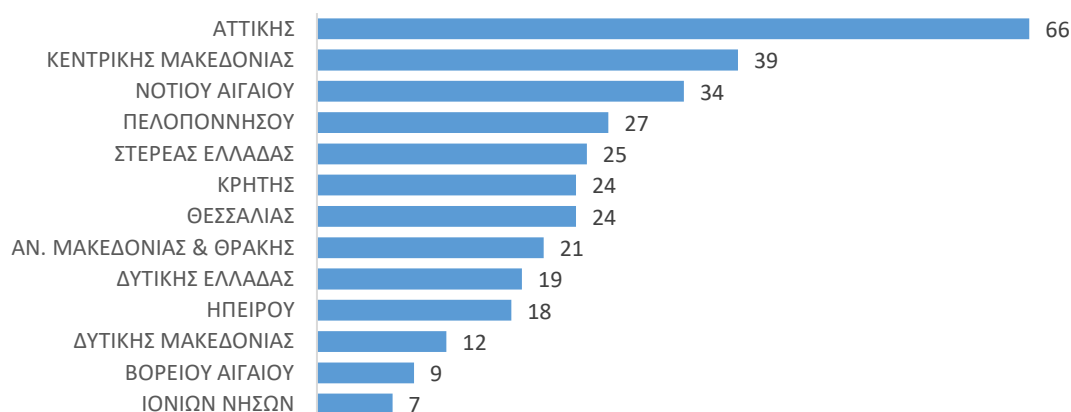
Καλύτερη εικόνα για την επίδραση της διοικητικής επάρκειας στην επιτυχή και έγκαιρη έκβαση της διαδικασίας έγκρισης ισολογισμών αποκτάμε εξετάζοντας την κατανομή των δήμων χωρίς εγκεκριμένους ισολογισμούς για το 2011, σχεδόν 5 χρόνια μετά τη λήξη του συγκεκριμένου οικονομικού έτους. Σε αυτή την περίπτωση, το μερίδιο της Περιφέρειας Αττικής περιορίζεται σε 11%, ενώ η Περιφέρεια Νότιου Αιγαίου εμφανίζεται πρώτη με 44%. Στη δεύτερη θέση βρίσκεται η Κρήτη με 11%. Αντίθετα, δεν υπάρχει ούτε ένας δήμος χωρίς εγκεκριμένο ισολογισμό για το 2011 στις περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας, Δυτικής Μακεδονίας, Ηπείρου, Θεσσαλίας και Κεντρικής Μακεδονίας.

Η εξέταση του μεριδίου των περιφερειών στον αριθμό των δήμων χωρίς εγκεκριμένους ισολογισμούς επηρεάζεται από τον αριθμό των δήμων που περιλαμβάνονται σε κάθε περιφέρεια. Μπορούμε να απομονώσουμε αυτόν τον παράγοντα, εξετάζοντας το ποσοστό των δήμων χωρίς εγκεκριμένους ισολογισμούς σε κάθε περιφέρεια. Σε αυτή την περίπτωση, διαιρούμε τον αριθμό των δήμων χωρίς εγκεκριμένο ισολογισμό σε κάθε περιφέρεια με το συνολικό αριθμό δήμων στη συγκεκριμένη περιφέρεια.

Διάγραμμα 4.4: Κατανομή των δήμων χωρίς εγκεκριμένους ισολογισμούς ανά περιφέρεια

Αριθμός δήμων ανά περιφέρεια

Σημείωση: Η κατανομή υπολογίζεται διαιρώντας τον αριθμό των δήμων χωρίς εγκεκριμένους ισολογισμούς για το συγκεκριμένο έτος στη συγκεκριμένη περιφέρεια με τον αριθμό των δήμων χωρίς εγκεκριμένους δήμους στο σύνολο της χώρας.

Πηγή: Διαύγεια. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

Με αυτό τον τρόπο, αυξημένο ποσοστό δήμων χωρίς εγκεκριμένους ισολογισμούς, υψηλότερο από το εθνικό μέσο όρο του δείκτη (42% για το 2015), παρατηρείται στις περιφέρειες Ιονίων Νήσων (71%), Νότιου Αιγαίου (68%), Αττικής (53%), Πελοποννήσου (52%) και Βορείου Αιγαίου (44% - Πίνακας 4.2). Όσον αφορά τις περιπτώσεις δήμων όπου δεν έχει εγκριθεί ο ισολογισμός ούτε για το 2011, παρατηρείται ιδιαίτερο πρόβλημα στις νησιωτικές περιφέρειες της χώρας (Νοτίου Αιγαίου – 24%, Βορείου Αιγαίου – 22% και Ιονίων Νήσων – 14%), καθώς και στην Κρήτη (8%). Από το σχετικά υψηλό ποσοστό δήμων χωρίς εγκεκριμένους ισολογισμούς στην Περιφέρεια Αττικής για το 2015 φαίνεται ότι η ένταξη των δήμων σε μια περιφέρεια με μεγάλα αστικά κέντρα δεν επηρεάζει σημαντικά τη δυνατότητά τους να ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις για έγκριση ισολογισμών εντός ενός έτους.

Πίνακας 4.2: Ποσοστό δήμων χωρίς εγκεκριμένους ισολογισμούς ανά περιφέρεια

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	2011	2012	2013	2014	2015
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ	5%	10%	14%	14%	24%
ΑΤΤΙΚΗΣ	3%	6%	14%	29%	53%
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	22%	22%	22%	33%	44%
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	0%	0%	0%	11%	26%
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	0%	0%	0%	0%	17%
ΗΠΕΙΡΟΥ	0%	0%	0%	6%	28%
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	0%	0%	0%	21%	38%
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	14%	14%	43%	57%	71%
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	0%	0%	0%	3%	28%
ΚΡΗΤΗΣ	8%	8%	8%	21%	38%
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	24%	26%	50%	62%	68%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	4%	7%	15%	22%	52%
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	4%	8%	16%	28%	40%
Σύνολο	6%	7%	14%	24%	42%

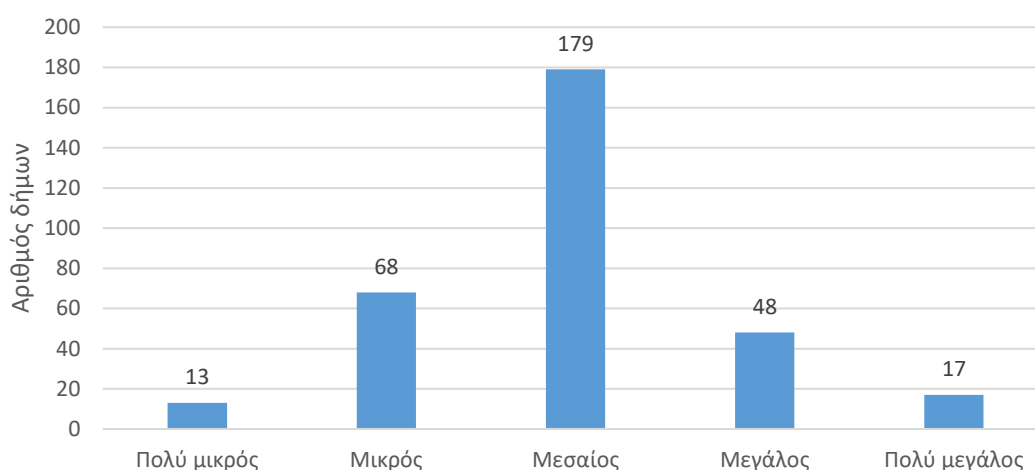
Σημείωση: Το ποσοστό δήμων χωρίς εγκεκριμένους ισολογισμούς ανά περιφέρεια υπολογίζεται διαιρώντας τον αριθμό δήμων χωρίς εγκεκριμένους ισολογισμούς για το συγκεκριμένο έτος στη συγκεκριμένη περιφέρεια με το συνολικό αριθμό δήμων της ίδιας περιφέρειας.

Πηγή: Διαύγεια. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

4.5 Διαθεσιμότητα των καταστάσεων ανάλογα με το μέγεθος των δήμων

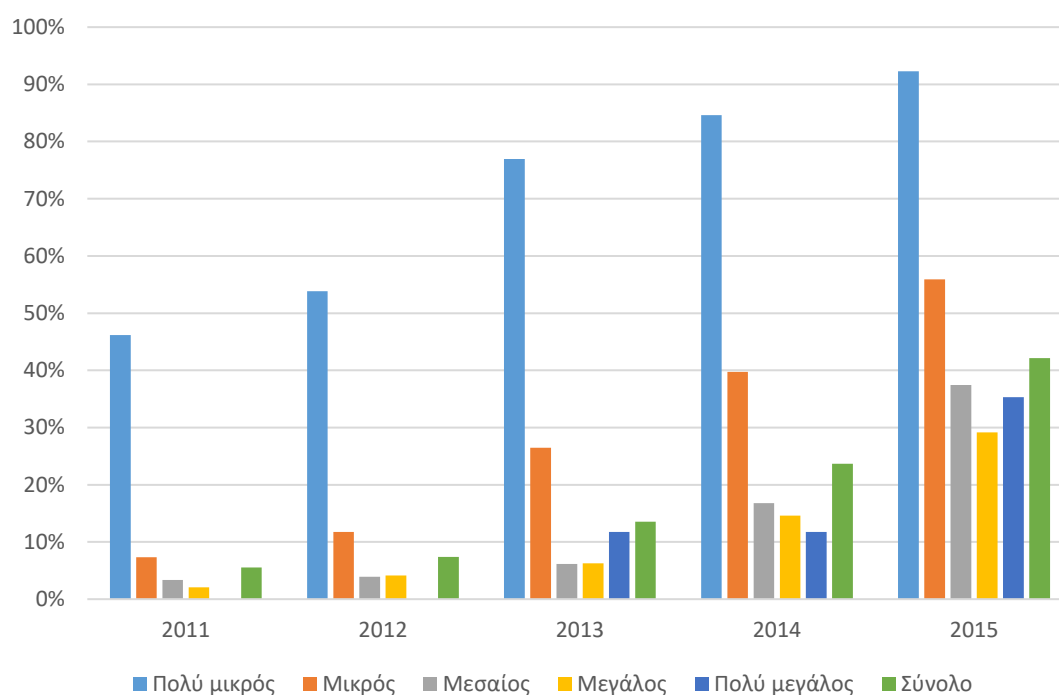
Ο πληθυσμός των δήμων φαίνεται να επηρεάζει σημαντικά τη δυνατότητα των δήμων να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους για έγκριση ισολογισμών. Το 92% των δήμων με πληθυσμό μικρότερο των χιλίων κατοίκων (4% των δήμων ή 12 δήμοι της χώρας - Διάγραμμα 4.5) δεν έχουν ακόμα εγκεκριμένο ισολογισμό για το 2015 (Διάγραμμα 4.6). Το αντίστοιχο ποσοστό περιορίζεται, καθώς εξετάζουμε προγενέστερες οικονομικές χρήσεις. Έτσι, το 46% των πολύ μικρών δήμων δεν έχει εγκρίνει ακόμα τον ισολογισμό για την πρώτη λογιστική τους χρήση (2011).

Καθώς αυξάνεται ο πληθυσμός, φαίνεται να μειώνεται η πιθανότητα ένας δήμος να μην έχει εγκρίνει εγκαίρως τον ισολογισμό του. Το ποσοστό των δήμων χωρίς εγκεκριμένο ισολογισμό το 2015 περιορίζεται σε 35% στους δήμους με πάνω από 100 χιλ. μόνιμους κατοίκους. Το αντίστοιχο ποσοστό για το 2013 και το 2014 ανέρχεται σε 12%. Όλοι οι πολύ μεγάλοι δήμοι έχουν εγκρίνει τους ισολογισμούς τους για το 2011 και το 2012. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι η κατηγορία των δήμων με πληθυσμό μεταξύ 10-50 χιλ. κατοίκους έχει μικρότερο ποσοστό δήμων χωρίς εγκεκριμένους ισολογισμούς για το 2013 σε σχέση με μεγαλύτερους δήμους, κάτι που δεν παρατηρείται το 2014 και το 2015.

Διάγραμμα 4.5: Κατανομή των δήμων ανάλογα με το μέγεθός τους

Σημείωση: Για τους σκοπούς της μελέτης, ένας δήμος ορίζεται ως πολύ μικρός όταν έχει μόνιμο πληθυσμό (με βάση την απογραφή του 2011) μικρότερο των 1 χιλ. κατοίκων, ως μικρός όταν ο πληθυσμός του βρίσκεται στο εύρος 1-10 χιλ. κατοίκους, ως μεσαίος όταν ο πληθυσμός του ανέρχεται σε 10-50 χιλ. κατοίκους, ως μεγάλος όταν ο πληθυσμός του ισούται με 50-100 χιλ. κατοίκους και ως πολύ μεγάλος όταν η πληθυσμός του ξεπερνά τους 100 χιλ. κατοίκους.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Διάγραμμα 4.6: Ποσοστό των δήμων χωρίς εγκεκριμένους ισολογισμούς ανά μέγεθος δήμων

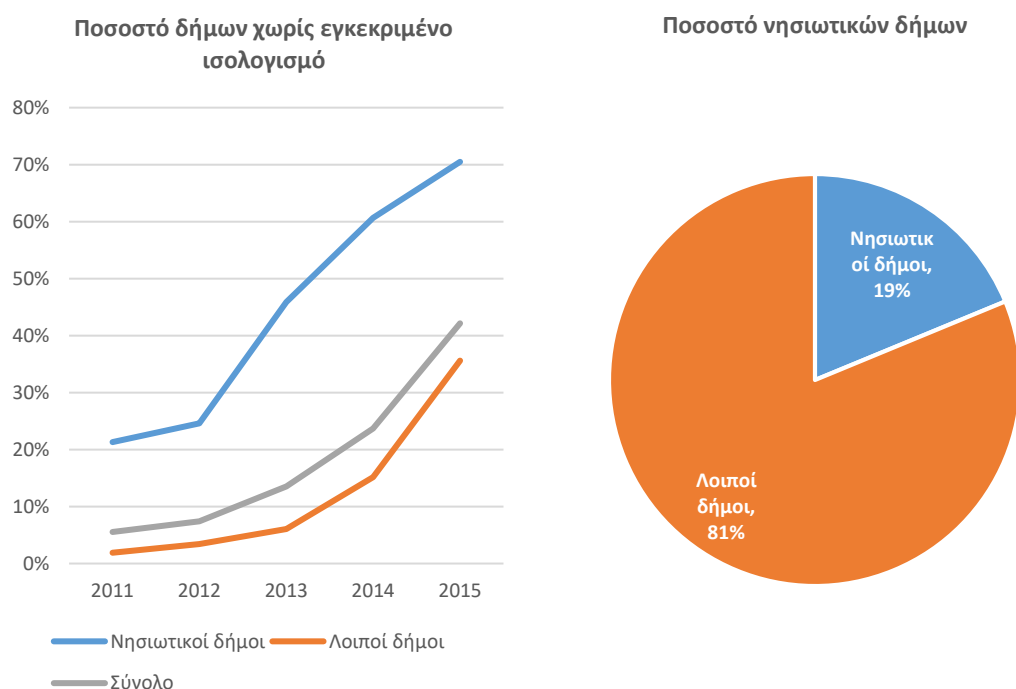
Πηγή: Διαύγεια, ΕΛΣΤΑΤ. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

4.6 Λοιπά χαρακτηριστικά δήμων

Αυξημένο ποσοστό δήμων χωρίς εγκεκριμένους ισολογισμούς παρατηρείται σε νησιωτικές περιφέρειες και σε πολύ μικρούς δήμους. Ταυτόχρονα, όλοι οι δήμοι με πληθυσμό

μικρότερο των χιλίων κατοίκων αντιστοιχούν σε σχετικά μικρά νησιά, τα οποία βρίσκονται κυρίως στην Περιφέρεια Νότιου Αιγαίου και σε μικρότερο βαθμό στις περιφέρειες Βόριου Αιγαίου και Κρήτης (π.χ. Δήμος Γαύδου). Επομένως, μπορούμε να περιμένουμε ότι η νησιωτικότητα ενός δήμου συσχετίζεται με δυσκολίες στην έγκαιρη διεκπεραίωση της διαδικασίας έγκρισης ισολογισμών.

Διάγραμμα 4.7: Ποσοστό δήμων χωρίς εγκεκριμένους ισολογισμούς στους νησιωτικούς δήμους

Σημείωση: Για τους σκοπούς της μελέτης, ως νησιωτικός ορίζεται ένας δήμος όταν επεκτείνεται στην έκταση ενός ή περισσότερων ολόκληρων νησιών. Δήμοι που βρίσκονται σε μεγάλα νησιά, όπου υπάρχουν περισσότεροι από έναν Καλλικρατικοί δήμοι (π.χ. Κρήτη και Εύβοια) δεν θεωρούνται ως νησιωτικοί στην παρούσα μελέτη.

Πηγή: Διαύγεια. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

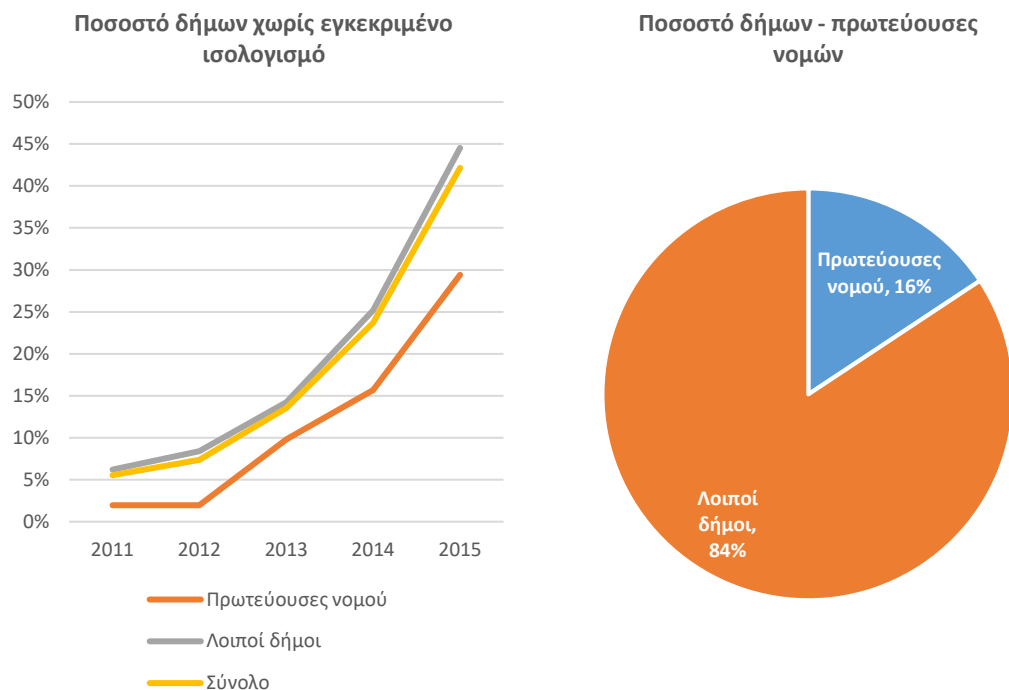
Πράγματι, το ποσοστό δήμων χωρίς εγκεκριμένους ισολογισμούς εμφανίζεται αυξημένο στους νησιωτικούς δήμους της χώρας (Διάγραμμα 4.7). Το 70% των νησιωτικών δήμων δεν έχει εγκεκριμένο ισολογισμό για το 2015, όταν το αντίστοιχο ποσοστό στους υπόλοιπους δήμους περιορίζεται σε 36%. Αντίστοιχα, το 21% των νησιωτικών δήμων δεν έχει δημοσιεύσει ισολογισμούς ούτε για το 2011 (μόλις το 2% στους υπόλοιπους δήμους).

Από την άλλη πλευρά, μειωμένο ποσοστό εμφανίζεται στους πολύ μεγάλους δήμους. Αυτό το αποτέλεσμα ενδέχεται να συσχετίζεται και με το γεγονός ότι αρκετοί από αυτούς τους δήμους φιλοξενούσαν νομαρχιακές αρχές πριν από την υλοποίηση του σχεδίου Καλλικράτης και έτσι ενδέχεται να διαθέτουν αυξημένη διοικητική επάρκεια.

Το γεγονός ότι το ποσοστό των δήμων χωρίς εγκεκριμένους ισολογισμούς είναι ελαφρώς μειωμένο στους δήμους – πρωτεύουσες νομού φαίνεται να στηρίζει αυτή την υπόθεση (Διάγραμμα 4.8). Συγκεκριμένα, το ποσοστό δήμων – πρωτεύουσες νομού χωρίς εγκεκριμένο ισολογισμό για το 2015 περιορίζεται σε 29% (45% στους υπόλοιπους δήμους),

ενώ παρόμοια διαφορά καταγράφεται και στο ποσοστό για το 2011 (2% στις πρωτεύουσες νομού, έναντι 6% στους υπόλοιπους δήμους).

Διάγραμμα 4.8: Ποσοστό δήμων χωρίς εγκεκριμένους ισολογισμούς στους δήμους πρωτεύουσες νομών

Πηγή: Διαύγεια. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

5. ΣΥΝΟΨΗ

Η εικόνα που σχηματίζεται από την εξέταση της πορείας της μετάβασης των δήμων προς τα πρότυπα του δεδουλευμένου λογιστικού συστήματος καταδεικνύει την ύπαρξη προβλημάτων. Περισσότερο από 5 χρόνια μετά τη θέσπιση της υποχρεωτικής εφαρμογής της λογιστικής του δεδουλευμένου και τον εξορθολογισμό της αρχιτεκτονικής της τοπικής αυτοδιοίκησης με το Σχέδιο Καλλικράτης, πολλοί δήμοι της χώρας αδυνατούν να τηρήσουν τα χρονικά όρια που προβλέπονται στη νομοθεσία για την έγκριση των λογιστικών καταστάσεων και τη δημοσίευση των ισολογισμών τους. Επιπλέον, αξιοσημείωτος αριθμός δήμων (18) δεν έχει εγκρίνει ισολογισμό ούτε καν για την πρώτη λογιστική χρήση (2011).

Η τήρηση των υποχρεώσεων για έγκαιρη διεκπεραίωση της διαδικασίας σύνταξης και έγκρισης λογιστικών καταστάσεων διαφέρει σημαντικά από δήμο σε δήμο. Το πρόβλημα είναι ιδιαίτερα αυξημένο σε νησιωτικούς δήμους με πολύ μικρό πληθυσμό. Ενδεικτικά, τρεις στους τέσσερις δήμους (68%) της Περιφέρειας Νότιου Αιγαίου δεν έχουν εγκρίνει τον ισολογισμό τους για το 2015, ενώ σχεδόν ένας στους τέσσερις (24%) δήμους της ίδιας περιφέρειας δεν έχει εγκρίνει κανέναν ισολογισμό από την έναρξη της εφαρμογής του Σχεδίου Καλλικράτης.

Δημιουργείται έτσι σημαντικό κενό ενημέρωσης για τα οικονομικά στοιχεία των δήμων, το οποίο εντείνεται από τον τρόπο με τον οποίο δημοσιεύονται οι λογιστικές καταστάσεις. Η νομοθεσία υποχρεώνει τους δήμους να δημοσιεύουν τις καταστάσεις τους σε τοπική εφημερίδα. Με αυτό τον τρόπο, οι λογιστικές καταστάσεις είναι διαθέσιμες στο ευρύτερο κοινό σε περιορισμένο αριθμό σημείων και για μια πολύ περιορισμένη χρονική διάρκεια.

Για να ξεπεραστούν τα προβλήματα αναφορικά με την παραγωγή και τη δημοσίευση των πληροφοριών της λογιστικής του δεδουλευμένου και των λογιστικών καταστάσεων, προτείνεται η εξέταση των εξής μέτρων:

1. Αυστηροποίηση των ποινών σε περίπτωση μη έγκαιρης διεκπεραίωσης της διαδικασίας σύνταξης και έγκρισης των λογιστικών καταστάσεων για τους μεγαλύτερους δήμους της χώρας. Καθυστερήσεις παρατηρούνται και σε μεγάλους δήμους της χώρας, κοντά σε μεγάλα αστικά κέντρα, όπου υπάρχει καλή πρόσβαση σε εξειδικευμένο προσωπικό. Σε αυτές τις περιπτώσεις μπορεί να θεωρηθεί ότι οι καθυστερήσεις οφείλονται κυρίως σε ανεπάρκεια των κινήτρων για την τήρηση των κανόνων.
2. Τεχνική υποστήριξη για τη διεκπεραίωση της διαδικασίας σύνταξης και έγκρισης των λογιστικών καταστάσεων στους μικρούς δήμους της χώρας. Σε ένα νησί με πληθυσμό μικρότερο των 1000 κατοίκων δεν μπορούμε να αναμένουμε ότι θα υπάρχει επαρκής πρόσβαση σε εξειδικευμένο προσωπικό και αρκετοί πόροι για να στηρίξουν την αποτελεσματική παρακολούθηση του διπλογραφικού λογιστικού συστήματος δεδουλευμένης λογιστικής που εφαρμόζεται στους δήμους της χώρας. Σε αυτές της περιπτώσεις και ειδικά στις περιφέρειες Νότιου και Βόρειου Αιγαίου, θα μπορούσε να δημιουργηθεί ειδική υπηρεσία με εκπαιδευμένους λογιστές, σε επίπεδο χώρας, περιφέρειας ή περιφερειακής ενότητας, με σκοπό την παροχή τεχνικής βοήθειας σε μόνιμη βάση στους μικρούς δήμους της χώρας, για την τήρηση της λογιστικής του δεδουλευμένου.

3. Υποχρεωτική ανάρτηση των λογιστικών καταστάσεων στη Διαύγεια και στις ιστοσελίδες των δήμων. Σχεδόν όλοι οι δήμοι διαθέτουν ιστοσελίδες. Ταυτόχρονα, όλες οι αποφάσεις τους αναρτούνται υποχρεωτικά στη Διαύγεια. Επομένως, η θέσπιση της υποχρέωσης για ανάρτηση των λογιστικών καταστάσεων των δήμων στο διαδίκτυο δεν αναμένεται να δημιουργήσει ιδιαίτερο επιπλέον κόστος, επιτρέποντας όμως την πρόσβαση των πολιτών στα οικονομικά στοιχεία των δήμων χωρίς γεωγραφικούς και χρονικούς περιορισμούς.
4. Ανάπτυξη βάσης δεδομένων καταχώρησης των λογιστικών καταστάσεων τέλους χρήσης των δήμων. Σημειώνεται ότι ενώ υπάρχει συνεχής παρακολούθηση από το Υπουργείο Εσωτερικών για τα θέματα της εκτέλεσης του προϋπολογισμού και επιλεγμένων στοιχείων κεφαλαίου κίνησης των δήμων μέσω της βάσεις δεδομένων "Οικονομικά Στοιχεία Δήμων" και των Μηνιαίων Στατιστικών Δελτίων (βλ. <http://web3.eetaa.gr/modota/modota.htm>), τα στοιχεία λογιστικής του δεδουλευμένου δεν απολαμβάνουν αντίστοιχης αντιμετώπισης. Θα μπορούσε λοιπόν το πετυχημένο παράδειγμα ηλεκτρονικής συγκέντρωσης δεδομένων από τους δήμους να εφαρμοστεί και για τις λογιστικές καταστάσεις τέλους χρήσης.

Η πορεία μετάβασης των δήμων αποτελεί καλό οδηγό για την μετάβαση και των υπόλοιπων φορέων της γενικής κυβέρνησης προς τα πρότυπα του δεδουλευμένου συστήματος. Η λογιστική του δεδουλευμένου δημιουργεί τις προϋποθέσεις για μια αποτελεσματικότερη διαχείριση των πόρων. Επομένως, η εφαρμογή της στο σύνολο του δημόσιου τομέα είναι επιτακτική, λαμβάνοντας υπόψη την οξεία ανάγκη για ελαχιστοποίηση της σπατάλης και εξοικονόμηση κρατικών δαπανών σήμερα στην Ελλάδα καθώς και τη συστηματική παρακολούθηση των συναλλαγών βάσει της αρχής του δεδουλευμένου (η τελευταία αυτή ανάγκη ικανοποιείται μερικώς σήμερα μέσω του μητρώου δεσμεύσεων).

Ωστόσο, η μετάβαση δημιουργεί ανάγκες για εξειδικευμένο προσωπικό και υπολογιστικά συστήματα. Αυτό το γεγονός δεν πρέπει να αγνοείται ή να υποβαθμίζεται. Ειδικά όσον αφορά τους μικρότερους οργανισμούς, η ανάγκη για πόρους μπορεί να μην επιτρέπει την έγκαιρη διεκπεραίωση της διαδικασίας σύνταξης και δημοσίευσης των λογιστικών καταστάσεων.

Προτείνεται η μετάβαση των φορέων της γενικής κυβέρνησης να προτεραιοποιείται με βάση το μέγεθος των οργανισμών (σε όρους αριθμού προσωπικού ή σύνολο δαπανών), με τους μεγαλύτερους οργανισμούς να έχουν αυστηρότερα χρονικά όρια για την ολοκλήρωση της μετάβασης. Για τους μικρότερους οργανισμούς, προτείνεται να εξεταστεί η δυνατότητα παροχής τεχνικής βοήθειας, ακόμα και σε μόνιμη βάση, από κεντρικές δημόσιες υπηρεσίες, ακόμα και σε συνεργασία με ιδιωτικούς φορείς, εφόσον κριθεί σκόπιμο.

Έκθεση Β. Επίδραση της οικονομικής κρίσης στα
οικονομικά των δήμων: Ανάλυση με αριθμοδείκτες

6. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σε αυτό το τμήμα της μελέτης χρησιμοποιούνται στοιχεία από δημοσιευμένες λογιστικές καταστάσεις των ΟΤΑ προκειμένου να υπολογιστούν αριθμοδείκτες σχετικοί με την αποδοτικότητα, τη ρευστότητα, τη δομή κεφαλαίων, τη δομή του ισολογισμού, την κυκλοφοριακή ταχύτητα και τη δομή των αποτελεσμάτων χρήσης (Διάγραμμα 6.1).⁵ Ο σκοπός της ανάλυσης είναι να εξεταστεί η επίδραση της οικονομικής κρίσης στα οικονομικά των δήμων μέσω μιας εμπειριστατωμένης ανάλυσης με αριθμοδείκτες.

Διάγραμμα 6.1: Αριθμοδείκτες για την εξέταση των οικονομικών των δήμων

Ρευστότητας	• Έμμεσης ρευστότητας • Άμεσης ρευστότητας • Ταμειακής ρευστότητας
Κυκλοφοριακής ταχύτητας	• Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων • Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων σε ημέρες • Κυκλοφοριακή ταχύτητα συνόλου ενεργητικού • Κυκλοφοριακή ταχύτητα παγίου ενεργητικού
Αποδοτικότητας	• Αποδοτικότητα Συνόλου Ενεργητικού • Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων • Αποδοτικότητα Απασχολούμενου κεφαλαίου • Περιθώριο πλεονάσματος • Ποσοστό δήμων με πλεόνασμα στα αποτελέσματα χρήσης
Δομής κεφαλαίων	• Ξένα προς ίδια κεφάλαια • Ξένα προς συνολικά κεφάλαια • Ίδια προς συνολικά κεφάλαια • Δείκτης κάλυψης τόκων με κέρδη
Δομής ισολογισμού	• Πάγιο ενεργητικό προς σύνολο ενεργητικού • Κυκλοφορούν προς σύνολο ενεργητικού • Μακροχρόνιες υποχρεώσεις προς σύνολο ενεργητικού • Βραχυχρόνιες υποχρεώσεις προς σύνολο ενεργητικού • Πάγιο ενεργητικό προς ίδια κεφάλαια
Δομής Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης	• Έσοδα από ίδιες πηγές προς λειτουργικά έσοδα • Έσοδα από επιχορηγήσεις προς λειτουργικά έσοδα • Έκτακτα έξοδα προς λειτουργικά έξοδα • Κόστος αγαθών-υπηρεσιών προς λειτουργικά έξοδα • Έξοδα διοίκησης προς λειτουργικά έξοδα • Έξοδα δημοσίων σχέσεων προς λειτουργικά έξοδα • Λειτουργικά έσοδα προς λειτουργικά έξοδα

Τονίζεται ότι η ανάλυση βασίζεται αποκλειστικά στις πληροφορίες που δημοσιεύονται στις λογιστικές καταστάσεις και δεν λαμβάνει υπόψη άλλα στοιχεία που είναι ενδεχομένως

⁵ Στο παράρτημα του κεφαλαίου περιλαμβάνονται οι ορισμοί των αριθμοδεικτών που έχουν χρησιμοποιηθεί.

χρήσιμα στην αξιολόγηση της οικονομικής κατάστασης μεμονωμένων δήμων (όπως σχόλια των ελεγκτών επί των λογιστικών καταστάσεων ή ποιοτικά χαρακτηριστικά δήμων).

Η ανάλυση στηρίζεται σε ένα δείγμα 1070 συνολικά οικονομικών καταστάσεων για την περίοδο 2011-2015. Η επιλογή των δήμων έγινε με βάση τη διαθεσιμότητα των στοιχείων. Όπως αναλύθηκε στο τμήμα Α, δεν έχουν όλοι οι δήμοι δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις για το σύνολο της πενταετίας, καθώς παρατηρούνται σημαντικές καθυστερήσεις σε αρκετούς δήμους της χώρας. Οι δήμοι του δείγματος προέρχονται και από τις 13 περιφέρειες της χώρας με την πλειονότητα αυτών να εντοπίζονται στις περιφέρειες Αττικής (59 δήμοι) και Κεντρικής Μακεδονίας (38 δήμοι).

7. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ

Από τις διαθέσιμες οικονομικές καταστάσεις των δήμων με δημοσιευμένους ισολογισμούς και για τα πέντε οικονομικά έτη 2011-2015 (110 δήμοι)⁶, φαίνεται πως τα διαθέσιμα αυξήθηκαν σημαντικά, καθώς το 2015 ήταν υψηλότερα κατά 83% σε σχέση με το 2011, καταγράφοντας Μέσο Ετήσιο Ρυθμό Μεταβολής (ΜΕΡΜ) 16% (Πίνακας 7.1). Αυτό το αποτέλεσμα ενδεχομένως συνδέεται και με τις ευρύτερες δυσκολίες εξεύρεσης ρευστότητας στην οικονομία, η οποία ώθησε τους δήμους να διατηρούν περισσότερα διαθέσιμα για να ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους. Επιπροσθέτως, η αυξημένη ρευστότητα μπορεί να οφείλεται σε διαθέσιμα που αφορούν συγκεκριμένη χρήση και δεν μπορούν να διατεθούν για άλλους σκοπούς αλλά και σε αύξηση της γραφειοκρατίας για τη διενέργεια αγορών. Αντίθετα, οι απαιτήσεις παρέμειναν σχεδόν αμετάβλητες στη διάρκεια της συγκεκριμένης περιόδου.

Η αύξηση των διαθεσίμων είχε ως αποτέλεσμα το κυκλοφορούν ενεργητικό να κινηθεί ανοδικά κατά 27% στην πενταετία (περίπου 6% κάθε χρόνο). Η αξία των πάγιων στοιχείων από την άλλη υποχώρησε την περίοδο 2011-2014, ωστόσο το 2015 αυξήθηκε σημαντικά με αποτέλεσμα στο σύνολο της πενταετίας να σημειώνεται οριακά θετικός ΜΕΡΜ (0,4%). Η αύξηση του κυκλοφορούντος σε συνδυασμό με τις αυξομειώσεις του πάγιου ενεργητικού είχαν ως αποτέλεσμα το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων να παραμείνει σχεδόν αμετάβλητο την περίοδο 2011-2014, σε αντίθεση με το 2015 όταν και σημειώθηκε αύξηση κατά 5% (1,0% ΜΕΡΜ 2011-2015).

Πίνακας 7.1: Εξέλιξη βασικών χρηματοοικονομικών στοιχείων (σε εκατ. €) για το σταθερό δείγμα δήμων

	2011	2012	2013	2014	2015	ΜΕΡΜ '11-'15	ΠΜ% '15-'11
Αριθμός δήμων	110	110	110	110	110	-	-
Διαθέσιμα	349	403	451	517	641	16%	83%
Απαιτήσεις	699	744	787	737	707	0%	1%
Κυκλοφορούν ενεργητικό	1.072	1.170	1.260	1.271	1.361	6%	27%
Πάγιο ενεργητικό	9.740	9.569	9.574	9.454	9.860	0%	1%
Σύνολο ενεργητικού	11.069	10.962	11.035	10.969	11.470	1%	4%
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	807	751	414	302	301	-22%	-63%
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	779	720	657	661	606	-6%	-22%
Σύνολο υποχρεώσεις	1.586	1.471	1.071	963	907	-13%	-43%
Ίδια κεφάλαια	9.091	9.146	9.606	9.669	10.226	3%	12%
Ίδια έσοδα	1.109	1.039	1.074	972	1.002	-2%	-10%
Επιχορηγήσεις	1.460	1.195	1.093	1.102	1.094	-7%	-25%
Λειτουργικά έσοδα	2.569	2.234	2.168	2.075	2.096	-5%	-18%
Κόστος αγαθών & υπηρεσιών	2.119	2.004	1.832	1.769	1.792	-4%	-15%
Έξοδα διοίκησης	574	508	467	428	427	-7%	-26%
Λειτουργικά έξοδα	3.131	2.944	2.645	2.538	2.564	-5%	-18%
Αποτελέσματα χρήσης	65	10	93	18	78	5%	20%

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. Επεξεργασία στοιχείων: ΙΟΒΕ.

Στην πλευρά του παθητικού, σημαντική μείωση παρατηρείται στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις, η αξία των οποίων το 2015 υποχώρησε σε επίπεδο υποδιπλάσιο συγκριτικά

⁶ Στο Παράρτημα του κεφαλαίου αποτυπώνονται οι συγκεκριμένοι δήμοι (Πίνακας 20.2).

με εκείνο του 2011. Οι συνολικές υποχρεώσεις των δήμων (βραχυχρόνιες και μακροχρόνιες) υποχώρησαν με μικρότερο μέσο ετήσιο ρυθμό (-13%), καθώς οι μακροπρόθεσμες μειώθηκαν με μικρότερη ένταση (-6,0%). Η μείωση των υποχρεώσεων οφείλεται και στην ειδική επιχορήγηση που δόθηκε στους ΟΤΑ από το Υπουργείο Εσωτερικών, σε συνεργασία με το Υπουργείο Οικονομικών, σχετικά με την εκκαθάριση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεών τους. Αντίθετα, τα ίδια κεφάλαια των δήμων ενισχύθηκαν τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, με αποτέλεσμα η συνολική τους αξία για το δείγμα το 2015 να ξεπερνά τα €10,2 δισεκ., αυξημένη κατά €1,1 δισεκ. σε σχέση με το 2011 (+12%).

Όσον αφορά στα αποτελέσματα χρήσης, παρατηρείται πτώση στα έσοδα των δήμων η οποία είναι αντίστοιχη με εκείνη των λειτουργικών δαπανών (-18% στην πενταετία και για τις δύο κατηγορίες). Βασική πηγή εσόδων για τους δήμους της χώρας αποτελούν οι κρατικές επιχορηγήσεις, οι οποίες στη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου μειώθηκαν κατά 25% (μέσος ετήσιος ρυθμός -7% αντίστοιχα). Αντίθετα, τα έσοδα από ίδιες πηγές μειώθηκαν με αισθητά πιο ήπιο ρυθμό (-10% σωρευτικά ή -2% ετησίως), αναδεικνύοντας μια στροφή των δήμων σε μεγαλύτερη αυτοτέλεια ως προς τις πηγές των εσόδων τους.

Στο σκέλος των εξόδων, το κόστος αγαθών και υπηρεσιών αποτελεί τη μεγαλύτερη λειτουργική δαπάνη των δήμων και ακολουθούν τα έξοδα διοίκησης. Το 2015 οι δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες του εξεταζόμενου δείγματος δήμων διαμορφώθηκαν στα €1,8 δισεκ. από €2,1 δισεκ. το 2011 (μείωση κατά €322 εκατ. ή -15%), γεγονός που υποδηλώνει την προσπάθεια εξοικονόμησης πόρων από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης.

Ως αποτέλεσμα των μεταβολών στα έσοδα και τα έξοδα, τα καθαρά αποτελέσματα χρήσης των δήμων του δείγματος διαμορφώθηκαν σε πλεόνασμα το 2015 (€78 εκατ.), καταγράφοντας βελτίωση σε σχέση με το 2014 (€18 εκατ. πλεόνασμα). Οι καλύτερες επιδόσεις σε όρους καθαρών αποτελεσμάτων χρήσης καταγράφηκαν το 2013, όταν και συνολικά διαμορφώθηκαν στα €93 εκατ.

8. ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

8.1 Ορισμός

Οι αριθμοδείκτες ρευστότητας υποδεικνύουν το βαθμό στον οποίο μια οικονομική οντότητα έχει τη δυνατότητα να ανταποκριθεί στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Ο δείκτης έμμεσης ρευστότητας μετρά το ύψος των ρευστών κεφαλαίων σε σχέση με τις τρέχουσες υποχρεώσεις. Ο δείκτης άμεσης ρευστότητας δεν λαμβάνει υπόψη τα αποθέματα, τα οποία ενδέχεται να μην μπορούν να ρευστοποιηθούν άμεσα. Τέλος, ο δείκτης ταμειακής ρευστότητας μετρά κατά πόσο τα διαθέσιμα ενός δήμου καλύπτουν τις τρέχουσες υποχρεώσεις του. Όσο υψηλότερη η τιμή των δεικτών ρευστότητας, τόσο ισχυρότερη είναι η δυνατότητα των δήμων να ανταποκριθούν στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις τους.

8.2 Εξέλιξη των δεικτών ρευστότητας στο σύνολο του δείγματος

Οι δείκτες άμεσης και έμμεσης ρευστότητας για το σύνολο του δείγματος ακολούθησαν ανοδική πορεία την περίοδο 2011-2015 με αποτέλεσμα η τιμή τους το 2015 να διπλασιαστεί σε σχέση με το 2011. Ανοδικά, αν και σε χαμηλότερο επίπεδο, κινήθηκε και ο αριθμοδείκτης ταμειακής ρευστότητας ο οποίος διαμορφώθηκε στο 2,4 το 2015 έναντι 1,2 το 2011 (Πίνακας 8.1).⁷ Η βελτίωση των δεικτών ρευστότητας, ερμηνεύεται από τη σημαντική μείωση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων με μέσο ετήσιο ρυθμό -18%, σε συνδυασμό με την αύξηση της αξίας τους κυκλοφορούντος ενεργητικού (+11% κατά μέσο ετήσιο όρο).

Πίνακας 8.1: Εξέλιξη αριθμοδεικτών ρευστότητας στο σύνολο του δείγματος

Αριθμοδείκτης	2011	2012	2013	2014	2015
Έμμεσης Ρευστότητας	2,25	2,74	4,04	4,17	4,44
Άμεσης Ρευστότητας	2,24	2,73	4,02	4,15	4,41
Ταμειακής Ρευστότητας	1,22	1,38	2,09	2,13	2,38

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

Επομένως, παρά τη συνεχόμενη οικονομική κρίση, η δυνατότητα των δήμων να ανταποκριθούν στις τρέχουσες υποχρεώσεις τους αυξήθηκε σημαντικά τη συγκεκριμένη περίοδο. Σε αυτό βοήθησε και η ειδική επιχορήγηση από το Υπουργείο Εσωτερικών.

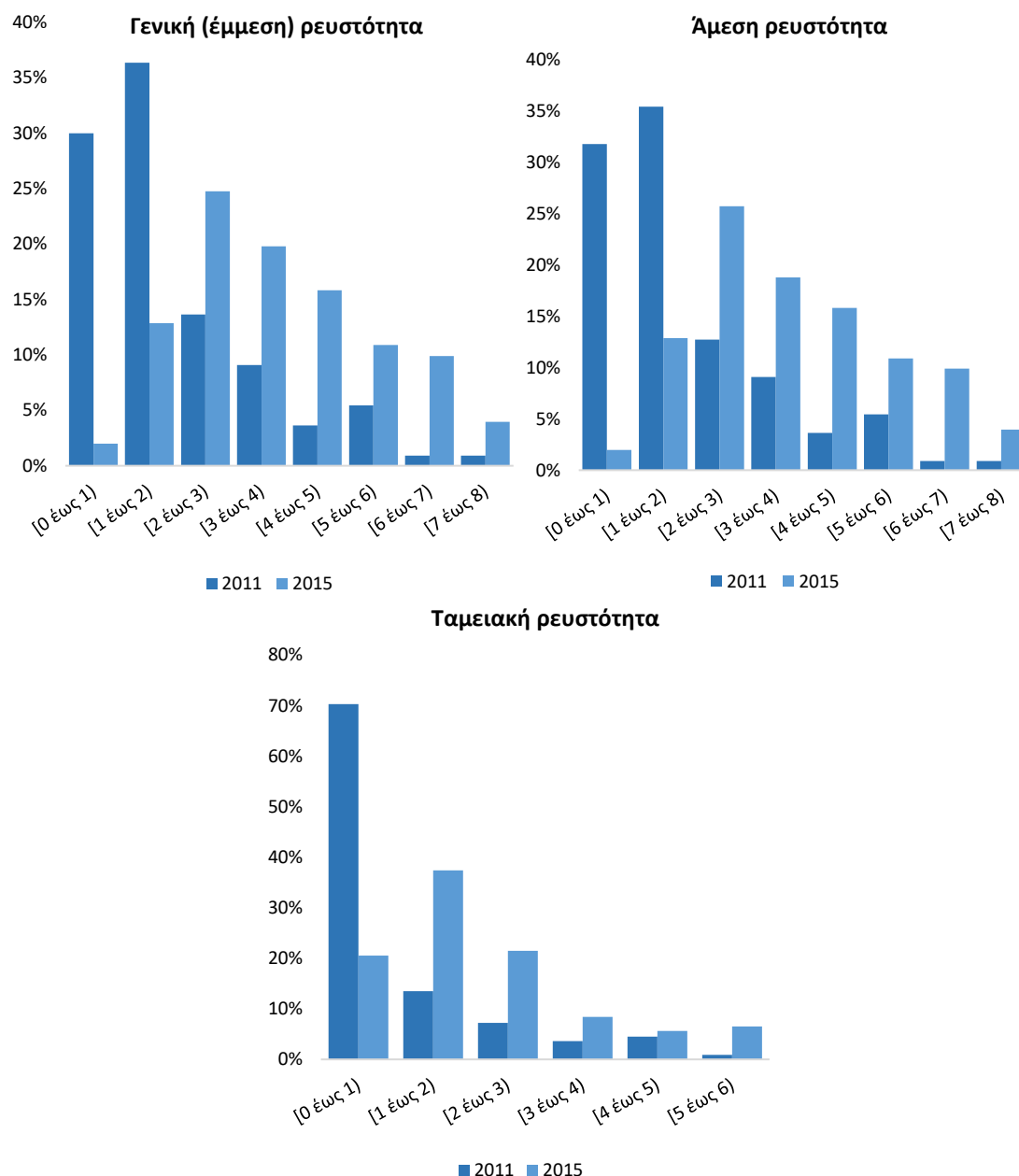
8.3 Διαφορές στους δείκτες ρευστότητας μεταξύ των δήμων του δείγματος

Η εξέλιξη αυτή αποτυπώνεται και στις μεταβολές των συγκεκριμένων δεικτών για τους δήμους με δημοσιευμένους ισολογισμούς σε όλη την εξεταζόμενη περίοδο 2011-2015 (σταθερό δείγμα). Στην ταμειακή και έμμεση ρευστότητα, τα 2/3 των δήμων το 2011

⁷ Οι αριθμοδείκτες για μια ομάδα δήμων (π.χ. σύνολο του δείγματος, δήμοι-πρωτεύουσες νομών κλπ.) υπολογίζονται στη μελέτη ως απλός μέσος όρος των τιμών των δεικτών των δήμων που απαρτίζουν τη συγκεκριμένη ομάδα. Στον υπολογισμό των αριθμοδεικτών δεν έχουν ληφθεί υπόψη οι σημειώσεις των ορκωτών λογιστών.

εμφάνισαν τιμή χαμηλότερη από 2, ενώ το 2015 ο δείκτης κυμάνθηκε μεταξύ 2 και 4 για το 60% και 44% αντίστοιχα των δήμων. Βελτίωση καταγράφεται και στην άμεση ρευστότητα, καθώς 37% των δήμων εμφάνισε τιμή μεταξύ 2 και 3 και 21% μεταξύ 3 και 4 το 2015, όταν το 2011 για το 70% των δήμων ο δείκτης κυμάνθηκε σε επίπεδο χαμηλότερο από τη μονάδα (Διάγραμμα 8.1).

Διάγραμμα 8.1: Εξέλιξη αριθμοδεικτών ρευστότητας για δήμους με δημοσιευμένους ισολογισμούς το 2011 και το 2015

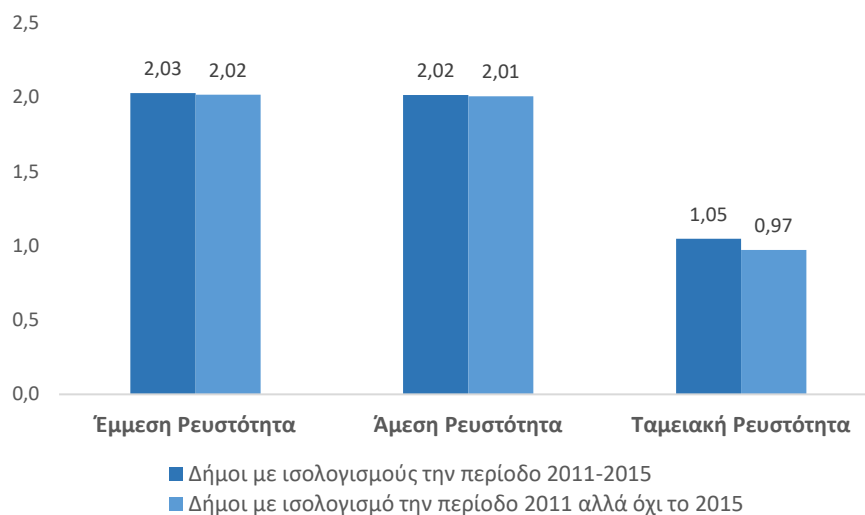
Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

8.4 Ρευστότητα και η συνέπεια στη δημοσίευση ισολογισμών

Οι τιμές των δεικτών ρευστότητας το 2011 στους δήμους που δεν έχουν δημοσιευμένους ισολογισμούς το 2015 ήταν παρόμοιες με τις τιμές των δεικτών στο σταθερό δείγμα.

Συγκεκριμένα, οι δείκτες έμμεσης και άμεσης ρευστότητας ήταν υψηλότεροι κατά μόλις 0,01 μονάδα στους συνεπείς δήμους. Ελαφρώς μεγαλύτερη διαφορά καταγράφεται στον δείκτη ταμειακής ρευστότητας, καθώς ο δείκτης ανήλθε σε 1,05 στους συνεπείς δήμους, έναντι 0,97 στους δήμους που δεν δημοσίευσαν ισολογισμό το 2015 (Διάγραμμα 8.2).

Διάγραμμα 8.2: Σύγκριση αριθμοδεικτών ρευστότητας για το 2011 μεταξύ δήμων με και χωρίς δημοσιευμένες καταστάσεις για το 2015

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** ΙΟΒΕ.

9. ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΤΑΧΥΤΗΤΑΣ

9.1 Ορισμός

Οι αριθμοδείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας υποδεικνύουν την αποτελεσματικότητα με την οποία οι δήμοι διαχειρίζονται τα περιουσιακά τους στοιχεία για να συλλέξουν λειτουργικά έσοδα. Ο δείκτης κυκλοφοριακής ταχύτητας απαιτήσεων υπολογίζεται ως ο λόγος των λειτουργικών εσόδων προς τις απαιτήσεις και δηλώνει την ταχύτητα είσπραξης των απαιτήσεων.

Ο δείκτης απαιτήσεων μπορεί να εκφραστεί και σε ημέρες, διαιρώντας τις 365 ημέρες του ημερολογιακού έτους με την κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων. Με αυτό τον τρόπο, ο δείκτης μπορεί να ερμηνευτεί και ως η μέση διάρκεια είσπραξης των απαιτήσεων. Για παράδειγμα, εάν τα ετήσια λειτουργικά έσοδα έχουν το ίδιο ύψος με τις απαιτήσεις την ημερομηνία κλεισίματος του ισολογισμού χρήσης, αυτό σημαίνει ότι τα έσοδα που έχουν καταλογιστεί κατά τη διάρκεια του έτους παραμένουν ως απαίτηση κατά μέσο όρο για ένα ολόκληρο χρόνο. Αντίστοιχα, εάν οι πωλήσεις είναι διπλάσιες από τις απαιτήσεις, αυτό το γεγονός μπορεί να ερμηνευτεί ως ταχύτερη είσπραξη των απαιτήσεων, καθώς οι μισές πωλήσεις που καταλογίστηκαν κατά τη διάρκεια του έτους, εισπράχτηκαν και δεν καταγράφονται πλέον ως απαιτήσεις.

Κατά αναλογία, οι δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας παγίου και συνολικού ενεργητικού υποδεικνύουν το ύψος λειτουργικών εσόδων που δημιουργούν οι δήμοι για κάθε ευρώ παγίου και συνολικού ενεργητικού αντίστοιχα.

9.2 Εξέλιξη στο σύνολο του δείγματος

Ο αριθμοδείκτης κυκλοφοριακής ταχύτητας απαιτήσεων στο σύνολο του δείγματος εμφάνισε έντονη μεταβλητότητα κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Μειώθηκε από 7,1 το 2011 σε 5,4 το 2013, για να ανέλθει στο 6,4 το 2014 και να υποχωρήσει ξανά στο 5,3 το 2015. Η αύξηση των απαιτήσεων σε σχέση με τα λειτουργικά έσοδα, αποτυπώνεται και στον αντίστοιχο δείκτη εκφρασμένο σε ημέρες, όπου ο μέσος χρόνος είσπραξης των απαιτήσεων εμφανίζεται αυξημένος κατά 18 μέρες το 2015 σε σχέση με το 2011 με αποτέλεσμα να ξεπερνά τους τρεις μήνες.

Αυτό το αποτέλεσμα υποδηλώνει αυξημένη αδυναμία έγκαιρης είσπραξης των απαιτήσεων από τους δήμους, παρά τη βελτίωση που σημειώθηκε το 2014. Οι απαιτήσεις αφορούν τόσο τις απαιτήσεις από πολίτες αλλά και τις επιχορηγήσεις. Άρα καθυστερήσεις της κεντρικής κυβέρνησης στην απόδοση πόρων προς τους ΟΤΑ καθώς και η μείωση της δυνατότητας των πολιτών να αποπληρώνουν τα δημοτικά τέλη και τις λοιπές υποχρεώσεις στους δήμους εγκαίρως αποτυπώθηκαν σε αύξηση των απαιτήσεων και μείωση της κυκλοφοριακής ταχύτητας απαιτήσεων των δήμων.

Αντίθετα, μικρή διαφοροποίηση παρατηρείται στον αριθμοδείκτη κυκλοφορίας του συνόλου του ενεργητικού, ο οποίος διαμορφώθηκε περίπου στο 0,2%. Αντίστοιχη τάση παρατηρείται και στον αριθμοδείκτη κυκλοφοριακής ταχύτητας παγίου ενεργητικού ο οποίος επίσης διαμορφώθηκε στο 0,2 το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα (Πίνακας 9.1). Αυτό το αποτέλεσμα ενισχύει το συμπέρασμα ότι η βασική μεταβολή στους δείκτες

κυκλοφοριακής ταχύτητας δεν προέρχεται από μεταβολές στα λειτουργικά έσοδα, αλλά στις απαιτήσεις που έχουν οι δήμοι.

Πίνακας 9.1: Εξέλιξη αριθμοδεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας στο σύνολο του δείγματος

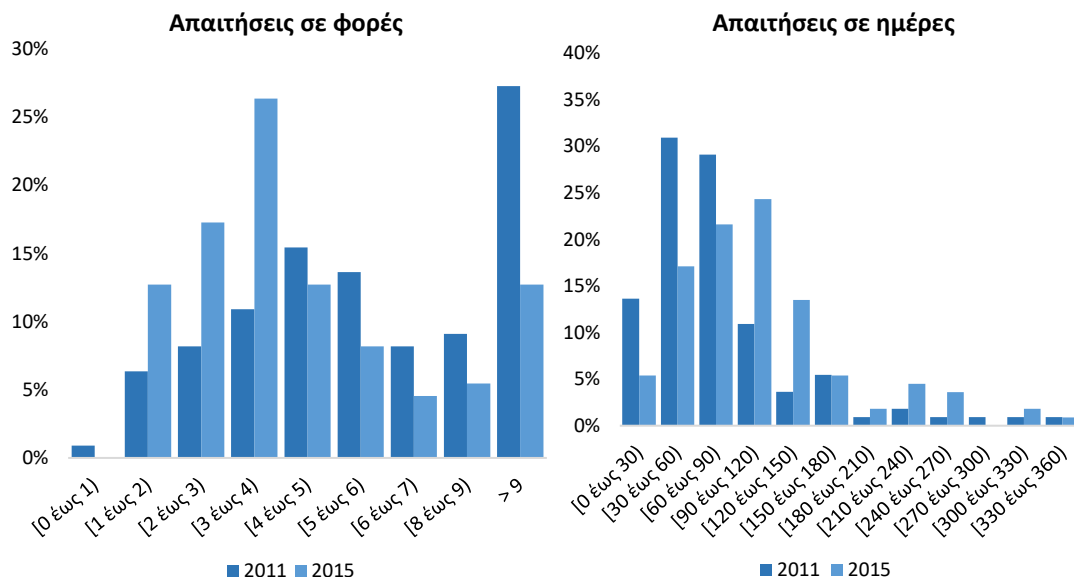
Αριθμοδείκτης	2011	2012	2013	2014	2015
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων	7,13	5,10	5,45	6,43	5,25
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων σε ημέρες	92	117	130	127	110
Κυκλοφοριακή ταχύτητα Συνόλου Ενεργητικού	0,22	0,19	0,18	0,17	0,18
Κυκλοφοριακή ταχύτητα Παγίου Ενεργητικού	0,25	0,22	0,22	0,21	0,22

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

9.3 Διαφορές μεταξύ των δήμων του δείγματος

Λαμβάνοντας υπόψη τους δήμους με δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις καθόλη την πενταετία, στους μισούς σχεδόν από αυτούς η κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων κυμάνθηκε μεταξύ 3 και 6 το 2015, αναλογία ελαφρώς μεγαλύτερη σε σχέση με το 2011. Η αρνητική επίδραση της οικονομικής κρίσης στην κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων φαίνεται από το γεγονός ότι το ποσοστό των δήμων με τιμή του δείκτη μεγαλύτερη από 6 υποχώρησε στο 13% το 2015 από 22% το 2011, ενώ παράλληλα διπλασιάστηκαν οι δήμοι (30% του δείγματος το 2015 έναντι 15% το 2011) στους οποίους ο δείκτης κινήθηκε σε επίπεδο χαμηλότερο από 3.

Διάγραμμα 9.1: Εξέλιξη αριθμοδεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας για δήμους με δημοσιευμένους ισολογισμούς το 2011 και το 2015

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

Σε ημέρες, ο αριθμοδείκτης κυκλοφορίας απαιτήσεων το 2015 κυμάνθηκε μεταξύ 60 και 90 ημερών για το 22% των δήμων και από 90 έως 120 ημέρες για το 24% των δήμων αντίστοιχα. Η χαμηλότερη δυνατότητα είσπραξης των απαιτήσεων το 2015 φαίνεται από το γεγονός ότι για το 1/3 των δήμων, η μέση αναμονή ξεπερνούσε τους 4 μήνες, όταν το 2011 το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 16%.

9.4 Κυκλοφοριακή ταχύτητα και η συνέπεια στη δημοσίευση ισολογισμών

Σε σχέση με τους δήμους με ισολογισμό το 2011 αλλά όχι το 2015 δεν προκύπτουν ουσιαστικές διαφορές στους δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας, λαμβάνοντας υπόψη το μέσο όρο του κάθε δείγματος για το 2011.

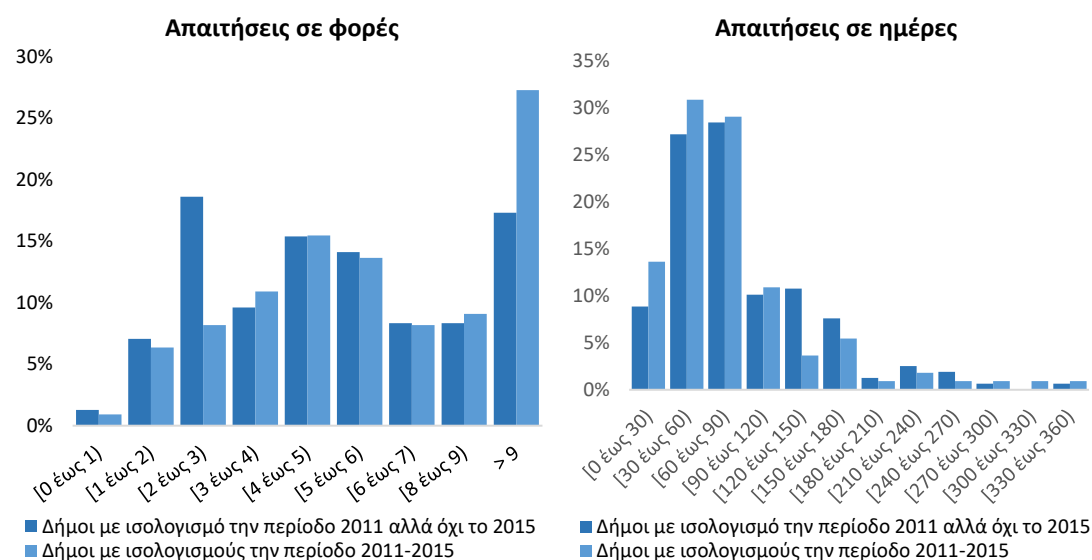
Πίνακας 9.2: Αριθμοδείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας το 2011 σε δήμους με και χωρίς δημοσιευμένους ισολογισμούς για το 2015

Αριθμοδείκτης	Δήμοι με ισολογισμό το 2015	Δήμοι χωρίς ισολογισμό το 2015
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων	7,068	7,170
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων σε ημέρες	83	92
Κυκλοφοριακή ταχύτητα Συνόλου Ενεργητικού	0,230	0,205
Κυκλοφοριακή ταχύτητα Παγίου Ενεργητικού	0,273	0,242

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

Στην περίπτωση των συνεπών στην υποχρέωση δημοσίευσης ισολογισμού δήμων, η ταχύτητα απαιτήσεων σε φορές διαμορφώθηκε στο 7,068, έναντι 7,170 για τους δήμους που διαθέτουν ισολογισμό το 2011 αλλά όχι το 2015. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα στη δεύτερη περίπτωση η μέση διάρκεια αναμονής για την είσπραξη των απαιτήσεων να είναι κατά μέσο όρο υψηλότερη κατά 9 ημέρες (Πίνακας 9.2). Αντίθετα, η κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού και παγίου ενεργητικού ήταν ελαφρώς υψηλότερη στους συνεπείς δήμους.

Διάγραμμα 9.2: Σύγκριση αριθμοδεικτών ρευστότητας μεταξύ δήμων με και χωρίς δημοσιευμένες καταστάσεις για το 2015

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

Ωστόσο, στο δείκτη κυκλοφοριακής ταχύτητας απαιτήσεων σημαντικότερες διαφορές ανάμεσα στις δυο κατηγορίες δήμων αποκαλύπτονται εάν ληφθεί υπόψη η κατανομή και όχι ο μέσος όρος. Ενδεικτικά, στο 19% των περιπτώσεων των δήμων χωρίς ισολογισμό το 2015 οι τιμές του δείκτη κυμάνθηκαν στο εύρος 2 με 3, αναλογία υπερδιπλάσια (8%) έναντι των συνεπών δήμων. Αντίθετα, είναι μικρότερο το ποσοστό όπου ο δείκτης λαμβάνει τιμές άνω του 9 (26% έναντι 36% στους δήμους με ισολογισμό καθόλη την πενταετία). Ως

αποτέλεσμα, το ποσοστό των δήμων όπου για την είσπραξη των απαιτήσεων απαιτούνταν χρονικό διάστημα έως τρεις μήνες ήταν μεγαλύτερο στην περίπτωση των ΟΤΑ με δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις την περίοδο 2011-2015 (74% έναντι 65% των δήμων χωρίς ισολογισμό το 2015).

10. ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΔΟΜΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

10.1 Ορισμός

Οι αριθμοδείκτες δομής κεφαλαίων αποτυπώνουν το βαθμό στον οποίο ένας δήμος βασίζεται σε δανεικά κεφάλαια και εν τέλει τη δυνατότητά του να είναι συνεπής με τις υποχρεώσεις του. Ο δείκτης ξένων προς ίδια κεφάλαια δείχνει την αναλογία των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων προς τα ίδια κεφάλαια της οικονομικής μονάδας. Επιπλέον, οι δείκτης ξένων προς συνολικά και ιδίων προς συνολικά κεφάλαια δείχνουν τι ποσοστό του συνόλου των κεφαλαίων του ενεργητικού αποτελούν τα ξένα και τα ίδια κεφάλαια αντίστοιχα. Τέλος, ο δείκτης κάλυψης τόκων με κέρδη (μέσω του πλεονάσματος) δείχνει τη δυνατότητα του δήμου να αποπληρώσει τους τόκους από το πλεόνασμα που δημιουργεί η λειτουργία του.

Όσο χαμηλότεροι είναι οι δείκτες ξένων προς ίδια κεφάλαια και ξένων προς συνολικά κεφάλαια, τόσο μικρότερη είναι η πιθανότητα η οικονομική μονάδα να βρεθεί σε κατάσταση να μην μπορεί να εξυπηρετεί τις υποχρεώσεις της. Αντίθετα, για το δείκτη κάλυψης τόκων με κέρδη, ο οποίος όμως επικεντρώνεται στις αντίστοιχες ροές (τόκοι και κέρδη), αντί για τα συσσωρευμένα μεγέθη (ξένα και ίδια κεφάλαια), επιθυμητές είναι μεγάλες τιμές.

10.2 Εξέλιξη στο σύνολο του δείγματος

Από τα οικονομικά αποτελέσματα προκύπτει η χαμηλή αναλογία των ξένων κεφαλαίων στο παθητικό των δήμων, η χρηματοδότηση των οποίων προέρχεται κυρίως από ίδια κεφάλαια. Ο αριθμοδείκτης ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο του ενεργητικού αυξήθηκε από 0,85 το 2011 σε 0,9 το 2015. Αντίθετα, ο δείκτης των ξένων ως προς τα ίδια κεφάλαια υποχώρησε με αποτέλεσμα το 2015 να είναι χαμηλότερος κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με το 2011.

Πίνακας 10.1: Εξέλιξη αριθμοδεικτών δομής κεφαλαίων στο σύνολο τους δείγματος

Αριθμοδείκτης	2011	2012	2013	2014	2015
Ξένα προς Ίδια Κεφάλαια	0,25	0,21	0,17	0,16	0,15
Ξένα προς Συνολικά Κεφάλαια	0,15	0,14	0,12	0,11	0,10
Ίδια προς Συνολικά Κεφάλαια	0,85	0,86	0,88	0,89	0,90
Δείκτης κάλυψης τόκων με κέρδη	5,61	0,66	0,63	3,62	5,20

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

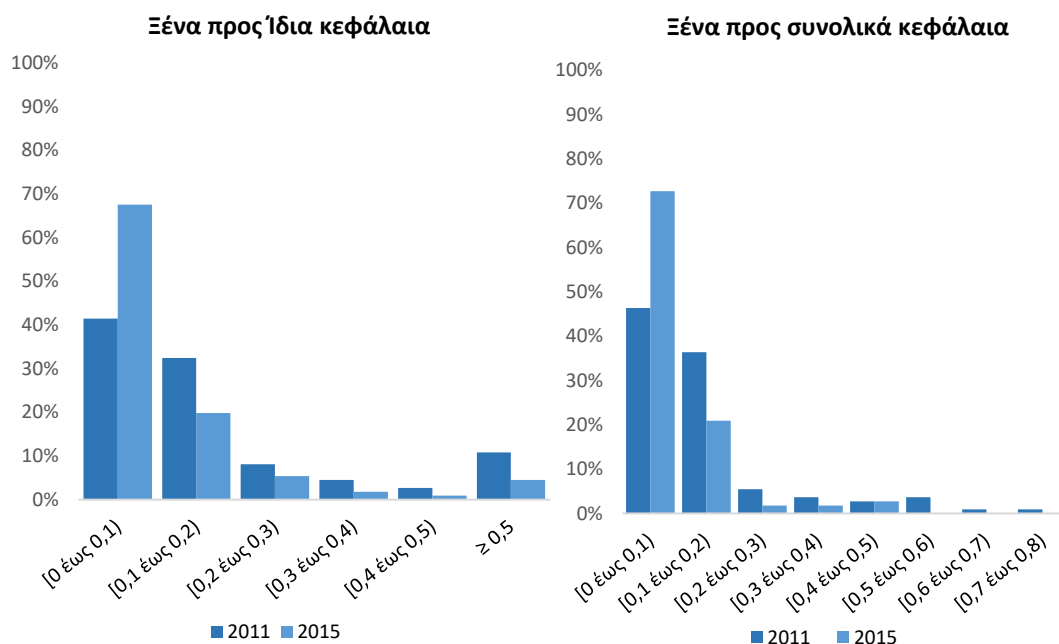
Ο δείκτης κάλυψης τόκων με κέρδη εμφάνισε έντονη διακύμανση, καθώς τη διετία 2012-2013 υποχώρησε σημαντικά ανακάμπτοντας κατόπιν. Η τιμή του συγκεκριμένου αριθμοδείκτη επηρεάστηκε τόσο από τη διακύμανση των καθαρών αποτελεσμάτων χρήσης προ τόκων, όσο και από τις μεταβολές στο ύψος των χρεωστικών τόκων.

10.3 Διαφορές μεταξύ των δήμων

Σχεδόν στο σύνολο των δήμων με δημοσιευμένους ισολογισμούς την πενταετία 2011-2015 τα ξένα κεφάλαια αποτελούν πολύ μικρό τμήμα των συνολικών κεφαλαίων, με τον αριθμοδείκτη να λαμβάνει τιμή χαμηλότερη από 0,2 για το 94% των δήμων το 2015, έναντι

83% το 2011 (Διάγραμμα 10.1). Παρόμοια κατανομή για το 2011 έχουν και οι δήμοι που δεν έχουν δημοσιεύσει ισολογισμό το 2015. Όσον αφορά στο δείκτη ξένων προς ίδια κεφάλαια, για το 74% των δήμων ο αριθμοδείκτης ήταν χαμηλότερος από 0,2 το 2011, ενώ το 2015 το αντίστοιχο ποσοστό αυξήθηκε στο 87%. Επομένως, κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, οι δήμοι που ήταν συνεπείς στην υποχρέωση δημοσίευσης ισολογισμών φαίνεται πως μείωσαν τη μόχλευσή τους, ενδεχομένως και ως αποτέλεσμα της γενικότερης τάσης απομόχλευσης στην οικονομία.

Διάγραμμα 10.1: Κατανομή αριθμοδεικτών δομής κεφαλαίων για δήμους με δημοσιευμένους ισολογισμούς το 2011 και το 2015

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

10.4 Δομή κεφαλαίων και η συνέπεια στη δημοσίευση ισολογισμών

Σε σχέση με τους δήμους χωρίς ισολογισμό το 2015 προκύπτουν σχετικά μικρές διαφορές στους δείκτες δομής κεφαλαίων λαμβάνοντας υπόψη το μέσο όρο. Ο δείκτης ξένων προς ίδια κεφάλαια για τους λιγότερο συνεπείς δήμους διαμορφώθηκε το 2011 στο 0,23, έναντι 0,28 στους δήμους με ισολογισμό σε όλη την περίοδο 2011-2015.

Πίνακας 10.2: Αριθμοδείκτες δομής κεφαλαίων σε δήμους με και χωρίς δημοσιευμένους ισολογισμούς το 2015 (έτος αναφοράς 2011)

Αριθμοδείκτης	Δήμοι με ισολογισμό το 2015	Δήμοι χωρίς ισολογισμό το 2015
Ξένα προς Ίδια Κεφάλαια	0,282	0,228
Ξένα προς Συνολικά Κεφάλαια	0,158	0,151
Ίδια προς Συνολικά Κεφάλαια	0,842	0,849
Δείκτης κάλυψης τόκων με πλεόνασμα	10,026	4,130

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

Ακόμη μικρότερη είναι η διαφορά στις δυο κατηγορίες στο δείκτη ξένων προς ίδια κεφάλαια (0,158 έναντι 0,151), αλλά και ίδια προς συνολικά κεφάλαια (84,2% έναντι

84,9%). Εξαίρεση αποτελεί ο δείκτης κάλυψης τόκων με πλεόνασμα, ο οποίος στην περίπτωση των δήμων χωρίς δημοσιευμένο ισολογισμό το 2015 (εξαιρώντας τις ακραίες τιμές του δείκτη) ήταν υποδιπλάσιος σε σχέση με τους συνεπείς δήμους (Πίνακας 10.2).

11. ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΔΟΜΗΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

11.1 Ορισμός

Οι δείκτες σε αυτή την ενότητα εξετάζουν τη δομή των περιουσιακών στοιχείων των δήμων. Ο δείκτης πάγιου ενεργητικού προς το σύνολο του ενεργητικού εξετάζει το βαθμό στον οποίο τα περιουσιακά στοιχεία ενός δήμου αποτελούνται από πάγια στοιχεία, όπως γη, κτήρια και εξοπλισμός. Αντίστοιχα, ο δείκτης κυκλοφορούντος ενεργητικού προς το σύνολο του ενεργητικού μετράει κατά πόσο τα περιουσιακά στοιχεία ενός δήμου έχουν περισσότερο ρευστό χαρακτήρα. Επιπλέον, οι δείκτες μακροχρόνιων και βραχυχρόνιων υποχρεώσεων προς το σύνολο του ενεργητικού καταγράφουν το βαθμό στον οποίο τα περιουσιακά στοιχεία χρηματοδοτούνται από μακροχρόνιες και βραχυχρόνιες υποχρεώσεις αντίστοιχα. Τέλος, ο δείκτης πάγιου ενεργητικού προς ίδια κεφάλαια απεικονίζει το βαθμό χρηματοδότησης των παγίων του ΟΤΑ από τα ίδια κεφάλαιά του.

11.2 Εξέλιξη στο σύνολο του δείγματος

Ο μεγάλος αριθμός υποδομών που αναπτύσσουν οι δήμοι προκειμένου να υποστηρίξουν τις υπηρεσίες προς τους δημότες τους αποτυπώνεται στην υψηλή τιμή του αριθμοδείκτη παγίων στο σύνολο του ενεργητικού ο οποίος διαμορφώθηκε στο 0,87 κατά μέσο όρο την περίοδο 2011-2015.

Πίνακας 11.1: Εξέλιξη αριθμοδεικτών δομής ισολογισμού στο σύνολο του δείγματος

Αριθμοδείκτης	2011	2012	2013	2014	2015
Πάγιο ενεργητικό προς σύνολο ενεργητικού	0,88	0,88	0,87	0,87	0,86
Κυκλοφορούν προς σύνολο ενεργητικού	0,09	0,10	0,11	0,11	0,12
Μακροχρόνιες υποχρεώσεις προς σύνολο ενεργητικού	0,05	0,05	0,05	0,05	0,04
Βραχυχρόνιες υποχρεώσεις προς σύνολο ενεργητικού	0,08	0,07	0,04	0,03	0,03
Πάγιο ενεργητικό προς ίδια κεφάλαια	1,10	1,05	1,01	1,00	0,98

Σημείωση: Εκτός από πάγια στοιχεία και κυκλοφορούν ενεργητικό, το σύνολο ενεργητικού περιλαμβάνει και μεταβατικούς λογαριασμούς (περίπου 2-3% του συνολικού ενεργητικού την εξεταζόμενη περίοδο).

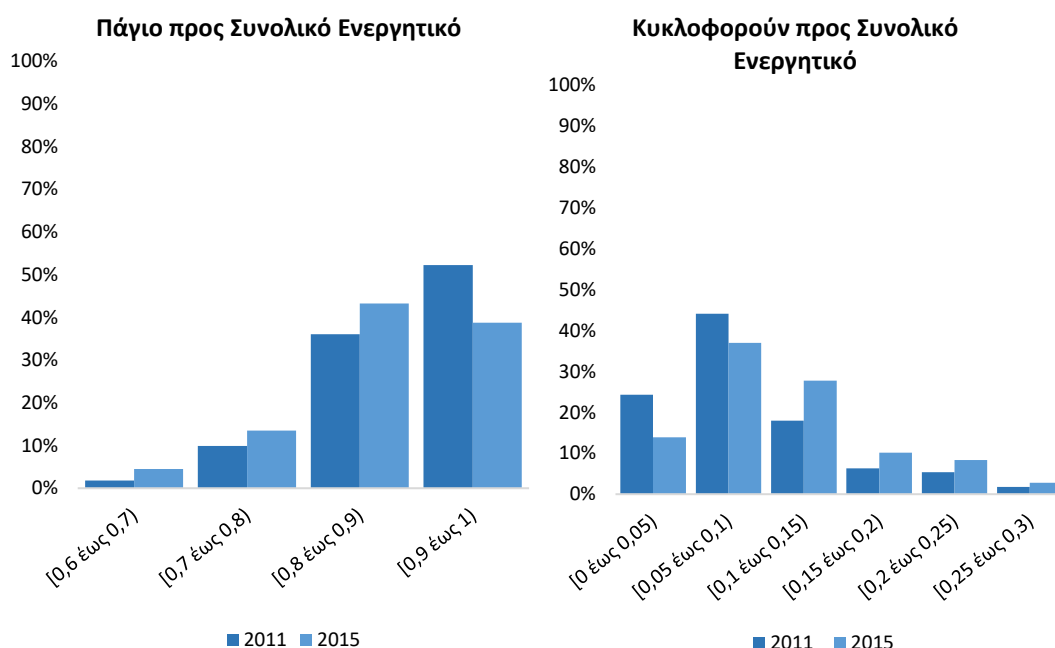
Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

Διαχρονικά κατά την περίοδο 2011-2015, παρατηρείται οριακή υποχώρηση του παγίου προς το σύνολο ενεργητικού, με παράλληλη ενίσχυση του δείκτη κυκλοφορούντος προς συνολικού ενεργητικού, υποδεικνύοντας ότι η ανάγκη για συσσώρευση ρευστοποιήσιμων στοιχείων, όπως διαθέσιμα, ήταν αυξημένη κατά τη διάρκεια της κρίσης. Επιπλέον, η συσσώρευση των ρευστοποιήσιμων στοιχείων ενεργητικού φαίνεται πως χρηματοδοτείται από τα ίδια κεφάλαια, καθώς μειώνονται οι δείκτες μακροχρόνιων (οριακά) και βραχυχρόνιων (σημαντικότερα) υποχρεώσεων προς το σύνολο του ενεργητικού, ενώ μειώνεται και ο αριθμοδείκτης παγίου ενεργητικού προς ίδια κεφάλαια, ο οποίος υποχώρησε κάτω από τη μονάδα το 2015 (Πίνακας 11.1).

11.3 Διαφορές μεταξύ των δήμων

Συγκρίνοντας δήμους με δημοσιευμένους ισολογισμούς για όλη την εξεταζόμενη περίοδο, προκύπτει ότι η πτώση στο δείκτη παγίου προς συνολικό ενεργητικό προέρχεται από μείωση των δήμων με ιδιαίτερα υψηλή τιμή του δείκτη (πάνω από 0,9) και αύξηση του ποσοστού των δήμων σε όλες τις υπόλοιπες κατηγορίες. Έτσι, περισσότεροι από 8 στους 10 δήμους εξακολουθούν να εμφανίζουν τιμή μεγαλύτερη από 0,8 στον δείκτη παγίου προς συνολικό ενεργητικό. Παρομοίως, στους δήμους χωρίς δημοσιευμένο ισολογισμό το 2015 το αντίστοιχο μερίδιο ανήλθε σε 88% το 2011.

Διάγραμμα 11.1: Κατανομή αριθμοδεικτών δομής ισολογισμού σε δήμους με δημοσιευμένους ισολογισμούς την εξεταζόμενη πενταετία

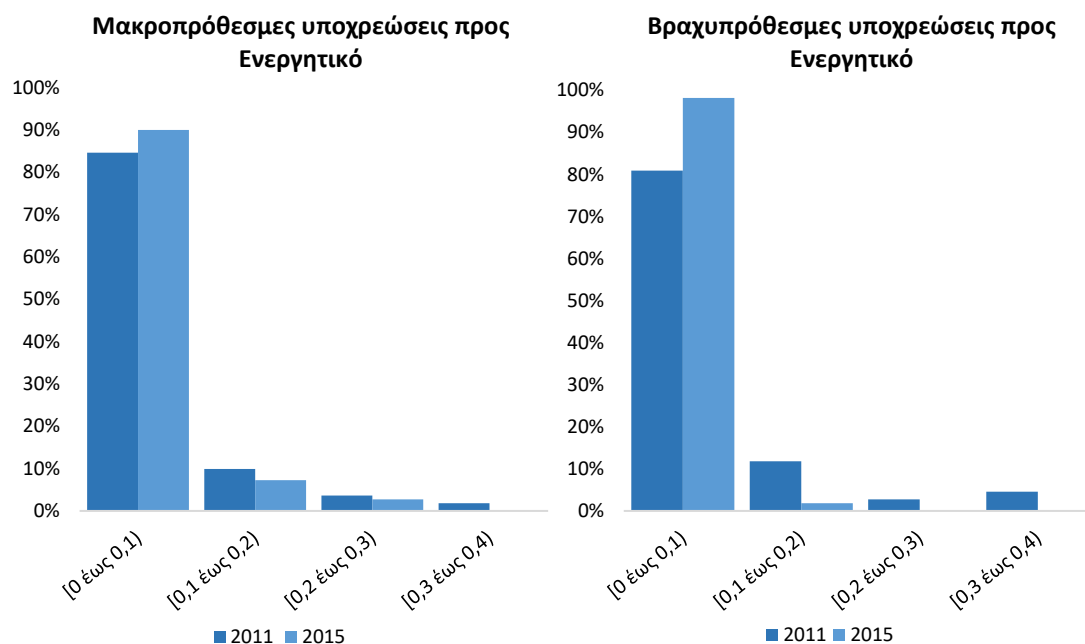

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

Αντίστοιχα, η αύξηση της μέσης τιμής του δείκτη κυκλοφορούντος προς σύνολο ενεργητικού προέρχεται από μείωση των δήμων με τιμές του δείκτη χαμηλότερη από 0,1 και αύξηση του ποσοστού δήμων στις υπόλοιπες κατηγορίες. Το μερίδιο του κυκλοφορούντος ενεργητικού στο σύνολο του ενεργητικού παρέμεινε μικρό στους περισσότερους δήμους, με τον αντίστοιχο δείκτη να λαμβάνει τιμή χαμηλότερη από 0,15 για το 79% των δήμων το 2015 έναντι 86% το 2011 (Διάγραμμα 11.1).

Η μειωμένη δανειακή επιβάρυνση των ΟΤΑ αποτυπώνεται και στη κατανομή των δεικτών υποχρεώσεων προς το σύνολο του ενεργητικού. Τόσο για τις μακροπρόθεσμες όσο και για τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις οι δείκτες διαμορφώθηκαν σε επίπεδο χαμηλότερο από 0,1 σε όλο και περισσότερους δήμους (Διάγραμμα 11.2), με μείωση του αριθμού δήμων σε όλες τις υπόλοιπες κατηγορίες.

Διάγραμμα 11.2: Υποχρεώσεις προς σύνολο ενεργητικού σε δήμους με δημοσιευμένους ισολογισμούς το 2011 και το 2015

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

11.4 Δομή ισολογισμού και η συνέπεια στη δημοσίευση ισολογισμών

Οι συνεπείς δήμους τείνουν να έχουν ελαφρώς υψηλότερο ποσοστό πάγιων στοιχείων στο ενεργητικό τους, με μειωμένη συμμετοχή του κυκλοφορούντος ενεργητικού (Πίνακας 11.2). Συγκεκριμένα, το 2011 τα πάγια στοιχεία αντιστοιχούσαν στο 88,6% του ενεργητικού των δήμων που δημοσίευσαν ισολογισμό το 2015, έναντι 88,2% στους ασυνεπείς δήμους. Αντίστοιχα, το κυκλοφορούν ενεργητικό προς σύνολο ενεργητικού ανήλθε σε 9,2% στους συνεπείς δήμους, έναντι 9,6% στους ασυνεπείς δήμους. Λίγο μεγαλύτερη διαφορά καταγράφεται στον δείκτη πάγιου ενεργητικού προς ίδια κεφάλαια (1,117 έναντι 1,081 αντίστοιχα).

Πίνακας 11.2: Αριθμοδείκτες δομής ισολογισμού σε δήμους με και χωρίς δημοσιευμένους ισολογισμούς το 2015

Αριθμοδείκτης	Δήμοι με ισολογισμό το 2015	Δήμοι χωρίς ισολογισμό το 2015
Πάγιο ενεργητικό προς σύνολο ενεργητικού	0,886	0,882
Κυκλοφορούν προς σύνολο ενεργητικού	0,092	0,096
Μακροχρόνιες υποχρεώσεις προς σύνολο ενεργητικού	0,057	0,052
Βραχυχρόνιες υποχρεώσεις προς σύνολο ενεργητικού	0,077	0,076
Πάγιο ενεργητικό προς ίδια κεφάλαια	1,117	1,081

Σημείωση: Στοιχεία για το 2011.

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

12. ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΔΟΜΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ

12.1 Ορισμός

Σε αυτήν την ενότητα εξετάζονται δείκτες που συσχετίζουν στοιχεία εσόδων και εξόδων από την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης των δήμων (Πίνακας 12.1). Οι πρώτοι δύο δείκτες εξετάζουν τη δομή των λειτουργικών εσόδων και κατά πόσο αυτά προέρχονται από ίδιες πηγές ή επιχορηγήσεις. Αντίστοιχα, οι επόμενοι τρεις δείκτες εξετάζουν τη διάρθρωση των λειτουργικών εξόδων (κόστος αγαθών-υπηρεσιών, έξοδα διοίκησης και έξοδα δημοσίων σχέσεων). Τέλος, ο δείκτης λειτουργικών εσόδων προς λειτουργικά έξοδα απεικονίζει κατά πόσο οι δήμοι καλύπτουν τα λειτουργικά τους έξοδα μέσα από τα λειτουργικά τους έσοδα.

12.2 Εξέλιξη στο σύνολο του δείγματος

Στο σκέλος των εσόδων το μεγαλύτερο μερίδιο προέρχεται από τις επιχορηγήσεις που οι δήμοι λαμβάνουν. Ο αντίστοιχος αριθμοδείκτης υποχώρησε σημαντικά από 0,59 το 2011 στο 0,50 το 2013, αλλά έκτοτε έχει ανέλθει στο 0,54 το 2015, ως αποτέλεσμα τις ανάκαμψης των επιχορηγήσεων. Αντίθετη ήταν η πορεία του δείκτη εσόδων από ίδιες πηγές προς λειτουργικά έσοδα.

Στην πλευρά των εξόδων, ο αριθμοδείκτης που αποτυπώνει το κόστος αγαθών και υπηρεσιών προς το σύνολο των λειτουργικών εξόδων διαμορφώθηκε στο 0,65 από 0,62 το 2011. Η δεύτερη μεγαλύτερη κατηγορία δαπανών αποτέλεσαν τα έξοδα διοικητικής λειτουργίας σε ποσοστό περίπου 18%. Αντίθετα, κατηγορίες δαπανών, όπως τα έκτακτα έξοδα και τα έξοδα δημοσίων σχέσεων, επιβαρύνουν πολύ λίγο τα συνολικά λειτουργικά έξοδα των δήμων με τους αντίστοιχους αριθμοδείκτες να λαμβάνουν τιμή 0,01 ή μικρότερη. Επιπλέον, τα λειτουργικά έσοδα υπολείπονται των λειτουργικών εξόδων με τον αριθμοδείκτη να κυμαίνεται στο εύρος 0,65-0,72 την πενταετία 2011-2015 (Πίνακας 12.1).

Πίνακας 12.1: Εξέλιξη αριθμοδεικτών δομής αποτελεσμάτων χρήσης στο σύνολο τους δείγματος

Αριθμοδείκτης	2011	2012	2013	2014	2015
Έσοδα από ίδιες πηγές προς Λειτουργικά Έσοδα	0,41	0,46	0,50	0,48	0,47
Έσοδα από Επιχορηγήσεις προς Λειτουργικά Έσοδα	0,59	0,54	0,50	0,52	0,53
Κόστος αγαθών-υπηρεσιών προς Λειτουργικά Έξοδα	0,62	0,63	0,65	0,65	0,65
Έξοδα Διοίκησης προς Λειτουργικά Έξοδα	0,18	0,17	0,17	0,18	0,17
Έξοδα Δημοσίων Σχέσεων προς Λειτουργικά Έξοδα	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Λειτουργικά Έσοδα προς Λειτουργικά Έξοδα	0,72	0,65	0,71	0,72	0,72

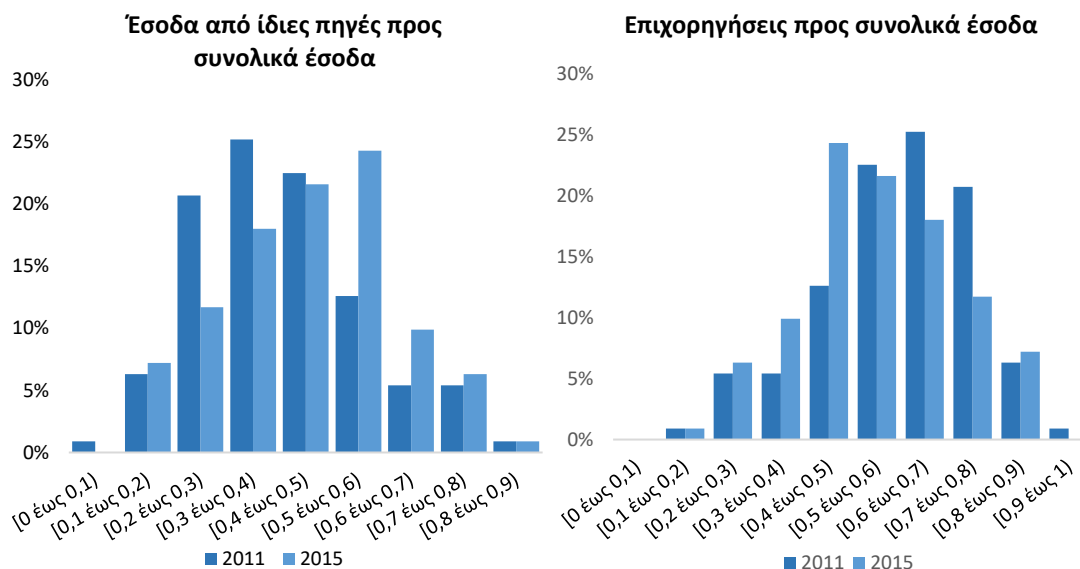
Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

12.3 Διαφορές μεταξύ των δήμων

Στους δήμους με δημοσιευμένους ισολογισμούς την περίοδο 2011-2015, είναι περισσότεροι οι δήμοι το 2015 όπου ο δείκτης των εσόδων από ίδιες πηγές προς τα λειτουργικά έσοδα σημείωσε αύξηση. Συγκεκριμένα, ενώ για τρεις στους τέσσερις δήμους το 2011 (71% αντίστοιχα στους δήμους με δημοσιευμένο ισολογισμό μόνο το 2011) η τιμή του δείκτη ήταν χαμηλότερη από 0,5 το 2015, το αντίστοιχο ποσοστό των δήμων

υποχώρησε στο 59%. Επιπρόσθετα, είναι περισσότεροι οι δήμοι το 2015 (34% έναντι 18%) όπου ο δείκτης κυμάνθηκε μεταξύ 0,5 και 0,7.

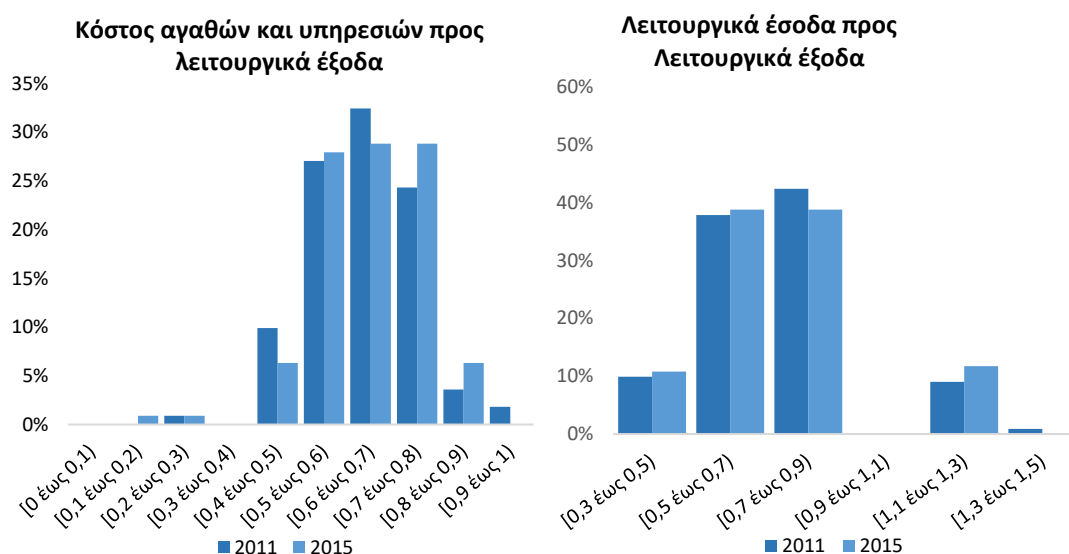
Διάγραμμα 12.1: Κατανομή αριθμοδεικτών σχετικών με τα λειτουργικά έσοδα σε Δήμους με δημοσιευμένους ισολογισμούς το 2011 και το 2015

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** ΙΟΒΕ.

Στον αριθμοδείκτη εσόδων από επιχορηγήσεις προς λειτουργικά έσοδα αντίστοιχο είναι το ποσοστό των δήμων (περίπου 22%) που λαμβάνει τιμές μεταξύ 0,5 και 0,6 τα οικονομικά έτη 2011 και 2015. Αντίθετα, το 2015 είναι λιγότεροι οι δήμοι όπου τα έσοδα από επιχορηγήσεις αποτελούσαν ποσοστό 60% ή και μεγαλύτερο των λειτουργικών εσόδων (37% του δείγματος έναντι 53% το 2011, Διάγραμμα 12.1).

Διάγραμμα 12.2: Αριθμοδείκτες αποτελεσμάτων χρήσης σε Δήμους με δημοσιευμένους ισολογισμούς το 2011 και το 2015

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** ΙΟΒΕ.

Όσον αφορά στον αριθμοδείκτη του κόστους αγαθών-υπηρεσιών προς τα λειτουργικά έξοδα, 9 στους 10 δήμους του δείγματος με ισολογισμό το 2011 και το 2015 έλαβαν τιμή μεγαλύτερη από 0,5. Ειδικότερα, παρατηρείται ότι για το 2015 μειώθηκε ελαφρώς ο αριθμός των δήμων με τιμή δείκτη μεταξύ 0,6 και 0,7, ενώ αυξήθηκαν λίγο οι δήμοι που λαμβάνουν τιμή μεταξύ 0,7 και 0,8.

Τέλος, μικρές διαφορές σημειώνονται στον αριθμοδείκτη λειτουργικών εσόδων προς λειτουργικά έξοδα. Ο δείκτης κυμάνθηκε μεταξύ 0,5 και 0,7 για το 38% του δείγματος τα δύο έτη σύγκρισης, ενώ υψηλότερες τιμές (μεταξύ 0,7 και 0,9) εμφάνισε το 39% των δήμων το 2015 έναντι 42% το 2011. Επιπλέον, μόνο 1 στους 10 δήμους κατάφερε να έχει λειτουργικά έσοδα υψηλότερα από τα λειτουργικά του έξοδα (Διάγραμμα 12.2).

12.4 Δομή κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης και η συνέπεια στη δημοσίευση ισολογισμών

Μικρές διαφορές καταγράφονται στους δείκτες αποτελεσμάτων χρήσης το 2011 για τους δήμους που δεν έχουν δημοσιεύσει ισολογισμό το 2015. Τα έσοδα από ίδιες πηγές στο σύνολο των λειτουργικών εσόδων διαμορφώθηκαν στο 42%, έναντι 40% στους συνεπείς δήμους. Στην πλευρά των εξόδων, το μερίδιο των διοικητικών δαπανών στα λειτουργικά έξοδα ήταν αυξημένο στους δήμους χωρίς ισολογισμό το 2015. Τέλος, η αναλογία λειτουργικών εσόδων προς λειτουργικά έξοδα ήταν πρακτικά ίδια το 2011 στις δύο κατηγορίες δήμων (Πίνακας 11.2).

Πίνακας 12.2: Αριθμοδείκτες αποτελεσμάτων χρήσης για το 2011 σε δήμους με και χωρίς δημοσιευμένους ισολογισμούς για το 2015

Αριθμοδείκτης	Δήμοι με ισολογισμό το 2015	Δήμοι χωρίς ισολογισμό το 2015
Έσοδα από ίδιες πηγές προς Λειτουργικά Έσοδα	0,401	0,424
Έσοδα από Επιχορηγήσεις προς Λειτουργικά Έσοδα	0,599	0,576
Έκτακτα Έξοδα προς Λειτουργικά Έξοδα	0,004	0,003
Κόστος αγαθών-υπηρεσιών προς Λειτουργικά Έξοδα	0,635	0,607
Έξοδα Διοίκησης προς Λειτουργικά Έξοδα	0,171	0,192
Έξοδα Δημοσίων Σχέσεων προς Λειτουργικά Έξοδα	0,007	0,009
Λειτουργικά Έσοδα προς Λειτουργικά Έξοδα	0,721	0,720

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** ΙΟΒΕ.

13. ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

13.1 Ορισμοί

Οι αριθμοδείκτες αποδοτικότητας υποδεικνύουν την ικανότητα των δήμων να δημιουργούν πλεονάσματα από την λειτουργία τους. Ο δείκτης αποδοτικότητας συνόλου ενεργητικού (return on assets – ROA) συσχετίζει τα καθαρά αποτελέσματα χρήσης με το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων. Αντίστοιχα, ο δείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων (return on equity – ROE) αποτυπώνει την ικανότητα των δήμων να δημιουργούν πλεόνασμα από τα ίδια κεφάλαια που διαθέτουν. Ο δείκτης αποδοτικότητας απασχολούμενου κεφαλαίου (return on capital employed) εξετάζει επιπλέον των ιδίων κεφαλαίων και τις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις. Τέλος, το περιθώριο πλεονάσματος εξετάζει την ικανότητα των δήμων να δημιουργούν πλεόνασμα από τα λειτουργικά έσοδα που εισπράττουν.

13.2 Εξέλιξη στο σύνολο του δείγματος

Στους περισσότερους αριθμοδείκτες αποδοτικότητας καταγράφονται μικρές διαφορές μεταξύ 2011 και 2015. Στην ενδιάμεση περίοδο, ωστόσο οι τιμές των δεικτών μεταβλήθηκαν αρκετά, αλλάζοντας συχνά πρόσημο, ανάλογα με το εάν οι δήμοι στο σύνολό τους είχαν έλλειμμα ή πλεόνασμα στα αποτελέσματα χρήσης τους.

Επιπλέον, από τις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις προκύπτουν διακυμάνσεις στο ποσοστό των δήμων με πλεόνασμα ή έλλειμμα στα αποτελέσματα χρήσης. Για παράδειγμα από τους 116 δήμους με δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις το 2015, οι 83 (ή 72%) εμφάνισαν πλεόνασμα, το οποίο διαμορφώθηκε στα €1,3 εκατ. ανά δήμο, ενώ μόνο το 2012 περισσότεροι από τους μισούς δήμους εμφάνισαν έλλειμμα. Το γεγονός αυτό μπορεί να οφείλεται και στην απαίτηση που υπάρχει πλέον στους δήμους για τη σύνταξη ισοσκελισμένου προϋπολογισμού καθώς και στην αυστηρότερη παρακολούθηση της εκτέλεσης του προϋπολογισμού τους.

Πίνακας 13.1: Εξέλιξη αριθμοδεικτών αποδοτικότητας στο σύνολο τους δείγματος

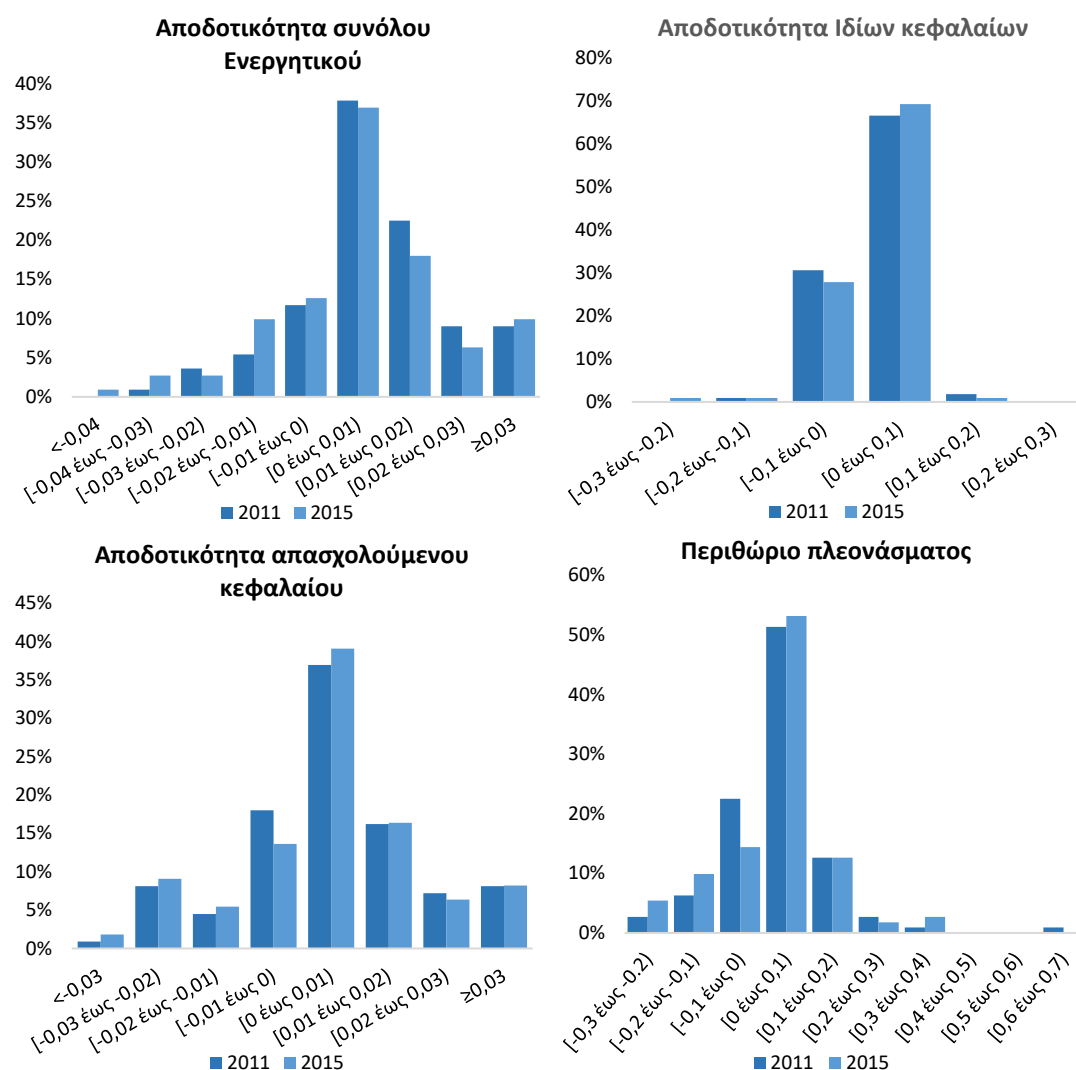
Αριθμοδείκτης	2011	2012	2013	2014	2015
Αποδοτικότητα Συνόλου Ενεργητικού	0,9%	0,1%	0,8%	0,3%	0,7%
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων	7,1%	-0,2%	0,9%	-0,2%	0,5%
Αποδοτικότητα Απασχολούμενου κεφαλαίου	0,4%	-0,6%	0,7%	0,0%	0,5%
Περιθώριο πλεονάσματος	2,1%	-3,6%	-0,3%	-2,0%	1,4%
% δήμων με πλεόνασμα στα αποτελέσματα χρήσης	63%	47%	56%	54%	72%

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

13.3 Κατανομή των τιμών των αριθμοδεικτών μεταξύ των δήμων

Όπως και για το σύνολο του δείγματος, οι αριθμοδείκτες αποδοτικότητας δεν παρουσιάζουν ουσιαστικές μεταβολές στους δήμους με δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις το 2015, σε σύγκριση με το 2011. Ενδεικτικά, για το 50% των δήμων ο δείκτης αποδοτικότητας του ενεργητικού λαμβάνει τιμές μεταξύ -0,01 και 0,01 τα συγκεκριμένα έτη, ενώ ο δείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων κινήθηκε μεταξύ 0 και 0,1 για το 69% των δήμων το 2015 έναντι 67% το 2011.

Διάγραμμα 13.1: Κατανομή αριθμοδεικτών αποδοτικότητας σε Δήμους με δημοσιευμένους ισολογισμούς το 2011 και το 2015

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

Αντίστοιχα, ο αριθμοδείκτης αποδοτικότητας απασχολούμενου κεφαλαίου διαμορφώθηκε μεταξύ 0% και 1% για το 39% των δήμων το 2015 (έναντι 37% το 2011), ενώ για το ήμισυ των δήμων ο αριθμοδείκτης περιθωρίου πλεονάσματος κινήθηκε μεταξύ 0% και 10% το 2011 αλλά και το 2015 (Διάγραμμα 13.1).

13.4 Αποδοτικότητα και η συνέπεια στη δημοσίευση ισολογισμών

Στους δήμους χωρίς δημοσιευμένο ισολογισμό το 2015, οι αριθμοδείκτες αποδοτικότητας για το οικονομικό έτος 2011 εμφανίζουν διαφορές κυρίως ως προς την αποδοτικότητα απασχολούμενου κεφαλαίου, με τον δείκτη να διαμορφώνεται στο 0,37% έναντι 0,53% για τους συνεπείς δήμους. Χαμηλότερος είναι επίσης ο δείκτης περιθωρίου πλεονάσματος στους λιγότερο συνεπείς δήμους κατά 1,2 ποσοστιαίες μονάδες (Πίνακας 13.2). Επομένως, η αποδοτικότητα το 2011 φαίνεται πως συσχετίζεται θετικά με την πιθανότητα ένας δήμος να μην είναι συνεπής ως προς την υποχρέωση δημοσίευσης οικονομικών καταστάσεων στην πορεία.

Πίνακας 13.2: Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας το 2011 σε δήμους με και χωρίς δημοσιευμένους ισολογισμούς για το 2015

Αριθμοδείκτης	Δήμοι με ισολογισμό το 2015	Δήμοι χωρίς ισολογισμό το 2015
Αποδοτικότητα Συνόλου Ενεργητικού	0,49%	0,45%
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων	0,52%	0,51%
Αποδοτικότητα Απασχολούμενου κεφαλαίου	0,53%	0,37%
Περιθώριο πλεονάσματος	2,78%	1,60%

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** ΙΟΒΕ.

14. ΣΥΝΟΨΗ

Η βελτίωση της ρευστότητας, λόγω συσσώρευσης διαθεσίμων και υποχώρησης των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων, καθώς και η απομόχλευση αποτελούν τις βασικές τάσεις στα στοιχεία ισολογισμού των δήμων την περίοδο 2011-2015. Στην πλευρά των αποτελεσμάτων χρήσης, χαρακτηριστική είναι η πτώση τόσο των λειτουργικών εσόδων όσο και των αντίστοιχων εξόδων, με μεταβλητότητα στα καθαρά αποτελέσματα.

Αναλυτικότερα, η σημαντική μείωση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων, σε συνδυασμό με την αύξηση της αξίας του κυκλοφορούντος ενεργητικού, είχε ως αποτέλεσμα τη βελτίωση των δεικτών ρευστότητας των δήμων. Αξιοσημείωτο στοιχείο από την ανάλυση των αριθμοδεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας αποτελεί η αύξηση των απαιτήσεων σε σχέση με τα λειτουργικά έσοδα. Η εξέλιξη αυτή συνδέεται με τη μειωμένη δυνατότητα των πολιτών να αποπληρώνουν εγκαίρως τα δημοτικά τέλη και τις λοιπές υποχρεώσεις στους δήμους, καθώς και με ενδεχόμενες καθυστερήσεις της κεντρικής κυβέρνησης στην απόδοση των επιχορηγήσεων προς τους ΟΤΑ.

Χαμηλή είναι η αναλογία των ξένων κεφαλαίων στο παθητικό των δήμων, η χρηματοδότηση των οποίων προέρχεται κυρίως από ίδια κεφάλαια. Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, οι δήμοι που ήταν συνεπείς στην υποχρέωση δημοσίευσης ισολογισμών φαίνεται πως μείωσαν περαιτέρω τη μόχλευσή τους. Επιπλέον, η χαμηλή δανειακή επιβάρυνση των ΟΤΑ αποτυπώνεται και στους δείκτες βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων προς το σύνολο του ενεργητικού, οι οποίοι στην πλειονότητα των δήμων διαμορφώθηκαν σε επίπεδο χαμηλότερο από 0,1.

Ο μεγάλος αριθμός υποδομών που αναπτύσσουν οι δήμοι προκειμένου να υποστηρίξουν τις υπηρεσίες προς τους δημότες τους αποτυπώνεται στην υψηλή τιμή του αριθμοδείκτη παγίων στο σύνολο του ενεργητικού ο οποίος διαμορφώθηκε στο 0,87 κατά μέσο όρο την περίοδο 2011-2015. Αναφορικά με τον αριθμοδείκτη λειτουργικών εσόδων προς λειτουργικά έξοδα μόνο 1 στους 10 δήμους κατάφερε να έχει λειτουργικά έσοδα υψηλότερα από τα λειτουργικά του έξοδα. Τέλος, στους περισσότερους αριθμοδείκτες αποδοτικότητας καταγράφονται μικρές διαφορές μεταξύ 2011 και 2015. Στην ενδιάμεση περίοδο, ωστόσο οι τιμές των δεικτών μεταβλήθηκαν αρκετά, αλλάζοντας συχνά πρόσημο, ανάλογα με το εάν οι δήμοι στο σύνολό τους είχαν έλλειμμα ή πλεόνασμα στα αποτελέσματα χρήσης τους.

Εν κατακλείδι, η οικονομική κατάσταση των δήμων που δημοσιεύουν με συνέπεια ισολογισμούς και καταστάσεις αποτελεσμάτων χρήσης δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως αρνητική. Τα έσοδα έχουν μειωθεί, ωστόσο δεν παρατηρείται όξυνση ελλειμμάτων και συσσώρευση υποχρεώσεων, καθώς αντίστοιχη υποχώρηση καταγράφεται και στις δαπάνες των δήμων. Η μείωση των δαπανών συσχετίζεται με αποτελεσματικότερη διαχείριση των πόρων, ωστόσο κατά πάσα πιθανότητα συνεπάγεται και μειωμένη δυνατότητα στήριξης κοινωνικών υπηρεσιών προς τους δημότες. Σε κάθε περίπτωση, από καθαρά χρηματοοικονομική άποψη παρατηρείται σταθερή εικόνα στο δείγμα των δήμων με δημοσιευμένους ισολογισμούς την πενταετία 2011-15.

Έκθεση Γ. Η χρηματοοικονομική κατάσταση των δήμων
ανάλογα με γεωγραφικά και άλλα χαρακτηριστικά τους

15. ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ

15.1 Εισαγωγή

Εκτός από τη διαχρονική μεταβολή των αριθμοδεικτών που προκύπτουν από τις οικονομικές καταστάσεις των δήμων, η συγκριτική ανάλυση εξετάζει τη χρηματοοικονομική κατάσταση των δήμων, λαμβάνοντας υπόψη γεωγραφικούς και άλλους παράγοντες, όπως το μέγεθος των δήμων με βάση τον πληθυσμό, προκειμένου να προσδιορίσει πώς οι παράγοντες αυτοί επηρεάζουν τις τιμές των αριθμοδεικτών.

Στην πρώτη ενότητα του τμήματος Γ παρουσιάζονται οι αριθμοδείκτες σε σχέση με το πληθυσμιακό μέγεθος των δήμων. Με τον τρόπο αυτό γίνεται προσπάθεια να αποτυπωθεί ο βαθμός στον οποίο τα στοιχεία του ισολογισμού επηρεάζονται από τον αριθμό των κατοίκων ενός δήμου. Ως πολύ μεγάλοι κατηγοριοποιούνται οι δήμοι με πληθυσμό άνω των 100 χιλ. ατόμων και ακολουθούν οι μεγάλοι και μεσαίοι δήμοι (με πληθυσμό μεταξύ 50 χιλ. και 100 χιλ. και 10 χιλ. και 50 χιλ. αντίστοιχα). Μικροί δήμοι στην συγκεκριμένη ανάλυση είναι εκείνοι με πληθυσμό χαμηλότερο από 10 χιλ. κατοίκους.

Οι περισσότεροι δήμοι με δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις στο δείγμα που εξετάσαμε ανήκουν στη μεσαία κατηγορία δήμων (Πίνακας 15.1). Συγκεκριμένα, περίπου το 60% των δήμων με δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις (158 στους 270 το 2011 και 69 στους 115 το 2015) έχουν πληθυσμό μεταξύ 10 χιλ. και 50 χιλ. άτομα. Ακολουθούν οι μεγάλοι δήμοι (19,1% των δήμων στο δείγμα το 2015) και οι δήμοι με πληθυσμό χαμηλότερο από 10 χιλ. κατοίκους (13,9% το 2015).

Πίνακας 15.1: Αριθμός δήμων, βάσει πληθυσμιακού μεγέθους, με δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις ανά έτος, 2011-2015

	2011	2012	2013	2014	2015
Πολύ μεγάλοι	15	15	15	13	8
Μεγάλοι	47	46	45	36	22
Μεσαίοι	158	154	147	109	69
Μικροί	48	44	34	24	16
Σύνολο	270	261	241	182	115

Πηγή: IOBE

15.2 Χρηματοοικονομικά μεγέθη δήμων ανά κάτοικο

Οι υψηλότερες τιμές στα χρηματοοικονομικά μεγέθη ανά κάτοικο καταγράφονται στους μικρούς δήμους. Για παράδειγμα, το 2015 τα συνολικά έσοδα ανά κάτοικο ήταν υψηλότερα κατά €115 σε σχέση με το μέσο όρο, ενώ ακόμη μεγαλύτερη απόκλιση από τη μέση τιμή καταγράφεται στην περίπτωση των λειτουργικών εξόδων (€306).

Η σχέση των δεικτών ανά κάτοικο με το μέγεθος των δήμων δεν είναι τόσο ξεκάθαρη στις υπόλοιπες κατηγορίες δήμων. Στα λειτουργικά έξοδα ανά κάτοικο, οι μεσαίοι δήμοι ακολουθούν τους μικρούς στην κατάταξη, ενώ αντίθετα στα έσοδα και στα στοιχεία ενεργητικού, οι πολύ μεγάλοι δήμοι εμφανίζουν μεγαλύτερη τιμή σε σχέση με τους μεσαίους και τους μεγάλους δήμους.

Όσον αφορά στα καθαρά αποτελέσματα χρήσης ανά κάτοικο, το 2015 οι μεγαλύτεροι δήμοι τείνουν να έχουν σαφώς καλύτερα αποτελέσματα, αν και αυτή η σχέση δεν παρατηρείται σε όλα τα έτη της εξεταζόμενης περιόδου. Είναι αντίστροφη το 2014, με τους μικρούς δήμους να έχουν το καλύτερο αποτέλεσμα και τους πολύ μεγάλους δήμους το χειρότερο, ενώ το 2011 οι δύο αυτές κατηγορίες δήμων έχουν σαφώς καλύτερο αποτέλεσμα σε σχέση με τους μεσαίους και τους μεγάλους δήμους.

Πίνακας 15.2: Χρηματοοικονομικά μεγέθη ανά κάτοικο

	2011	2012	2013	2014	2015
Συνολικά λειτουργικά έσοδα ανά κάτοικο					
Πολύ μεγάλοι	537	479	457	435	434
Μεγάλοι	459	386	359	339	358
Μεσαίοι	452	404	397	374	376
Μικροί	619	527	505	501	510
Σύνολο	498	435	412	388	395
Ίδια έσοδα ανά κάτοικο					
Πολύ μεγάλοι	232	214	237	212	213
Μεγάλοι	182	171	169	154	151
Μεσαίοι	203	203	213	193	186
Μικροί	251	236	239	234	256
Σύνολο	211	206	211	192	191
Λειτουργικά έξοδα ανά κάτοικο					
Πολύ μεγάλοι	599	566	500	505	454
Μεγάλοι	566	511	445	416	428
Μεσαίοι	664	649	569	548	601
Μικροί	1.006	967	926	865	905
Σύνολο	717	687	603	561	600
Καθαρά αποτελέσματα χρήσης ανά κάτοικο					
Πολύ μεγάλοι	30	11	31	-28	21
Μεγάλοι	2	-3	11	0,3	9
Μεσαίοι	4	-14	9	-10	6
Μικροί	42	-19	-42	8	-18
Σύνολο	15	-10	4	-7	4
Πάγιο ενεργητικό ανά κάτοικο					
Πολύ μεγάλοι	3.298	3.312	3.185	3.081	3.093
Μεγάλοι	1.877	1.899	1.929	1.941	1.623
Μεσαίοι	2.857	2.848	2.786	2.722	2.771
Μικροί	6.469	6.777	6.905	7.158	7.303
Σύνολο	1.689	1.677	1.718	1.723	1.533
Σύνολο ενεργητικού ανά κάτοικο					
Πολύ μεγάλοι	3.626	3.662	3.545	3.423	3.445
Μεγάλοι	2.079	2.107	2.148	2.168	1.876
Μεσαίοι	3.143	3.160	3.116	3.059	3.103
Μικροί	6.973	7.287	7.446	7.707	7.885
Σύνολο	1.961	1.965	2.032	2.045	1.874
Ίδια κεφάλαια ανά κάτοικο					
Πολύ μεγάλοι	1.546	1.568	1.684	1.720	1.658
Μεγάλοι	1.703	1.768	1.867	1.884	1.595
Μεσαίοι	2.792	2.847	2.857	2.830	2.889
Μικροί	6.588	6.947	7.174	7.467	7.640
Σύνολο	3.264	3.333	3.276	3.175	3.215

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** ΙΟΒΕ.

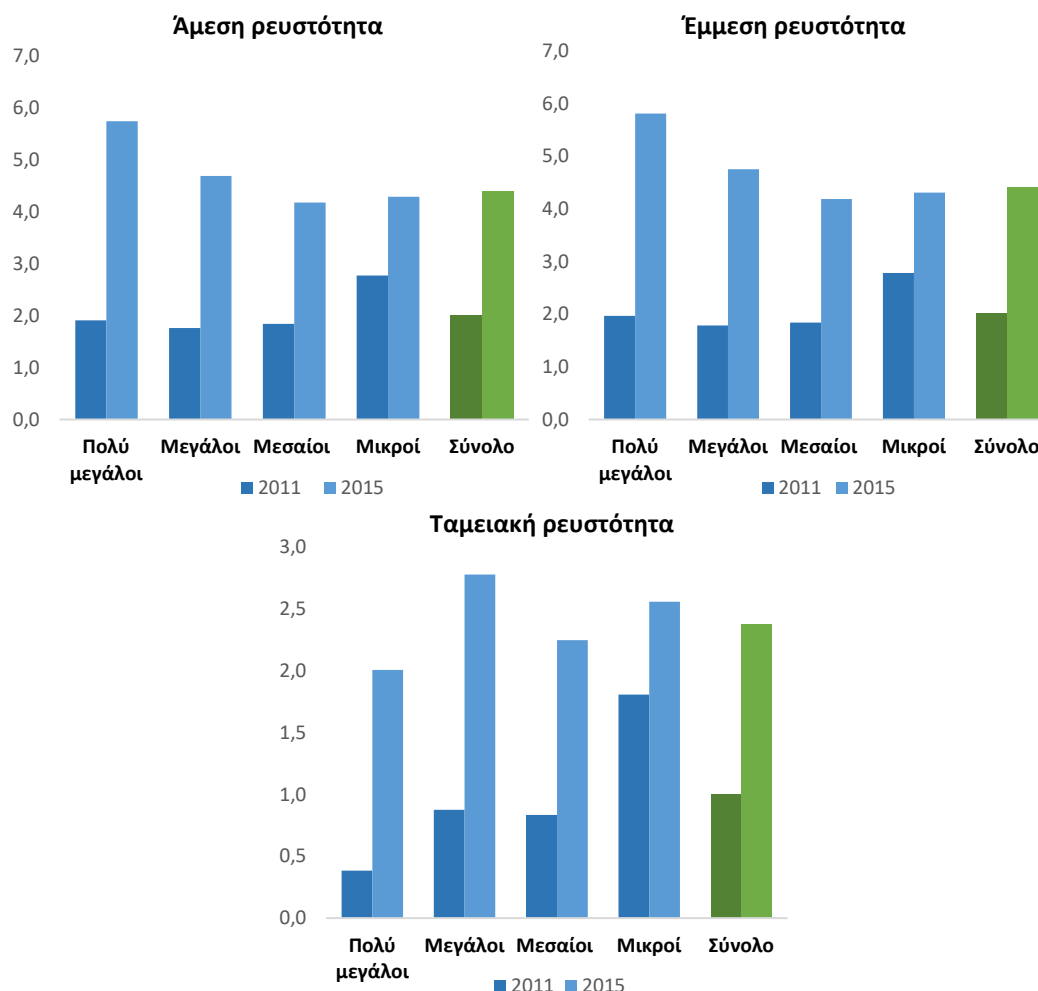
15.3 Αριθμοδείκτες ρευστότητας

Σε όλους τους δήμους, ανεξαρτήτως πληθυσμιακού μεγέθους, οι δείκτες ρευστότητας καταγράφουν άνοδο το 2015 σε σχέση με το 2011. Στην άμεση και έμμεση ρευστότητα ο δείκτης για τους πολύ μεγάλους, τους μεγάλους και τους μεσαίους δήμους το 2015 υπερδιπλασιάστηκε σε σχέση με το 2011.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η αντιστροφή της κατάταξης των κατηγοριών με βάση τους δείκτες άμεσης και έμμεσης ρευστότητας. Ενώ το 2011, οι μικροί δήμοι έχουν τις υψηλότερες τιμές σε όλους τους αριθμοδείκτες ρευστότητας (2,8), το 2015 οι πολύ μεγάλοι και οι μεγάλοι δήμοι τείνουν να έχουν καλύτερη άμεση και έμμεση ρευστότητα.

Όσον αφορά την ταμειακή ρευστότητα, δεν φαίνεται να υπάρχει ξεκάθαρη συσχέτιση με το μέγεθος των δήμων, καθώς η μεγαλύτερη τιμή του δείκτη για το 2015 παρατηρείται στους μεγάλους δήμους (2,8), με τους πολύ μεγάλους δήμους να εμφανίζουν τη χαμηλότερη τιμή του δείκτη (2,0).

Διάγραμμα 15.1: Αριθμοδείκτες ρευστότητας με βάση το μέγεθος του Δήμου

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

Την περίοδο 2011-2015 στους μεγάλους δήμους το κυκλοφορούν ενεργητικό αυξήθηκε με μέσο ετήσιο ρυθμό 9,7%, ενώ οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις μειώθηκαν κατά 16,1%. Η

πτωτική πορεία των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων είναι πιο έντονη στις υπόλοιπες κατηγορίες, με το μέσο ετήσιο ρυθμό στους πολύ μεγάλους και μεσαίους δήμους να διαμορφώνεται περίπου στο -22%.⁸

Στον αριθμοδείκτη ταμειακής ρευστότητας η άνοδος των διαθέσιμων σε συνδυασμό με την κάμψη που καταγράφεται στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις, αλλά και στους μεταβατικούς λογαριασμούς παθητικού συνέβαλλαν ώστε να κινηθεί σε επίπεδο μεγαλύτερο από το μέσο όρο. Για παράδειγμα, στους μεγάλους δήμους τα διαθέσιμα αυξήθηκαν κατά περίπου 18% κάθε χρόνο την πενταετία 2011-2015 με αποτέλεσμα ο αριθμοδείκτης να διαμορφωθεί στο 2,4 το 2015 από 1,0 το 2011 (Διάγραμμα 15.1).

15.4 Αριθμοδείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας

Διαφοροποιήσεις μεταξύ των δήμων με βάση το πληθυσμιακό μέγεθος καταγράφονται στους αριθμοδείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας απαιτήσεων. Η υψηλότερη κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων παρατηρείται στους μεγάλους δήμους, σε αντίθεση με τους πολύ μεγάλους δήμους που έχουν τη μικρότερη κυκλοφοριακή ταχύτητα και αντίστοιχα τη μεγαλύτερη διάρκεια των απαιτήσεων.

Συγκεκριμένα, στους πολύ μεγάλους δήμους ο δείκτης κυκλοφοριακής ταχύτητας απαιτήσεων υποχώρησε από 3,6 το 2011 σε 2,6 το 2015, με αποτέλεσμα η μέση διάρκεια εισπραξης να επιδεινωθεί (149 ημέρες έναντι 117 ημερών το 2011). Στους μεγάλους δήμους, η μέση διάρκεια ήταν μικρότερη, καθώς διαμορφώθηκε στους 2,5 μήνες έναντι 4 σχεδόν μηνών στους μεσαίους και μικρούς δήμους.

Ο δείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας ενεργητικού επίσης ακολουθεί πτωτική πορεία, ανεξάρτητα πληθυσμιακού μεγέθους. Πτωτικά κινήθηκε και ο δείκτης κυκλοφορίας παγίου ενεργητικού σε όλες τις κατηγορίες δήμων την περίοδο 2011-2015.

15.5 Αριθμοδείκτες δομής κεφαλαίων

Το πληθυσμιακό μέγεθος των δήμων επηρεάζει τους αριθμοδείκτες δομής κεφαλαίων. Οι μεγαλύτεροι δήμοι τείνουν να βασίζονται περισσότερο σε ξένα κεφάλαια, ενδεχομένως και λόγω ευκολότερης πρόσβασης σε χρηματοδότηση. Διαχρονικά ωστόσο, παρατηρείται απομόχλευση σε όλες τις κατηγορίες δήμων.

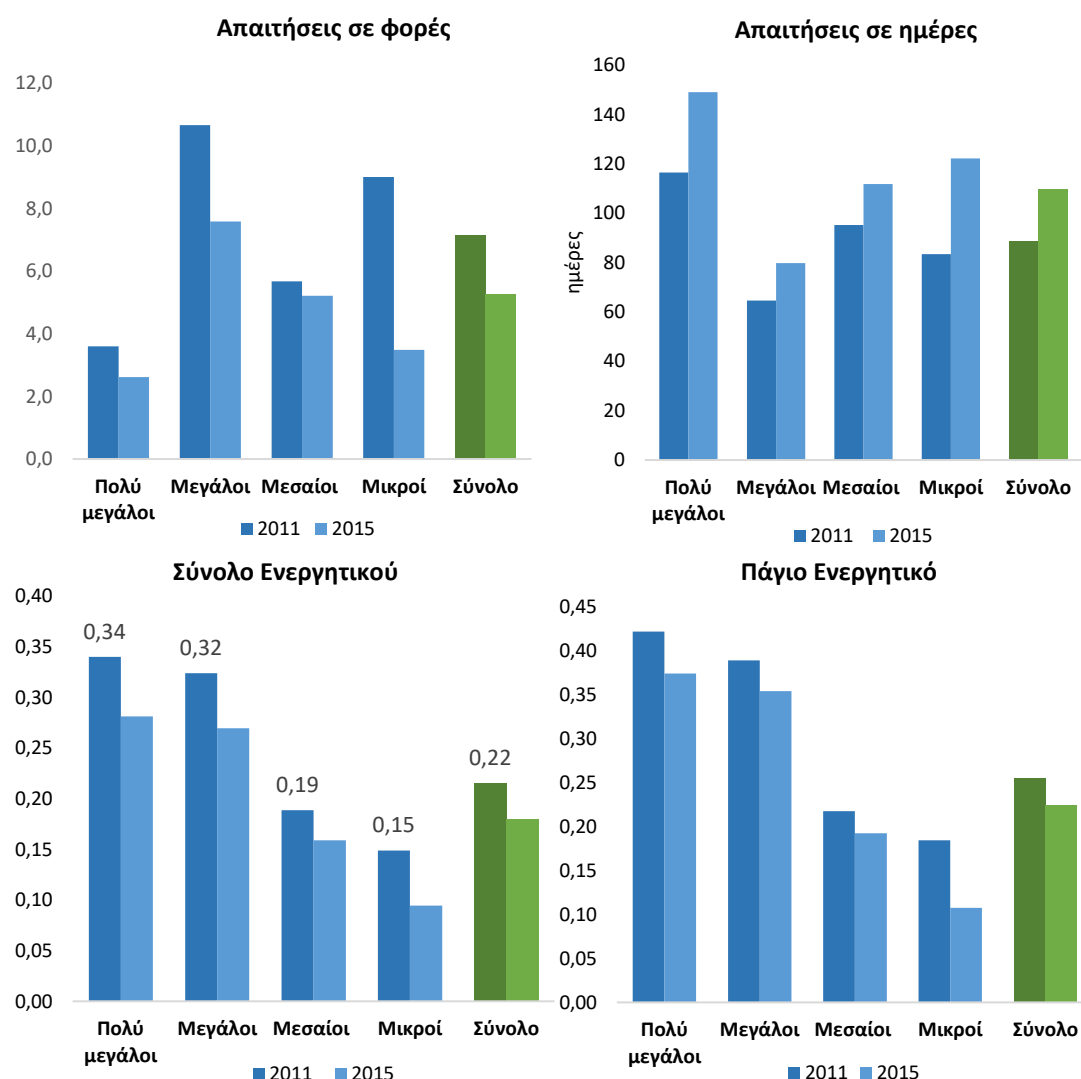
Αναλυτικότερα, η πτωτική πορεία των ξένων κεφαλαίων (-13,1% στους μικρούς δήμους και -5,6% στους μεγάλους δήμους), σε συνδυασμό με την άνοδο στην αξία των ιδίων κεφαλαίων (ιδιαίτερα στους πολύ μεγάλους δήμους), είχε ως αποτέλεσμα ο δείκτης να κινηθεί πτωτικά το 2015 σε σχέση με το 2011 σε όλες τις κατηγορίες δήμων. Ο αριθμοδείκτης είναι υψηλότερος στους μεγάλους δήμους, έχοντας διαμορφωθεί το 2015 σε επίπεδο υπερδιπλάσιο από το μέσο όρο (0,36). Στους πολύ μεγάλους δήμους ο δείκτης είναι αντίστοιχος με το μέσο όρο, ενώ η αναλογία των ξένων ως προς τα ίδια κεφάλαια κυμαίνεται σε πολύ χαμηλό επίπεδο στους μικρούς δήμους (0,05). Η κάμψη στα ξένα

⁸ Η εξέλιξη βασικών μεγεθών των οικονομικών καταστάσεων των δήμων με βάση το πληθυσμιακό μέγεθος αποτυπώνονται στο Παράρτημα της ενότητας αυτής (Πίνακας 15.7).

κεφάλαια επηρέασε και το δείκτη ξένων κεφαλαίων προς το σύνολο του ενεργητικού, καθώς για τους μεγάλους και για τους πολύ μεγάλους δήμους υποχώρησε στο 0,15 το 2015 (από 0,23 το 2011). Η αναλογία των ξένων κεφαλαίων στο ενεργητικό είναι ακόμη μικρότερη (κάτω από 0,1) στους μεσαίους και μικρούς δήμους. Αντίθετα, σε υψηλό επίπεδο κυμάνθηκαν τα ίδια κεφάλαια προς το σύνολο του ενεργητικού, με το δείκτη να σημειώνει άνοδο το 2015 σε σχέση με το 2011. Στους δήμους με πολύ μεγάλο και μεγάλο πληθυσμό ο δείκτης διαμορφώθηκε στο 0,85 το 2015 έναντι 0,77 το 2011, ενώ στους μεσαίους και μικρούς δήμους ξεπέρασε το μέσο όρο και διαμορφώθηκε στο 0,91 (Διάγραμμα 15.3).

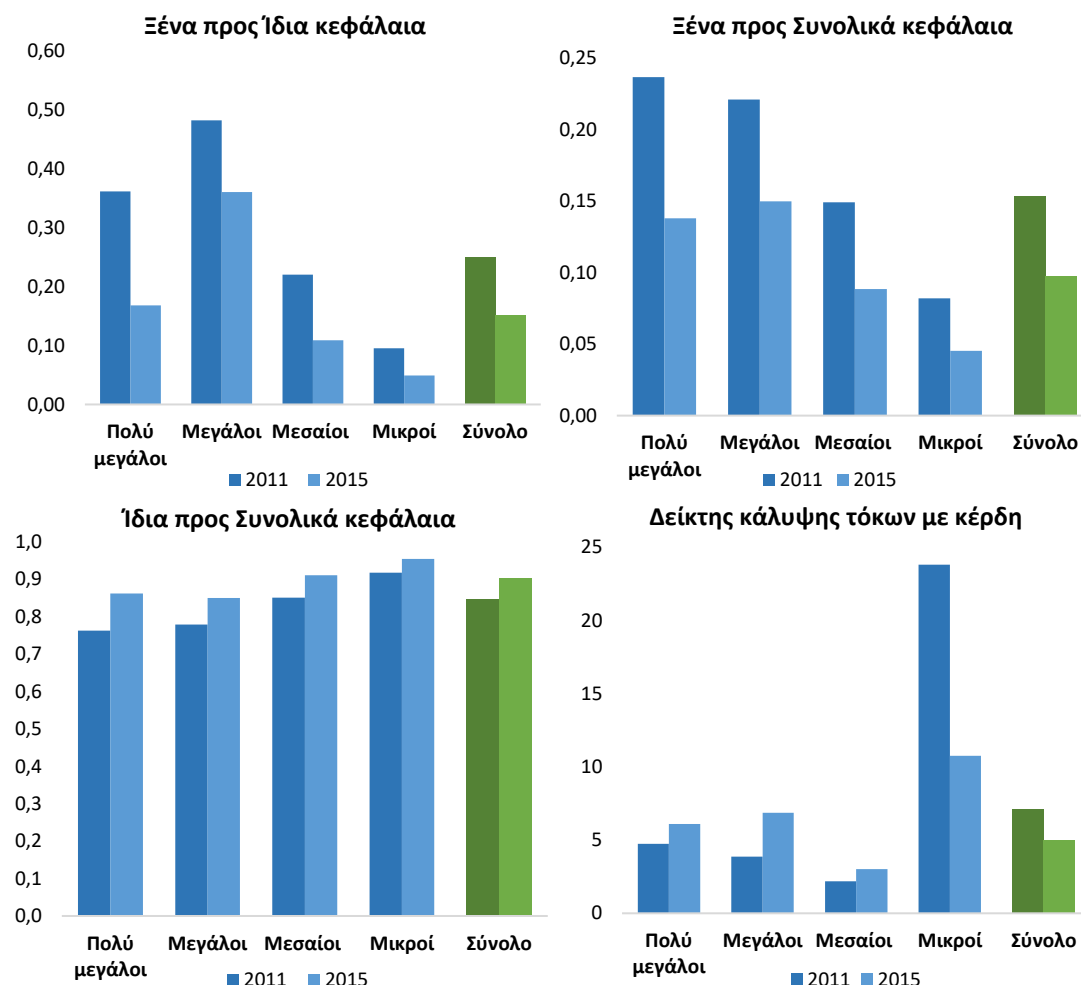
Όσον αφορά στο δείκτη κάλυψης τόκων με πλεόνασμα η υψηλή τιμή στους μικρούς δήμους το 2011 ερμηνεύεται από την πολύ χαμηλή αξία χρεωστικών τόκων σε τέσσερις από αυτούς (κάτω από €2,5 χιλ., όταν ο μέσος όρος στους μικρούς δήμους το συγκεκριμένο έτος ήταν €47,8 χιλ.). Αντίθετα, στους πολύ μεγάλους και στους μεγάλους δήμους ο δείκτης κινήθηκε αντίστοιχα με το μέσο όρο για το σύνολο του δείγματος.

Διάγραμμα 15.2: Αριθμοδείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας με βάση το μέγεθος του Δήμου

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Διάγραμμα 15.3: Αριθμοδείκτες δομής κεφαλαίων με βάση το πληθυσμιακό μέγεθος του δήμων

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. Επεξεργασία στοιχείων: ΙΟΒΕ.

15.6 Αριθμοδείκτες δομής ισολογισμού

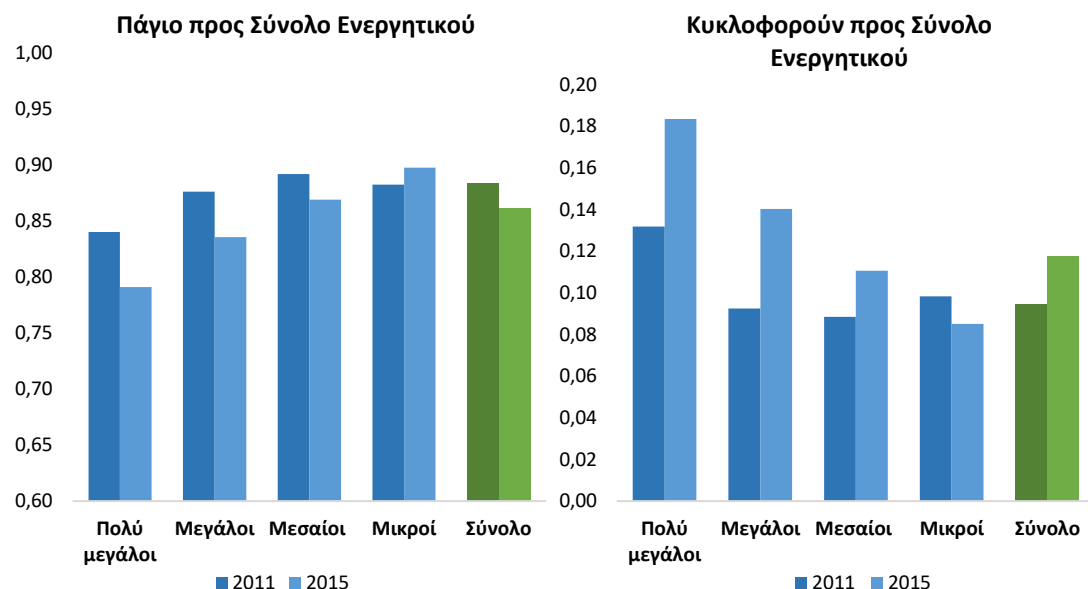
Οι αριθμοδείκτες δομής ισολογισμού διαφοροποιούνται σημαντικά με βάση το πληθυσμιακό μέγεθος των δήμων. Οι μεγαλύτεροι δήμοι τείνουν να έχουν μικρότερο ποσοστό πάγιων στοιχείων και μεγαλύτερο αναλογικά κυκλοφορούν ενεργητικό. Αυτή η τάση ενισχύθηκε την εξεταζόμενη περίοδο, καθώς το ποσοστό των πάγιων στοιχείων αυξήθηκε μόνο στους μικρούς δήμους, υποχωρώντας στις υπόλοιπες κατηγορίες.

Αναλυτικότερα, την πενταετία 2011-2015 ο δείκτης πάγιο προς σύνολο ενεργητικού κυμάνθηκε κατά μέσο όρο μεταξύ 82% στους πολύ μεγάλους δήμους έως 89% στους μικρούς δήμους. Αντίστοιχα, η αναλογία του κυκλοφορούντος στο σύνολο του ενεργητικού κινήθηκε ανοδικά συγκριτικά με το 2011 (με εξαίρεση τους μικρούς δήμους), με τη μεγαλύτερη αύξηση, κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες, να καταγράφεται στους πολύ μεγάλους δήμους.

Ως προς τη δανειακή επιβάρυνση, το μέγεθος των δήμων φαίνεται να επηρεάζει εντονότερα τις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις, εκφρασμένες ως προς το σύνολο του ενεργητικού. Στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις, οι πολύ μεγάλοι δήμοι εμφάνισαν το

2015 μικρότερη τιμή του δείκτη σε σχέση με το μέσο όρο του δείγματος (0,026 έναντι 0,029).

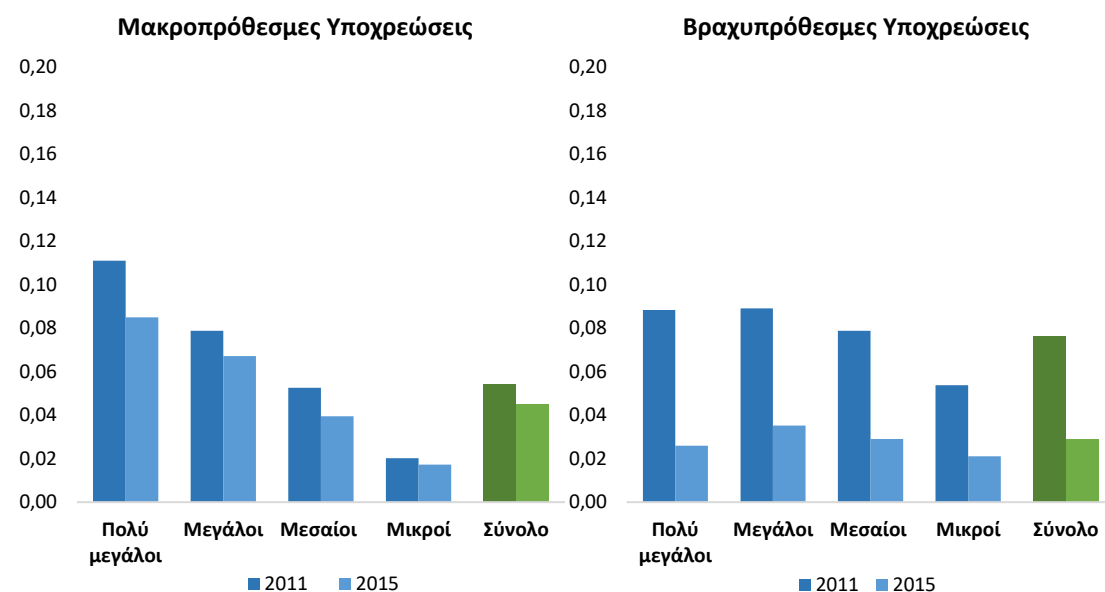
Διάγραμμα 15.4: Αριθμοδείκτες δομής ισολογισμού με βάση το πληθυσμιακό μέγεθος του δήμων

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

Αναλυτικότερα, η κάμψη στις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις ήταν μεγαλύτερη στους μικρούς και μεσαίους δήμους (περίπου κατά -6,6% κάθε χρόνο) και ακολούθησαν οι πολύ μεγάλοι δήμοι με μέση ετήσια μείωση στο -5%. Ως ποσοστό του ενεργητικού ο δείκτης υποχώρησε κάτω από το μέσο όρο στους μεσαίους (4%) και μικρούς δήμους (2%), ενώ στους πολύ μεγάλους και μεγάλους δήμους διαμορφώθηκε στο 9% και 7% αντίστοιχα.

Διάγραμμα 15.5: Υποχρεώσεις προς σύνολο Ενεργητικού με βάση το πληθυσμιακό μέγεθος του δήμων

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

Σε επιμέρους κατηγορίες του παγίου ενεργητικού η αναπόσβεστη αξία στοιχείων όπως Πλατείες-Πάρκα-Παιδότοποι, δρόμοι και πεζοδρόμια ως προς το πάγιο ενεργητικό εμφανίζουν σχετικά μικρή διαφοροποίηση. Εξαιρέση αποτελούν οι μικροί δήμοι, οι οποίοι τείνουν να έχουν σημαντικά χαμηλότερο ποσοστό των πάγιων στοιχείων τους σε πλατείες, πάρκα και παιδότοπους (1,3% έναντι 3,2% κατά μέσο όρο για το σύνολο του δείγματος το 2015), καθώς και σε πεζοδρόμια (0,3% έναντι 1,1% κατά μέσο όρο). Αντίθετα, έχουν αυξημένο ποσοστό οδών στο πάγιο ενεργητικού τους (9,8%, έναντι 8,5% για το σύνολο του δείγματος).

Πίνακας 15.3: Αριθμοδείκτες σχετικοί με το Πάγιο Ενεργητικό με βάση το πληθυσμιακό μέγεθος του δήμων

	2011	2012	2013	2014	2015
Πάγιο Ενεργητικό προς Ίδια κεφάλαια					
Πολύ μεγάλοι	1,136	1,119	1,051	1,052	0,921
Μεγάλοι	1,276	1,297	1,092	1,123	1,108
Μεσαίοι	1,082	1,010	0,996	0,971	0,959
Μικροί	0,964	0,954	0,929	0,930	0,941
Σύνολο	1,096	1,055	1,007	1,001	0,982
Πλατείες-Πάρκα-Παιδότοποι προς Πάγιο Ενεργητικό					
Πολύ μεγάλοι	0,036	0,039	0,039	0,039	0,032
Μεγάλοι	0,031	0,031	0,035	0,035	0,036
Μεσαίοι	0,033	0,034	0,033	0,035	0,035
Μικροί	0,017	0,017	0,018	0,013	0,013
Σύνολο	0,030	0,031	0,032	0,032	0,032
Οδοί προς Πάγιο Ενεργητικό					
Πολύ μεγάλοι	0,062	0,067	0,074	0,070	0,064
Μεγάλοι	0,074	0,071	0,069	0,063	0,075
Μεσαίοι	0,096	0,095	0,089	0,087	0,088
Μικροί	0,109	0,106	0,114	0,106	0,098
Σύνολο	0,093	0,092	0,088	0,084	0,085
Πεζοδρόμια προς Πάγιο Ενεργητικό					
Πολύ μεγάλοι	0,011	0,013	0,010	0,010	0,011
Μεγάλοι	0,020	0,021	0,020	0,018	0,019
Μεσαίοι	0,012	0,011	0,011	0,010	0,011
Μικροί	0,005	0,005	0,004	0,003	0,003
Σύνολο	0,012	0,012	0,012	0,011	0,011

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. Επεξεργασία στοιχείων: ΙΟΒΕ.

15.7 Αριθμοδείκτες Δομής Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης

Η επίδραση του μεγέθους των δήμων στις τιμές των αριθμοδεικτών δομής κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης είναι λιγότερο εμφανής στην πλευρά των εσόδων. Ενδεικτικά, ενώ το 2011 οι μικροί δήμοι είχαν το μικρότερο ποσοστό λειτουργικών εσόδων από ίδιες πηγές (38,2%), το 2015 ο δείκτης σε αυτή την κατηγορία δήμων κινήθηκε υψηλότερα του μέσου όρου του συνολικού δείγματος (48,3% έναντι 46,3%). Αντίθετα, στην πλευρά των εξόδων το κόστος αγαθών και υπηρεσιών τείνει να έχει αυξημένο ποσοστό στα λειτουργικά έξοδα στους μεγαλύτερους δήμους, με τους μικρότερους δήμους να ξοδεύουν αναλογικά περισσότερα σε έξοδα διοικητικής λειτουργίας. Αυτό το αποτέλεσμα προσφέρει ενδείξεις για την ύπαρξη διοικητικών δαπανών που δεν μεταβάλλονται με το μέγεθος των δήμων.

Πίνακας 15.4: Αριθμοδείκτες Δομής Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης σχετικοί με έσοδα

	2011	2012	2013	2014	2015
Έσοδα από ίδιες πηγές προς Λειτουργικά έσοδα					
Πολύ μεγάλοι	0,436	0,463	0,508	0,481	0,486
Μεγάλοι	0,415	0,461	0,490	0,464	0,428
Μεσαίοι	0,425	0,476	0,508	0,487	0,467
Μικροί	0,382	0,429	0,453	0,450	0,483
Σύνολο	0,415	0,463	0,496	0,477	0,463
Έσοδα από Επιχορηγήσεις προς Λειτουργικά έσοδα					
Πολύ μεγάλοι	0,564	0,537	0,492	0,519	0,514
Μεγάλοι	0,585	0,539	0,510	0,536	0,572
Μεσαίοι	0,575	0,524	0,492	0,513	0,533
Μικροί	0,618	0,571	0,547	0,550	0,517
Σύνολο	0,585	0,537	0,504	0,523	0,537

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

Αναλυτικότερα, σημαντική άνοδος καταγράφεται στα έσοδα από ίδιες πηγές ως προς τα λειτουργικά έσοδα των μικρών δήμων με το δείκτη να διαμορφώνεται στο 48% το 2015, αυξημένος κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2011. Στις υπόλοιπες κατηγορίες δήμων, ο δείκτης μειώθηκε την τριετία 2013-2015, ιδιαίτερα στους μεγάλους δήμους με αποτέλεσμα το 2015 να διαμορφωθεί κάτω από το μέσο όρο στη συγκεκριμένη κατηγορία δήμων, γεγονός που οφείλεται στην κάμψη των εσόδων από ίδιες πηγές (-5,0% έναντι οριακής ανόδου 0,4% κάθε χρόνο την περίοδο 2013-2015). Το 2015 οι επιχορηγήσεις ως ποσοστό των λειτουργικών εσόδων ήταν υψηλότερες στους μεγάλους δήμους, ξεπερνώντας κατά 6 ποσοστιαίες μονάδες τους πολύ μεγάλους και τους μικρούς δήμους και κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες τους μεσαίους δήμους (Πίνακας 15.4).

Πίνακας 15.5: Αριθμοδείκτες Δομής Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης σχετικοί με έξοδα

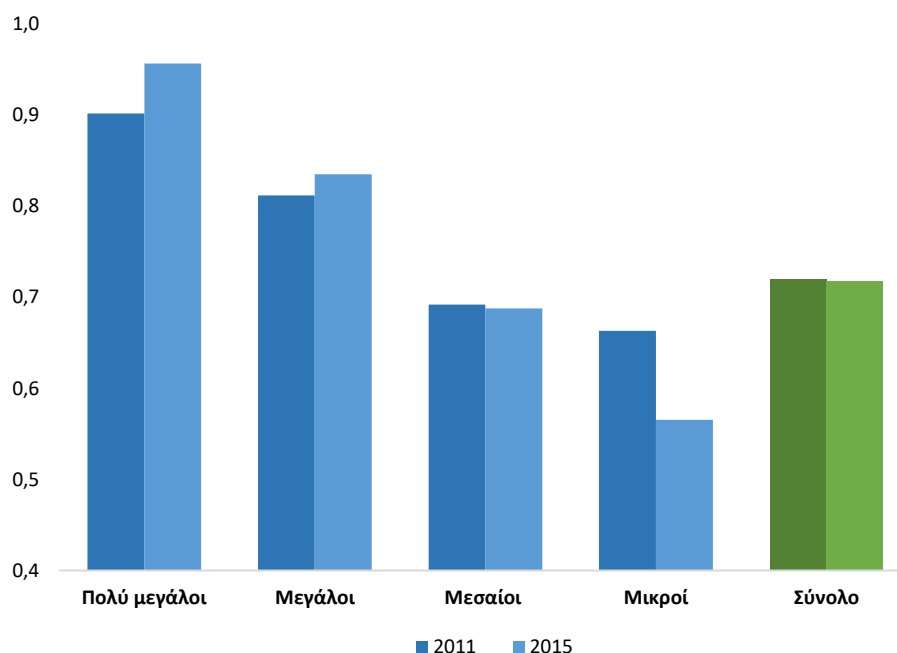
	2011	2012	2013	2014	2015
Κόστος αγαθών & υπηρεσιών προς Λειτουργικά έξοδα					
Πολύ μεγάλοι	0,727	0,760	0,759	0,762	0,749
Μεγάλοι	0,698	0,694	0,715	0,710	0,725
Μεσαίοι	0,610	0,614	0,638	0,632	0,625
Μικροί	0,543	0,555	0,579	0,546	0,581
Σύνολο	0,618	0,625	0,650	0,645	0,646
Έξοδα Διοικητικής λειτουργίας προς Λειτουργικά έξοδα					
Πολύ μεγάλοι	0,162	0,129	0,133	0,134	0,151
Μεγάλοι	0,162	0,155	0,153	0,152	0,141
Μεσαίοι	0,180	0,174	0,177	0,178	0,182
Μικροί	0,216	0,209	0,193	0,220	0,178
Σύνολο	0,184	0,175	0,173	0,175	0,172

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

Στην πλευρά των εξόδων, το κόστος αγαθών και υπηρεσιών ως ποσοστό των λειτουργικών εξόδων κινήθηκε σε επίπεδο μεγαλύτερο από το 72% στους πολύ μεγάλους δήμους την πενταετία. Αντίθετα, στους μικρούς δήμους ο δείκτης κυμάνθηκε στην περιοχή του 54%-58%, εξέλιξη που σχετίζεται με το υψηλότερο μερίδιο των εξόδων διοικητικής λειτουργίας που εμφανίζουν οι συγκεκριμένοι δήμοι. Ο αντίστοιχος αριθμοδείκτης διαμορφώθηκε στο 18% το 2015 (από 22% το 2011), έναντι 14%-15% στους πολύ μεγάλους και μεγάλους δήμους.

Συνολικά, ο αριθμοδείκτης των λειτουργικών εσόδων προς τα λειτουργικά έξοδα λαμβάνει τιμές χαμηλότερες της μονάδας σε όλες τις κατηγορίες των δήμων με βάση το πληθυσμιακό μέγεθος την περίοδο 2011-2015. Είναι ωστόσο συγκριτικά χαμηλότερος στους μικρούς δήμους ακολουθώντας επίσης πτωτική πορεία, ενώ στους πολύ μεγάλους δήμους η τάση αυτή αντιστρέφεται. Έτσι, σε αυτή την κατηγορία δήμων τα λειτουργικά έσοδα αποτέλεσαν κατά μέσο όρο το 96% των λειτουργικών δαπανών το 2015 με το δείκτη να έχει αυξηθεί κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2011.

Διάγραμμα 15.6: Αριθμοδείκτης λειτουργικών εσόδων προς λειτουργικά έξοδα με βάση το πληθυσμιακό μέγεθος του δήμων

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

15.8 Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας

Στους αριθμοδείκτες αποδοτικότητας, οι μεγαλύτεροι δήμοι εμφανίζουν καλύτερα αποτελεσματικότητα σε τρία από τα πέντε έτη της εξεταζόμενης περιόδου.⁹ Συγκεκριμένα, το 2015 η αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων και απασχολούμενου κεφαλαίου στους δήμους με πληθυσμό μεγαλύτερο από 100 χιλ. κυμάνθηκε σε επίπεδο τριπλάσιο από τον αντίστοιχο μέσο όρο.

Στην ενδιάμεση περίοδο μεταξύ 2011 και 2015 οι τιμές των δεικτών εμφανίζουν μεταβλητότητα, αλλάζοντας πρόσημο, γεγονός που συνδέεται ανάλογα με το εάν οι δήμοι εμφάνισαν έλλειμμα ή πλεόνασμα στα αποτελέσματα χρήσης τους. Ο αριθμοδείκτης περιθωρίου πλεονάσματος το 2015 ξεπέρασε το 3% στους πολύ μεγάλους και μεγάλους δήμους ανακάμπτοντας σε σχέση με το 2014. Αρνητικό περιθώριο πλεονάσματος (-2,6%)

⁹ Το αρνητικό αποτέλεσμα για το 2014 προκύπτει κυρίως λόγω των μεγάλων προβλέψεων (€54,6 εκατ.) που καταλόγισε ο δήμος Πειραιώς για είσπραξη επισφαλών απαιτήσεων το συγκεκριμένο έτος.

καταγράφεται στους μικρούς δήμους το 2015, το οποίο το 2013 είχε διαμορφωθεί στο - 8,7%.

Πίνακας 15.6: Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας με βάση το πληθυσμιακό μέγεθος του δήμων

	2011	2012	2013	2014	2015
Αποδοτικότητα συνόλου ενεργητικού					
Πολύ μεγάλοι	1,59%	1,54%	2,62%	-0,51%	1,93%
Μεγάλοι	0,90%	0,39%	1,07%	0,65%	1,14%
Μεσαίοι	0,62%	-0,13%	0,93%	0,23%	0,73%
Μικροί	1,23%	-0,36%	-0,64%	0,18%	-0,46%
Σύνολο	0,89%	0,06%	0,83%	0,26%	0,71%
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων					
Πολύ μεγάλοι	1,04%	1,13%	3,09%	-2,48%	1,95%
Μεγάλοι	0,09%	-1,64%	0,66%	-0,42%	0,27%
Μεσαίοι	0,10%	0,17%	1,13%	0,06%	0,68%
Μικροί	1,15%	-0,55%	-0,77%	0,05%	-0,70%
Σύνολο	7,14%	-0,18%	0,89%	-0,21%	0,48%
Αποδοτικότητα απασχολούμενου κεφαλαίου					
Πολύ μεγάλοι	0,91%	1,02%	2,33%	-1,18%	1,75%
Μεγάλοι	0,32%	-0,43%	0,70%	0,28%	0,85%
Μεσαίοι	0,11%	-0,86%	0,83%	0,01%	0,57%
Μικροί	1,12%	-0,54%	-0,76%	0,05%	-0,61%
Σύνολο	0,44%	-0,58%	0,67%	-0,02%	0,52%
Περιθώριο πλεονάσματος					
Πολύ μεγάλοι	4,74%	1,43%	5,06%	-4,63%	5,19%
Μεγάλοι	0,33%	-0,81%	3,01%	0,45%	3,07%
Μεσαίοι	0,61%	-4,52%	0,06%	-2,94%	1,18%
Μικροί	6,98%	-5,57%	-8,65%	0,03%	-2,57%
Σύνολο	2,08%	-3,60%	-0,27%	-2,00%	1,30%

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. Επεξεργασία στοιχείων: ΙΟΒΕ.

15.9 Παράρτημα

Πίνακας 15.7: Εξέλιξη μεγεθών ισολογισμού δήμων της χώρας με βάση το πληθυσμιακό μέγεθος, 2011-2015 (ποσά σε εκατ. €)

	2011	2012	2013	2014	2015	ΜΕΡΜ '11-15
Πολύ μεγάλοι δήμοι						
Πάγιο Ενεργητικό	272,9	269,6	280,2	286,3	310,3	3,3%
Κυκλοφορούν	44,3	47,5	53,8	55,7	71,1	12,6%
Ενεργητικό σύνολο	327,2	326,0	342,1	352,0	394,5	4,8%
Διαθέσιμα	7,0	7,9	10,3	13,6	22,2	33,4%
Απαιτήσεις	35,9	38,3	42,1	41,1	47,9	7,5%
Βραχ. Υποχρεώσεις	28,6	22,4	15,1	9,5	10,1	-23,0%
Μακ. Υποχρεώσεις	39,6	39,8	40,5	40,1	32,1	-5,1%
Ξένα Κεφάλαια	77,5	72,5	64,7	59,8	53,5	-8,8%
Ίδια Κεφάλαια	249,7	253,5	277,4	292,2	340,9	8,1%
Ίδια έσοδα	46,8	43,5	47,6	45,1	57,9	5,5%
Λειτουργικά έσοδα	104,2	92,1	90,7	90,5	113,3	2,1%
Λειτουργικά έξοδα	114,5	105,8	98,3	99,7	114,3	0,0%
Μεγάλοι δήμοι						
Πάγιο Ενεργητικό	130,6	133,1	135,6	132,6	121,4	-1,8%
Κυκλοφορούν	10,7	11,6	12,9	12,8	15,5	9,7%
Ενεργητικό σύνολο	144,7	147,7	151,2	148,3	139,6	-0,9%
Διαθέσιμα	4,8	5,1	6,0	6,9	9,3	18,2%
Απαιτήσεις	5,8	6,4	6,8	5,7	6,0	0,9%
Βραχ. Υποχρεώσεις	9,8	10,2	5,4	4,6	4,9	-16,1%
Μακ. Υποχρεώσεις	8,8	8,3	7,9	9,2	8,9	0,3%
Ξένα Κεφάλαια	26,5	24,3	19,9	20,2	21,0	-5,6%
Ίδια Κεφάλαια	118,2	123,3	131,3	128,2	118,6	0,1%
Ίδια έσοδα	12,6	12,0	11,9	10,6	10,7	-4,0%
Λειτουργικά έσοδα	31,6	26,9	25,2	23,3	25,4	-5,4%
Λειτουργικά έξοδα	38,9	35,4	31,0	25,5	30,2	-6,1%
Μεσαίοι δήμοι						
Πάγιο Ενεργητικό	62,0	61,4	59,9	59,4	65,1	1,2%
Κυκλοφορούν	5,5	6,0	6,7	6,6	6,5	4,1%
Ενεργητικό σύνολο	68,7	68,6	67,6	67,1	72,7	1,4%
Διαθέσιμα	2,3	2,6	2,9	3,3	3,7	13,0%
Απαιτήσεις	3,2	3,4	3,7	3,3	2,8	-3,8%
Βραχ. Υποχρεώσεις	4,3	3,8	2,4	1,8	1,6	-21,6%
Μακ. Υποχρεώσεις	3,1	2,8	2,7	2,5	2,4	-6,8%
Ξένα Κεφάλαια	8,6	7,7	6,2	5,5	5,2	-11,7%
Ίδια Κεφάλαια	60,1	60,9	61,3	61,6	67,5	2,9%
Ίδια έσοδα	5,1	4,9	5,2	4,6	4,4	-3,3%
Λειτουργικά έσοδα	10,8	9,7	9,5	8,9	9,2	-4,1%
Λειτουργικά έξοδα	15,4	15,0	13,3	12,7	14,1	-2,2%
Μικροί δήμοι						
Πάγιο Ενεργητικό	29,8	30,7	31,8	29,5	29,7	-0,1%
Κυκλοφορούν	1,9	2,2	2,2	2,1	2,3	4,4%
Ενεργητικό σύνολο	32,2	33,2	34,3	31,9	32,4	0,2%
Διαθέσιμα	1,2	1,3	1,4	1,4	1,5	5,6%
Απαιτήσεις	0,73	0,88	0,82	0,78	0,80	2,2%
Βραχ. Υποχρεώσεις	1,2	1,0	0,68	0,54	0,54	-18,9%
Μακ. Υποχρεώσεις	0,48	0,48	0,36	0,36	0,37	-6,4%
Ξένα Κεφάλαια	1,9	1,7	1,2	1,0	1,1	-13,1%
Ίδια Κεφάλαια	30,3	31,5	33,1	30,9	31,4	0,9%
Ίδια έσοδα	1,2	1,2	1,1	1,1	1,2	0,5%
Λειτουργικά έσοδα	3,0	2,6	2,4	2,3	2,4	-5,3%
Λειτουργικά έξοδα	4,9	4,8	4,4	4,0	4,4	-3,0%

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. Επεξεργασία στοιχείων: ΙΟΒΕ.

16. ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ-ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΕΣ ΝΟΜΩΝ

16.1 Εισαγωγή

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται οι αριθμοδείκτες των δήμων που αποτελούν πρωτεύουσες των περιφερειακών ενότητων (νομών) στις οποίες ανήκουν σε σύγκριση με τους λοιπούς δήμους. Τα οικονομικά αποτελέσματα στους δήμους – πρωτεύουσες ενδεχομένως να επηρεάζονται από τον μητροπολιτικό χαρακτήρα των περιοχών αυτών. Επιπλέον, σε αυτούς τους δήμους έχουν αναπτυχθεί υποδομές (π.χ. νοσοκομεία και δικαστήρια) για να εξυπηρετούν τις ανάγκες της ευρύτερης περιοχής. Επομένως, υπάρχει το ενδεχόμενο να υπάρχουν επιδράσεις (θετικές ή αρνητικές) από την ύπαρξη αυτών των υποδομών στα οικονομικά των δήμων.

16.2 Αριθμοδείκτες ανά κάτοικο

Οι αριθμοδείκτες ανά κάτοικο παρουσιάζουν (στατιστικά σημαντικές) διαφορές με βάση τη κατηγοριοποίηση των δήμων σε πρωτεύουσες και πόλεις νομών. Τα συνολικά έσοδα ανά κάτοικο κυμάνθηκαν σε υψηλότερο επίπεδο ανά κάτοικο στους δήμους-πρωτεύουσες, με τη διαφορά όμως να έχει μειωθεί (€17 το 2015 έναντι €31 το 2011). Ωστόσο, όσον αφορά στην ικανότητα συλλογής ιδίων εσόδων, οι δήμοι-πρωτεύουσες έχουν χειρότερες επιδόσεις, καθώς ο δείκτης των ιδίων εσόδων ανά κάτοικο κυμάνθηκε σε χαμηλότερο επίπεδο από τους λοιπούς δήμους. Ειδικά το 2015 η διαφορά ενισχύθηκε, καθώς ο δείκτης στους λοιπούς δήμους αυξήθηκε σε αντίθεση με τους δήμους-πρωτεύουσες.

Στην πλευρά των εξόδων, οι λοιποί δήμοι εμφανίζουν υψηλότερα λειτουργικά έξοδα ανά κάτοικο (€621 έναντι €538 στους δήμους πρωτεύουσες). Και στις δυο κατηγορίες σημειώνεται σημαντική μείωση το 2015 σε σχέση με το 2011, τάση η οποία είναι πιο έντονη στους δήμους-πρωτεύουσες (μείωση κατά €156 ή -23%, έναντι €100 ή -14% στους λοιπούς δήμους).

Πίνακας 16.1: Αριθμοδείκτες ανά κάτοικο μεταξύ δήμων-πρωτεύουσες και λοιπούς δήμους (ποσά σε €)

	2011	2012	2013	2014	2015
Συνολικά λειτουργικά έσοδα ανά κάτοικο					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	523,9	458,5	435,9	415,4	408,3
Λοιποί δήμοι	492,8	429,6	407,0	380,8	391,0
Ίδια έσοδα ανά κάτοικο					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	197,6	180,1	176,8	159,8	152,6
Λοιποί δήμοι	213,5	210,9	217,7	199,8	203,8
Συνολικά λειτουργικά έξοδα ανά κάτοικο					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	694,3	660,6	587,3	558,9	537,9
Λοιποί δήμοι	721,7	693,0	605,7	560,9	620,6
Συνολικό ενεργητικό ανά κάτοικο					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	3051,9	3034,4	2941,6	2905,0	2690,1
Λοιποί δήμοι	3744,1	3796,5	3671,9	3555,7	3696,3

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

Όσον αφορά τα περιουσιακά στοιχεία, οι δήμοι-πρωτεύουσες έχουν σημαντικά χαμηλότερο σύνολο ενεργητικού ανά κάτοικο, με εντονότερη πτώση διαχρονικά. Συγκεκριμένα, σε αυτή την κατηγορία δήμων, ο δείκτης υποχώρησε από €3,1 χιλ. το 2011 σε €2,7 χιλ. το 2015.

Αντίθετα, η πτώση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων ήταν περιορισμένη στους λοιπούς δήμους, από €3,74 χιλ. το 2011 σε €3,70 χιλ. το 2015, με αύξηση το 2015 σε σχέση με το 2014 (από €3,56 χιλ.).

16.3 Αριθμοδείκτες ρευστότητας

Από τη σύγκριση μεταξύ πρωτεύουσών νομών και λοιπών δήμων δεν προκύπτει ευδιάκριτη και μονοσήμαντη διαφορά στους αριθμοδείκτες ρευστότητας. Οι δήμοι-πρωτεύουσες κατέγραψαν χαμηλότερες τιμές στους δείκτες ρευστότητας το 2011 και το 2013 και υψηλότερες τιμές τα υπόλοιπα έτη. Ωστόσο, φαίνεται πως ο ρυθμός ενίσχυσης της ρευστότητας από το 2013 και μετά είναι υψηλότερος στους δήμους-πρωτεύουσες, με αποτέλεσμα το 2015 ο δείκτης έμμεσης ρευστότητας να βρίσκεται κατά 1,2 περίπου μονάδες υψηλότερα σε αυτούς τους δήμους.

Πίνακας 16.2: Δείκτες ρευστότητας μεταξύ δήμων-πρωτεύουσες και λοιπούς δήμους

	2011	2012	2013	2014	2015
Έμμεση ρευστότητα					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	1,953	2,861	3,954	4,681	5,337
Λοιποί δήμοι	2,035	2,714	4,055	4,041	4,118
Άμεση ρευστότητα					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	1,945	2,852	3,941	4,658	5,320
Λοιποί δήμοι	2,023	2,698	4,037	4,023	4,091
Ταμειακή ρευστότητα					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	0,784	1,238	1,666	2,039	2,502
Λοιποί δήμοι	1,048	1,409	2,177	2,152	2,331

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

Παρόμοια τάση, αλλά με μικρότερη ένταση, παρατηρήθηκε και στον δείκτη ταμειακής ρευστότητας. Ο δείκτης διαμορφώθηκε στο 2,5 το 2015 στους δήμους-πρωτεύουσες έναντι 2,3 στους λοιπούς δήμους.

16.4 Αριθμοδείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας

Στον αριθμοδείκτη κυκλοφοριακής ταχύτητας απαιτήσεων οι επιδόσεις είναι καλύτερες στους λοιπούς δήμους. Το 2015 ο δείκτης διαμορφώθηκε στο 5,5 έναντι 4,4 για το μέσο όρο των δήμων - πρωτεύουσες των νομών, σημειώνοντας μείωση κατά 2 περίπου μονάδες σε σχέση με το 2011. Αντίστοιχα, ο μέσος χρόνος είσπραξης των απαιτήσεων σε ημέρες στους λοιπούς δήμους διαμορφώθηκε στις 105 ημέρες έναντι 123 ημερών για τους δήμους - πρωτεύουσες.

Από την άλλη πλευρά, οι αριθμοδείκτες ταχύτητας ενεργητικού και παγίου ενεργητικού κυμάνθηκαν σε ελαφρώς υψηλότερο επίπεδο στους δήμους - πρωτεύουσες. Και στις δύο κατηγορίες δήμων καταγράφεται μείωση το 2015 σε σχέση με το 2011, με τη διαφορά ανάμεσα στις δύο κατηγορίες να παραμένει σταθερή.

Πίνακας 16.3: Δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας μεταξύ δήμων-πρωτεύουσες και λοιπούς δήμους

	2011	2012	2013	2014	2015
Απαιτήσεις					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	6,5	4,9	4,0	4,5	4,4
Λοιποί δήμοι	7,3	4,7	4,5	6,9	5,5
Απαιτήσεις σε ημέρες					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	90	118	137	139	123
Λοιποί δήμοι	88	112	125	115	105
Συνόλου Ενεργητικού					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	0,24	0,21	0,20	0,19	0,20
Λοιποί δήμοι	0,21	0,18	0,18	0,17	0,17
Παγίου Ενεργητικού					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	0,28	0,25	0,23	0,24	0,25
Λοιποί δήμοι	0,25	0,22	0,21	0,20	0,22

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

16.5 Αριθμοδείκτες δομής κεφαλαίων

Οι δήμοι-πρωτεύουσες έχουν την τάση να βασίζονται λιγότερα σε ξένα και περισσότερο σε ίδια κεφάλαια σε σύγκριση με τους λοιπούς δήμους, με τη διαφορά να μικραίνει διαχρονικά. Στην πενταετία, η μέση διαφορά αποδείχθηκε στατιστικά σημαντική, με βάση τους κατάλληλους στατιστικούς ελέγχους (Πίνακας 20.3). Σημαντική υποχώρηση καταγράφεται στην αναλογία ξένων προς ίδια κεφάλαια και στις δύο κατηγορίες δήμων, με το δείκτη να έχει υποχωρήσει κατά 11 ποσοστιαίες μονάδες το 2015 σε σχέση με το 2011 στους λοιπούς δήμους και κατά 7 ποσοστιαίες μονάδες στους δήμους-πρωτεύουσες. Η εξέλιξη αυτή ερμηνεύεται από τη μείωση στα ξένα κεφάλαια στους δήμους-πρωτεύουσες με μέσο ετήσιο ρυθμό -9% και -8% στους λοιπούς δήμους αντίστοιχα, ενώ τα ίδια κεφάλαια αυξήθηκαν κατά 2% περίπου και στις δύο κατηγορίες.

Αντίστοιχη τάση καταγράφεται στο δείκτη ξένων κεφαλαίων προς το σύνολο του ενεργητικού. Ο μέσος δείκτης στους δήμους-πρωτεύουσες υποχώρησε από 13% το 2011 σε 8% το 2015, ενώ στους λοιπούς δήμους τα ξένα κεφάλαια αντιστοιχούσαν σε 10% των συνολικών κεφαλαίων το 2015 από 16% το 2011.

Πίνακας 16.4: Αριθμοδείκτες δομής κεφαλαίων μεταξύ δήμων-πρωτεύουσες και λοιπούς δήμους

	2011	2012	2013	2014	2015
Ξένα προς Ίδια κεφάλαια					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	0,15	0,14	0,11	0,10	0,08
Λοιποί δήμοι	0,27	0,22	0,18	0,17	0,18
Ξένα προς συνολικά κεφάλαια					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	0,13	0,11	0,10	0,09	0,08
Λοιποί δήμοι	0,16	0,15	0,12	0,11	0,10
Ίδια προς Συνολικά κεφάλαια					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	0,87	0,89	0,90	0,91	0,92
Λοιποί δήμοι	0,84	0,85	0,88	0,89	0,90
Δείκτης κάλυψης τόκων με κέρδη					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	3,46	-1,86	4,29	-4,47	4,39
Λοιποί δήμοι	7,83	0,32	-0,15	5,59	5,24

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Σημαντικές διαφορές μεταξύ δήμων–πρωτεύουσες νομών και λοιπών δήμων καταγράφονται στον δείκτη κάλυψης τόκων με πλεόνασμα. Το 2011 κινήθηκε σε διπλάσιο επίπεδο στους λοιπούς δήμους, ωστόσο το 2015 η διαφορά ανάμεσα στις δύο κατηγορίες περιορίστηκε. Η υψηλή τιμή του δείκτη στους δήμους – πρωτεύουσες το 2014 (-4,5) προέρχεται κυρίως από μικρή τιμή του παρονομαστή (χρεωστικοί τόκοι) σε τρεις δήμους με αρνητικά αποτελέσματα (Γρεβενών, Καστοριάς και Δράμας). Συγκεκριμένα στις τρεις αυτές πρωτεύουσες νομών οι χρεωστικοί τόκοι ανήλθαν σε €55 χιλ. κατά μέσο όρο, όταν στους δήμους – πρωτεύουσες συνολικά κυμάνθηκαν στις €516 χιλ. ανά δήμο το 2014. Για αυτό τον λόγο, λαμβάνοντας υπόψη τον έλεγχο στατιστικής σημαντικότητας προκύπτει ότι η μέση τιμή του αριθμοδείκτη για την πενταετία ανάμεσα στις δύο κατηγορίες δήμων δεν είναι στατιστικά σημαντική (Πίνακας 20.3 στο Παράρτημα).

16.6 Αριθμοδείκτες Δομής Ισολογισμού

Δεν παρατηρούνται ουσιαστικές διαφορές μεταξύ των δυο κατηγοριών δήμων στις τιμές των αριθμοδεικτών δομής ισολογισμού στην πλευρά του ενεργητικού. Το 2015 ο αριθμοδείκτης πάγιου προς συνολικό ενεργητικό διαμορφώθηκε στο 85% στους δήμους-πρωτεύουσες και σε 86% στους λοιπούς δήμους, καταγράφοντας μικρή μείωση σε σχέση με το 2011 και στις δύο κατηγορίες, με ελαφρώς μεγαλύτερη πτώση στους δήμους-πρωτεύουσες. Αντίστοιχα, η αναλογία του κυκλοφορούντος στο σύνολο του ενεργητικού ανήλθε το 2015 σε 13% στους δήμους-πρωτεύουσες έναντι 11% στους λοιπούς δήμους.

Πίνακας 16.5: Αριθμοδείκτες δομής ισολογισμού μεταξύ δήμων-πρωτεύουσες και λοιπούς δήμους

	2011	2012	2013	2014	2015
Πάγιο προς Συνολικό Ενεργητικό					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	0,89	0,88	0,87	0,87	0,85
Λοιποί δήμοι	0,88	0,88	0,87	0,87	0,86
Κυκλοφορούν προς Συνολικό Ενεργητικό					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	0,09	0,10	0,11	0,12	0,13
Λοιποί δήμοι	0,09	0,10	0,11	0,11	0,11
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις προς Ενεργητικό					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	0,05	0,05	0,05	0,04	0,04
Λοιποί δήμοι	0,06	0,05	0,05	0,05	0,05
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις προς Ενεργητικό					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	0,06	0,05	0,03	0,02	0,02
Λοιποί δήμοι	0,08	0,07	0,04	0,03	0,03
Πάγιο ενεργητικό προς Ίδια κεφάλαια					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	1,02	1,00	0,97	0,95	0,92
Λοιποί δήμοι	1,11	1,07	1,01	1,01	1,01

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

Στους δείκτες δανειακής επιβάρυνσης, οι μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις στο σύνολο του ενεργητικού κυμάνθηκαν την περίοδο 2011-2015 στο 4%-5% στους δήμους-πρωτεύουσες και στο 5%-6% στους λοιπούς δήμους. Ο αντίστοιχος δείκτης για τις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις ήταν χαμηλότερος και στις δυο κατηγορίες δήμων, υποχωρώντας στο 2% στους δήμους πρωτεύουσες (από 6% το 2011) και στο 3% στους λοιπούς δήμους (από 8% το 2011). Η αναλογία παγίου ενεργητικού προς ίδια κεφάλαια υποχώρησε στο 1,0 για τους

λοιπούς δήμους το 2015 από 1,1 το 2011 και βρίσκεται υψηλότερα σε σχέση με τους δήμους-πρωτεύουσες (0,92 το 2015).

16.7 Αριθμοδείκτες Δομής Αποτελεσμάτων Χρήσης

Η σύγκριση των αριθμοδεικτών δομής αποτελεσμάτων χρήσης υποδεικνύει τη διαφορετική ικανότητα άντλησης ίδιων εσόδων από την τοπική κοινωνία μεταξύ των δυο κατηγοριών δήμων, με τους δήμους-πρωτεύουσες να βασιζονται περισσότερο στις επιχορηγήσεις. Ο αριθμοδείκτης εσόδων από ίδιες πηγές προς συνολικά έσοδα διαμορφώθηκε στο 48% κατά μέσο όρο την περίοδο 2011-2015 στους λοιπούς δήμους έναντι 38% στους δήμους-πρωτεύουσες. Αντίθετα στους δήμους-πρωτεύουσες, το 62% των λειτουργικών εσόδων προήλθε από τις επιχορηγήσεις έναντι 52% στους λοιπούς δήμους τη συγκεκριμένη πενταετία. Η διαφορά στους συγκεκριμένους αριθμοδείκτες για τις δύο κατηγορίες είναι, στατιστικά σημαντική, σύμφωνα με τον αντίστοιχο έλεγχο στατιστικής σημαντικότητας (Πίνακας 20.3 στο Παράρτημα).

Πίνακας 16.6: Αριθμοδείκτες δομής αποτελεσμάτων χρήσης μεταξύ δήμων-πρωτεύουσες και λοιπούς δήμους

	2011	2012	2013	2014	2015
Έσοδα από ίδιες πηγές προς συνολικά λειτουργικά έσοδα					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	0,370	0,391	0,396	0,367	0,365
Λοιποί δήμοι	0,424	0,479	0,517	0,505	0,496
Έσοδα από επιχορηγήσεις προς συνολικά λειτουργικά έσοδα					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	0,630	0,609	0,604	0,633	0,635
Λοιποί δήμοι	0,576	0,521	0,483	0,495	0,504
Κόστος αγαθών και υπηρεσιών προς λειτουργικά έξοδα					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	0,685	0,692	0,715	0,721	0,717
Λοιποί δήμοι	0,605	0,611	0,637	0,626	0,623
Έξοδα διοικητικής λειτουργίας προς λειτουργικά έξοδα					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	0,150	0,141	0,140	0,129	0,127
Λοιποί δήμοι	0,191	0,182	0,180	0,187	0,187

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

Στατιστικά σημαντικές διαφορές καταγράφονται και στην περίπτωση των δαπανών (κόστος αγαθών και υπηρεσιών και διοικητικές δαπάνες αντίστοιχα). Το κόστος αγαθών και υπηρεσιών ως ποσοστό των λειτουργικών δαπανών είναι υψηλότερο στους δήμους-πρωτεύουσες. Το 2015 ο δείκτης διαμορφώθηκε στο 72%, επίπεδο υψηλότερο κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με τους λοιπούς δήμους. Αντίθετα, οι λοιποί δήμοι εμφανίζουν υψηλότερα διοικητικά έξοδα, καθώς η αναλογία των δαπανών διοικητικής λειτουργίας στο σύνολο των λειτουργικών εξόδων διαμορφώθηκε στο 19% κατά μέσο όρο την περίοδο 2011-2015 έναντι 14% στους δήμους-πρωτεύουσες. Αυτό το αποτέλεσμα ενδεχομένως συσχετίζεται και με το μέγεθος των δήμων, καθώς οι δήμοι πρωτεύουσες τείνουν να έχουν μεγαλύτερο πληθυσμό και επομένως αναλογικά μεγαλύτερη ανάγκη για υποστηρικτικές υπηρεσίες.

16.8 Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας

Στους περισσότερους αριθμοδείκτες αποδοτικότητας, δεν καταγράφεται ουσιαστική διαφοροποίηση μεταξύ δήμων-πρωτεύουσες και λοιπών δήμων (Πίνακας 16.7). Οι

αριθμοδείκτες αποδοτικότητας συνόλου ενεργητικού, ιδίων κεφαλαίων και απασχολούμενου κεφαλαίου διακυμαίνονται διαχρονικά χωρίς ωστόσο μια από τις δυο κατηγορίες να καταγράφει συστηματικά καλύτερες τιμές. Εξαίρεση αποτελεί ο αριθμοδείκτης περιθωρίου πλεονάσματος, ο οποίος ήταν μικρότερος στους λοιπούς δήμους σε όλη την περίοδο 2011-2015. Ωστόσο, οι δήμων-πρωτεύουσες φαίνεται να είναι αποδοτικότεροι των λοιπών δήμων.

Πίνακας 16.7: Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας μεταξύ δήμων-πρωτεύουσες και λοιπούς δήμους

	2011	2012	2013	2014	2015
Αποδοτικότητα συνόλου ενεργητικού					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	0,006	0,001	0,006	0,003	0,010
Λοιποί δήμοι	0,010	0,000	0,009	0,003	0,006
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	0,003	-0,001	0,004	0,001	0,009
Λοιποί δήμοι	0,086	-0,002	0,010	-0,003	0,003
Αποδοτικότητα απασχολούμενου κεφαλαίου					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	0,003	-0,001	0,004	0,001	0,009
Λοιποί δήμοι	0,005	-0,007	0,007	0,000	0,004
Περιθώριο πλεονάσματος					
Δήμοι-Πρωτεύουσες	0,023	-0,025	0,002	-0,013	0,029
Λοιποί δήμοι	0,020	-0,038	-0,004	-0,022	0,008

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** ΙΟΒΕ.

17. ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΝΗΣΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ

17.1 Εισαγωγή

Σε αυτό το τμήμα της μελέτης εξετάζεται κατά πόσο τα οικονομικά των νησιωτικών δήμων διαφέρουν σε σύγκριση με τους δήμους που βρίσκονται στην ηπειρωτική Ελλάδα. Η διαφορά στις χρηματοοικονομικές επιδόσεις μπορεί να προέρχεται από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των νησιωτικών δήμων, όπως το αυξημένο κόστος μεταφοράς αγαθών και υπηρεσιών από και προς τα λιμάνια τους, αλλά και από αυξημένα έσοδα λόγω τουρισμού. Τέλος, αποτελεί ενδιαφέρον ερευνητικό ερώτημα κατά πόσο η προσφυγική κρίση που κορυφώθηκε το 2015, ιδιαίτερα σε ορισμένα νησιά, επηρέασε τα οικονομικά των νησιωτικών δήμων στο σύνολό τους. Σημειώνεται ωστόσο ότι λόγω της έλλειψης σημαντικού αριθμού Ισολογισμών για το 2015, δεν μπορούν να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα σε σχέση με την επίπτωση της τελευταίας αυτής διάστασης.

17.2 Αριθμοδείκτες ανά κάτοικο

Οι νησιωτικοί δήμοι της χώρας έχουν σημαντικά υψηλότερα χρηματοοικονομικά μεγέθη ανά κάτοικο σε σχέση με τους ηπειρωτικούς δήμους, με την διαφορά να αποδεικνύεται στατιστικά σημαντική (Πίνακας 17.1 και Πίνακας 20.4 στο Παράρτημα). Η ποσοστιαία διαφορά μεταξύ των δυο κατηγοριών δήμων ανήλθε σε 54% στα λειτουργικά έξοδα και 45% στα λειτουργικά έσοδα, με 70% υπέρβαση στα έσοδα από ίδιες πηγές. Το σύνολο ενεργητικού στους νησιωτικούς δήμους ήταν υπερδιπλάσιο σε σχέση με τους ηπειρωτικούς δήμους (142%). Αυτό το αποτέλεσμα αναδεικνύει την αυξητική επίδραση του τουρισμού στα οικονομικά μεγέθη των δήμων της χώρας.

Πίνακας 17.1: Χρηματοοικονομικά μεγέθη ανά κάτοικο στους ηπειρωτικούς και νησιωτικούς δήμους της χώρας

	2011	2012	2013	2014	2015
Συνολικά λειτουργικά έσοδα ανά κάτοικο					
Ηπειρωτικοί δήμοι	459	405	393	369	379
Νησιωτικοί δήμοι	753	640	593	582	551
Ίδια έσοδα ανά κάτοικο					
Ηπειρωτικοί δήμοι	189	186	199	179	179
Νησιωτικοί δήμοι	353	340	318	329	306
Συνολικά λειτουργικά έξοδα ανά κάτοικο					
Ηπειρωτικοί δήμοι	665	643	563	527	571
Νησιωτικοί δήμοι	1054	993	981	906	881
Συνολικό ενεργητικό ανά κάτοικο					
Ηπειρωτικοί δήμοι	3206	3246	3259	3126	3036
Νησιωτικοί δήμοι	6359	6541	6262	6506	7349

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

Αναλυτικότερα, τα συνολικά λειτουργικά έσοδα ανά κάτοικο στους νησιωτικούς δήμους υποχώρησαν στα €551 το 2015, επίπεδο υψηλότερο κατά €172 σε σχέση με τους ηπειρωτικούς δήμους. Μεγαλύτερα κατά €127 είναι επίσης τα ίδια έσοδα ανά κάτοικο στους νησιωτικούς δήμους το 2015, εμφανίζοντας παράλληλα μικρότερη διακύμανση διαχρονικά. Ωστόσο, αξιοσημείωτη είναι και η υψηλή τιμή του δείκτη λειτουργικών εξόδων ανά κάτοικο στους νησιωτικούς δήμους όπου αν και υποχώρησε μέσα στην πενταετία, το

2015 ήταν υψηλότερος κατά €311 σε σύγκριση με τους ηπειρωτικούς δήμους, ενώ ξεπερνούσε κατά €330 τα αντίστοιχα λειτουργικά έσοδα ανά κάτοικο.

17.3 Αριθμοδείκτες ρευστότητας

Οι αριθμοδείκτες ρευστότητας κυμάνθηκαν σε υψηλότερο επίπεδο στους νησιωτικούς δήμους σε όλη την περίοδο 2011-2015. Οι δείκτες άμεσης και έμμεσης ρευστότητας ήταν κατά 1,1 μονάδες υψηλότεροι στους νησιωτικούς δήμους στο 2015, έχοντας υποχωρήσει σε σχέση με το 2013 όταν κυμάνθηκαν στο 6,9. Η τάση αυτή, σε συνδυασμό με τη στατιστικά σημαντική διαφορά των αριθμοδεικτών ρευστότητας για τις συγκεκριμένες κατηγορίες δήμων, υποδεικνύει τον ικανοποιητικό βαθμό των δήμων στις νησιωτικές περιφέρειες να ανταπεξέλθουν στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις τους με στοιχεία του ενεργητικού.

Πίνακας 17.2: Δείκτες ρευστότητας μεταξύ ηπειρωτικών και νησιωτικών δήμων

	2011	2012	2013	2014	2015
Έμμεση ρευστότητα					
Ηπειρωτικοί δήμοι	1,912	2,582	3,736	4,166	4,317
Νησιωτικοί δήμοι	2,748	3,830	6,889	4,217	5,427
Άμεση ρευστότητα					
Ηπειρωτικοί δήμοι	1,902	2,569	3,721	4,148	4,295
Νησιωτικοί δήμοι	2,732	3,802	6,852	4,199	5,385
Ταμειακή ρευστότητα					
Ηπειρωτικοί δήμοι	0,917	1,255	1,821	2,104	2,285
Νησιωτικοί δήμοι	1,580	2,239	4,618	2,389	3,216

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

Ο δείκτης ταμειακής ρευστότητας, αν και σε χαμηλότερο επίπεδο, επίσης ακολούθησε ανοδική πορεία. Ως αποτέλεσμα, ο δείκτης διαμορφώθηκε στο 3,2 στους νησιωτικούς δήμους το 2015, υψηλότερος κατά σχεδόν μια μονάδα σε σχέση με τους ηπειρωτικούς δήμους.

17.4 Αριθμοδείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας

Στους αριθμοδείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας απαιτήσεων οι επιδόσεις είναι καλύτερες στους ηπειρωτικούς δήμους από το 2012 και μετά, αν και δεν προκύπτει στατιστικά σημαντική διαφορά για τη μέση τιμή του αριθμοδείκτη στην πενταετία. Το 2015 ο μέσος δείκτης διαμορφώθηκε στο 5,5 σημειώνοντας έντονες αυξομειώσεις την περίοδο 2011-2015, σε αντίθεση με τους νησιωτικούς δήμους όπου καταγράφεται σταθερή μείωση την ίδια περίοδο. Έτσι, η μέση διάρκεια είσπραξης των απαιτήσεων σε ημέρες στους ηπειρωτικούς δήμους διαμορφώθηκε στις 108 ημέρες το 2015, όταν στους νησιωτικούς δήμους ξεπερνούσε τους 4 μήνες.

Πτωτικά κινήθηκε ο αριθμοδείκτης ταχύτητας ενεργητικού και στις δυο κατηγορίες δήμων, με αποτέλεσμα να διαμορφωθεί το 2015 στο 0,19 (από 0,22 το 2011) στους ηπειρωτικούς δήμους και στο 0,13 (από 0,19) στους νησιωτικούς δήμους. Η διαφορά ανάμεσα στις δυο κατηγορίες δήμων αποδεικνύεται στατιστικά σημαντική (Πίνακας 20.4 στο Παράρτημα). Αντίστοιχη τάση παρατηρείται και στον αριθμοδείκτη ταχύτητας παγίου ενεργητικού με τη διαφορά μεταξύ των δυο κατηγοριών στους δήμους να έχει αυξηθεί το 2015.

Πίνακας 17.3: Δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας μεταξύ ηπειρωτικών και νησιωτικών δήμων

	2011	2012	2013	2014	2015
Απαιτήσεις					
Ηπειρωτικοί δήμοι	6,663	4,905	4,500	6,741	5,482
Νησιωτικοί δήμοι	10,154	3,854	3,519	3,219	3,036
Απαιτήσεις σε ημέρες					
Ηπειρωτικοί δήμοι	89	111	125	118	108
Νησιωτικοί δήμοι	86	131	142	142	126
Συνόλου Ενεργητικού					
Ηπειρωτικοί δήμοι	0,219	0,194	0,185	0,177	0,185
Νησιωτικοί δήμοι	0,189	0,154	0,144	0,140	0,129
Παγίου Ενεργητικού					
Ηπειρωτικοί δήμοι	0,258	0,229	0,223	0,215	0,231
Νησιωτικοί δήμοι	0,234	0,192	0,176	0,171	0,159

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Αυτά τα αποτελέσματα αναδεικνύουν ότι η αποτελεσματικότητα με την οποία οι νησιωτικοί δήμοι της χώρας διαχειρίζονται τα περιουσιακά τους στοιχεία για να συλλέξουν λειτουργικά έσοδα είναι μειωμένη σε σύγκριση με τους ηπειρωτικούς δήμους.

17.5 Αριθμοδείκτες δομής κεφαλαίων

Ευδιάκριτη και στατιστικά σημαντική είναι η διαφορά στη δομή κεφαλαίων μεταξύ των νησιωτικών και των ηπειρωτικών δήμων. Σε όλη την εξεταζόμενη περίοδο, φαίνεται πως οι νησιωτικοί δήμοι βασίζονται σε μεγαλύτερο βαθμό στα ίδια κεφάλαια σε σύγκριση με τους ηπειρωτικούς δήμους. Διαχρονικά, η διαφορά μεταξύ των δυο κατηγοριών δήμων παραμένει περίπου σταθερή.

Πίνακας 17.4: Αριθμοδείκτες δομής κεφαλαίων μεταξύ ηπειρωτικών και νησιωτικών δήμων

	2011	2012	2013	2014	2015
Ξένα προς ίδια κεφάλαια					
Ηπειρωτικοί δήμοι	0,261	0,217	0,173	0,167	0,162
Νησιωτικοί δήμοι	0,181	0,147	0,121	0,078	0,065
Ξένα προς συνολικά κεφάλαια					
Ηπειρωτικοί δήμοι	0,160	0,149	0,120	0,111	0,102
Νησιωτικοί δήμοι	0,109	0,092	0,082	0,070	0,058
Ίδια προς συνολικά κεφάλαια					
Ηπειρωτικοί δήμοι	0,840	0,851	0,880	0,889	0,898
Νησιωτικοί δήμοι	0,891	0,908	0,918	0,930	0,942
Δείκτης κάλυψης τόκων με κέρδη					
Ηπειρωτικοί δήμοι	6,072	1,429	2,848	3,410	4,174
Νησιωτικοί δήμοι	13,796	-10,322	-20,369	4,930	13,163

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE.

Αναλυτικότερα, πτωτικά κινήθηκε η αναλογία ξένων προς ίδια κεφάλαια και στις δυο κατηγορίες δήμων, με τον δείκτη να έχει υποχωρήσει κατά 9,9 ποσοστιαίες μονάδες το 2015 σε σχέση με το 2011 στους ηπειρωτικούς δήμους και κατά 11,6 περίπου ποσοστιαίες μονάδες στους νησιωτικούς δήμους. Στους ηπειρωτικούς δήμους, τα ξένα κεφάλαια μειώθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό -6,2% (με τα ίδια κεφάλαια να αυξάνονται με μέσο ετήσιο ρυθμό 5,4%) έναντι -22,7% στους νησιωτικούς δήμους (και μείωσης κατά -2,4% κάθε

χρόνο στα ίδια κεφάλαια). Ηπιότερη ήταν η κάμψη στον αριθμοδείκτη ξένων κεφαλαίων προς το σύνολο τους ενεργητικού. Ο δείκτης ίδιων προς συνολικών κεφαλαίων ανήλθε στο 94% στους νησιωτικούς δήμους το 2015 έναντι 90% στους ηπειρωτικούς δήμους.

Τέλος, σημαντική διακύμανση παρατηρείται στους νησιωτικούς δήμους ως προς τον αριθμοδείκτη κάλυψης τόκων με πλεόνασμα, γεγονός που σχετίζεται με το χαμηλό ύψος των χρεωστικών τόκων σε ορισμένους από αυτούς. Στους ηπειρωτικούς δήμους αντίθετα, ο δείκτης κινήθηκε σε θετικό επίπεδο σε όλη την περίοδο, με μικρότερη συγκριτικά μεταβλητότητα. Αυτό το αποτέλεσμα, ωστόσο, δεν μπορεί να γενικευτεί, καθώς η διαφορά στη μέση τιμή του αριθμοδείκτη για την πενταετία δεν είναι στατιστικά σημαντική.

17.6 Αριθμοδείκτες δομής ισολογισμού

Παρατηρείται σύγκλιση διαχρονικά στη δομή ενεργητικού μεταξύ των δυο κατηγοριών δήμων. Η αναλογία του παγίου ενεργητικού στο σύνολο του ενεργητικού ήταν ελαφρώς υψηλότερη στους ηπειρωτικούς δήμους το 2011 (88,6% έναντι 86,9% στους ηπειρωτικούς δήμους, ή 1,7 ποσοστιαίες μονάδες διαφορά), ενώ το 2015 η διαφορά στον αριθμοδείκτη περιορίστηκε σε μόλις 0,2 ποσοστιαίες μονάδες. Η σύγκλιση στο δείκτη οφείλεται στην ταχύτερη μείωσή του στους ηπειρωτικούς δήμους (κατά 2,5 ποσοστιαίες μονάδες στο 86,1%) σε σύγκριση με τους νησιωτικούς δήμους (-1,0 ποσοστιαίες μονάδες στο 85,9%). Αντίστοιχα, η διαφορά στη τιμή του δείκτη κυκλοφορούντος στο σύνολο του ενεργητικού είναι σχετικά περιορισμένη, στις 0,6 ποσοστιαίες μονάδες το 2015 (12,3% στους νησιωτικούς δήμους ο δείκτης, έναντι 11,7% στους ηπειρωτικούς δήμους).

Πίνακας 17.5: Αριθμοδείκτες δομής ισολογισμού μεταξύ ηπειρωτικών και νησιωτικών δήμων

	2011	2012	2013	2014	2015
Πάγιο προς Συνολικό Ενεργητικό					
Ηπειρωτικοί δήμοι	0,886	0,879	0,873	0,871	0,861
Νησιωτικοί δήμοι	0,869	0,860	0,850	0,856	0,859
Κυκλοφορούν προς Συνολικό Ενεργητικό					
Ηπειρωτικοί δήμοι	0,092	0,100	0,108	0,109	0,117
Νησιωτικοί δήμοι	0,108	0,126	0,135	0,127	0,123
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις προς Ενεργητικό					
Ηπειρωτικοί δήμοι	0,059	0,056	0,054	0,054	0,047
Νησιωτικοί δήμοι	0,026	0,026	0,032	0,028	0,025
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις προς Ενεργητικό					
Ηπειρωτικοί δήμοι	0,077	0,069	0,041	0,031	0,029
Νησιωτικοί δήμοι	0,071	0,052	0,036	0,036	0,025
Πάγιο ενεργητικό προς Ίδια κεφάλαια					
Ηπειρωτικοί δήμοι	1,107	1,065	1,013	1,009	0,989
Νησιωτικοί δήμοι	1,025	0,983	0,948	0,923	0,913

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

Στην πλευρά των υποχρεώσεων, η κυριότερη διαφορά μεταξύ των δήμων εντοπίζεται στις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις προς το σύνολο του ενεργητικού, οι οποίες είναι υψηλότερες στις ηπειρωτικούς δήμους. Παράλληλα, η μείωση που παρατηρείται στη δανειακή επιβάρυνση και στις δύο κατηγορίες προήλθε από τη γρηγορότερη μείωση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων.

Συγκεκριμένα, οι μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις στο σύνολο του ενεργητικού κυμάνθηκαν στο 5%-6% την περίοδο 2011-2015 στους ηπειρωτικούς δήμους, ενώ στους νησιωτικούς δήμους περιορίστηκαν την ίδια περίοδο σε περίπου 3%. Ο αντίστοιχος δείκτης για τις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις το 2015 υποχώρησε και στις δύο περιπτώσεις κατά περίπου 5 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2011.

Η αναλογία παγίου ενεργητικού προς ίδια κεφάλαια υποχώρησε κατά 0,11 μονάδες και στις δυο κατηγορίες δήμων, με τη διαφορά να παραμένει περίπου σταθερή στις 0,08 μονάδες υψηλότερη στους ηπειρωτικούς δήμους.

17.7 Αριθμοδείκτες δομής αποτελεσμάτων χρήσης

Οι νησιωτικοί δήμοι της χώρας τείνουν να βασίζονται περισσότερο σε ίδιες πηγές εσόδων, σε σχέση με τους ηπειρωτικούς δήμους, όπου έχουν ισχυρότερη παρουσία οι επιχορηγήσεις. Αυτό το αποτέλεσμα ενδεχομένως οφείλεται και στην αυξημένη τουριστική ανάπτυξη στα νησιά της χώρας.

Αναλυτικότερα, ο αριθμοδείκτης εσόδων από ίδιες πηγές προς συνολικά έσοδα διαμορφώθηκε στο 54% κατά την περίοδο 2011-2015 στους νησιωτικούς δήμους έναντι 45% στους ηπειρωτικούς δήμους. Αυτή η διαφορά αντιστρέφεται όσον αφορά στα έσοδα από επιχορηγήσεις (55% έναντι 46% στους νησιωτικούς δήμους κατά μέσο όρο τη συγκεκριμένη πενταετία). Οι διαφορές αυτές, ωστόσο, δεν είναι στατιστικά σημαντικές, καθώς παρατηρείται σημαντική διαφοροποίηση στις τιμές των δεικτών ανάμεσα στους δήμους που ανήκουν σε κάθε μια από τις δύο κατηγορίες.

Πίνακας 17.6: Αριθμοδείκτες δομής αποτελεσμάτων χρήσης μεταξύ ηπειρωτικών και νησιωτικών δήμων

	2011	2012	2013	2014	2015
Έσοδα από ίδιες πηγές προς συνολικά λειτουργικά έσοδα					
Ηπειρωτικοί δήμοι	0,402	0,451	0,491	0,469	0,455
Νησιωτικοί δήμοι	0,495	0,547	0,544	0,558	0,547
Έσοδα από επιχορηγήσεις προς συνολικά λειτουργικά έσοδα					
Ηπειρωτικοί δήμοι	0,598	0,549	0,509	0,531	0,545
Νησιωτικοί δήμοι	0,505	0,453	0,456	0,442	0,453
Κόστος αγαθών και υπηρεσιών προς λειτουργικά έξοδα					
Ηπειρωτικοί δήμοι	0,626	0,632	0,654	0,649	0,650
Νησιωτικοί δήμοι	0,569	0,578	0,620	0,605	0,616
Έξοδα διοικητικής λειτουργίας προς λειτουργικά έξοδα					
Ηπειρωτικοί δήμοι	0,176	0,168	0,171	0,173	0,171
Νησιωτικοί δήμοι	0,233	0,222	0,189	0,195	0,173

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

Στην πλευρά των εξόδων, οι νησιωτικοί δήμοι τείνουν να έχουν αυξημένο ποσοστό εξόδων διοικητικής λειτουργίας στις λειτουργικές τους δαπάνες σε σχέση με τους ηπειρωτικούς δήμους, αν και η διαφορά τείνει να μειώνεται διαχρονικά. Αντίστοιχα, μικρότερο είναι το ποσοστό του κόστους αγαθών και υπηρεσιών προς τα λειτουργικά έξοδα στους νησιωτικούς δήμους.

Αναλυτικότερα, το κόστος αγαθών και υπηρεσιών ως ποσοστό των λειτουργικών δαπανών κινήθηκε ανοδικά και στις δυο κατηγορίες, με τον δείκτη να έχει διαμορφωθεί στο 65% στους ηπειρωτικούς δήμους το 2015, επίπεδο υψηλότερο κατά 3,4 ποσοστιαίες μονάδες σε

σύγκριση με τους νησιωτικούς δήμους. Στους νησιωτικούς δήμους η αναλογία των δαπανών διοικητικής λειτουργίας στο σύνολο των λειτουργικών εξόδων υποχώρησε κατά 6 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2011 στο 17,3%, πλησιάζοντας το επίπεδο που καταγράφεται στους ηπειρωτικούς δήμους (17,1%).

17.8 Αριθμοδείκτες ανά κάτοικο και αριθμοδείκτες αποδοτικότητας

Τέλος, οι αριθμοδείκτες αποδοτικότητας κυμάνθηκαν σε χαμηλό επίπεδο, γύρω από το μηδέν, την εξεταζόμενη περίοδο χωρίς σημαντική διαφορά μεταξύ των δυο κατηγοριών δήμων. Οι νησιωτικοί δήμοι της χώρας εμφάνισαν αυξημένη αποδοτικότητα τα έτη 2011, 2012 και 2014, αλλά οι επιδόσεις τους ήταν κατώτερες σε σχέση με τους ηπειρωτικούς δήμους το 2013 και το 2015. Ενδεχομένως, οι χαμηλότερες τιμές των δεικτών αποδοτικότητας το 2015 να οφείλονται και στην εντονότερη επίδραση της προσφυγικής κρίσης στα οικονομικά των νησιωτικών δήμων.

Συγκεκριμένα, η αποδοτικότητα συνόλου ενεργητικού ανήλθε το 2015 σε 0,8% στους ηπειρωτικούς δήμους της χώρας, από 0,2% το 2014 και 0,9% το 2011. Αντίθετα, στους νησιωτικούς δήμους, ο δείκτης υποχώρησε από 1,2% το 2011 και 0,3% το 2014 σε 0,2% το 2015.

Πίνακας 17.7: Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας μεταξύ ηπειρωτικών και νησιωτικών δήμων

	2011	2012	2013	2014	2015
Αποδοτικότητα συνόλου ενεργητικού					
Ηπειρωτικοί δήμοι	0,009	-0,001	0,009	0,002	0,008
Νησιωτικοί δήμοι	0,012	0,010	-0,002	0,003	0,002
Αποδοτικότητα Ιδίων κεφαλαίων					
Ηπειρωτικοί δήμοι	0,081	-0,004	0,011	-0,003	0,005
Νησιωτικοί δήμοι	0,009	0,011	-0,008	0,002	-0,001
Αποδοτικότητα απασχολούμενου κεφαλαίου					
Ηπειρωτικοί δήμοι	0,004	-0,008	0,008	0,000	0,006
Νησιωτικοί δήμοι	0,009	0,009	-0,006	0,002	0,000
Περιθώριο πλεονάσματος					
Ηπειρωτικοί δήμοι	0,019	-0,043	-0,001	-0,023	0,014
Νησιωτικοί δήμοι	0,031	0,014	-0,018	0,007	0,000

Πηγή: Λογιστικές καταστάσεις δήμων. **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE.

Διαχρονικά πιο έντονη ήταν η πτώση στην αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων στους ηπειρωτικούς δήμους (από 8,1% το 2011 σε 0,5% το 2015), παρά τη μικρή βελτίωση το τελευταίο έτος της εξεταζόμενης περιόδου (+0,8 ποσοστιαίες μονάδες από -0,3% το 2014). Στους νησιωτικούς δήμους, ο δείκτης βρέθηκε σε οριακά αρνητικό έδαφος (-0,1%), χωρίς να ξεπερνά τη χαμηλότερη επίδοση που σημειώθηκε το 2013 (-0,8%). Παρόμοιες τάσεις καταγράφονται και στους υπόλοιπους δυο δείκτες αποδοτικότητας, όπου οι τιμές τους στους νησιωτικούς δήμους μηδενίστηκαν το 2015 (από 0,2% και 0,7% στον δείκτη αποδοτικότητας απασχολούμενου κεφαλαίου και στο περιθώριο πλεονάσματος αντίστοιχα το 2014), χωρίς να υποχωρούν κάτω από τα επίπεδα που καταγράφηκαν το 2013 (-0,6% και -1,8% αντίστοιχα).

18. ΣΥΝΟΨΗ

Τα δημογραφικά και γεωγραφικά χαρακτηριστικά των δήμων φαίνεται να επηρεάζουν τις χρηματοοικονομικές τους επιδόσεις. Οι μικροί δήμοι τείνουν να έχουν τα μεγαλύτερα έσοδα και έξοδα ανά κάτοικο, ωστόσο η σχέση με το μέγεθος των δήμων δεν είναι μονοσήμαντη, καθώς οι πολύ μεγάλοι δήμοι τείνουν να έχουν υψηλότερα έσοδα και έξοδα ανά κάτοικο σε σύγκριση με τους μεγάλους δήμους. Είναι σαφές ότι ο αριθμός των κατοίκων των νησιωτικών δήμων δεν ανταποκρίνεται στον πραγματικό αριθμό των ατόμων που εξυπηρετεί ο δήμος, ειδικά τους μήνες που υπάρχει αυξημένη τουριστική κίνηση, και ο οποίος επιδρά στο κόστος για καθαρισμό, αποχέτευση, κτλ. Το μέγεθος των δήμων φαίνεται πως επηρεάζει και τη δομή των κεφαλαίων, με τους μικρότερους δήμους να βασίζονται σχετικά περισσότερο στα ίδια κεφάλαια σε σχέση με τους μεγαλύτερους δήμους. Στην πλευρά του ενεργητικού, οι μεγαλύτεροι δήμοι τείνουν να έχουν χαμηλότερο ποσοστό πάγιων στοιχείων και αυξημένη συμμετοχή κυκλοφορούντος ενεργητικού στα περιουσιακά τους στοιχεία.

Οι χρηματοοικονομικές επιδόσεις επηρεάζονται και από το εάν ένας δήμος αποτελεί και πρωτεύουσα νομού. Οι δήμοι-πρωτεύουσες τείνουν να έχουν χαμηλότερα λειτουργικά έξοδα ανά κάτοικο και υψηλότερα λειτουργικά έσοδα ανά κάτοικο, εάν και το δεύτερο αποτέλεσμα οφείλεται σε αυξημένες επιχορηγήσεις, καθώς τα ίδια έσοδα ανά κάτοικο είναι μειωμένα σε σχέση με τους λοιπούς δήμους. Επιπλέον, οι δήμοι-πρωτεύουσες τείνουν να βασίζονται ελαφρώς περισσότερο σε ίδια κεφάλαια. Την τελευταία διετία (2014-2015), το ποσοστό του κυκλοφορούντος ενεργητικού εμφανίζεται αυξημένο, ενώ και οι δείκτες αποδοτικότητας βρίσκονται σε υψηλότερο επίπεδο σε σχέση με τους λοιπούς δήμους.

Όσον αφορά τη νησιωτικότητα, η ανάλυση των αριθμοδεικτών μεταξύ νησιωτικών και ηπειρωτικών δήμων αναδεικνύει τις διαφορές σε μεγέθη των οικονομικών καταστάσεων λόγω της συγκεκριμένης γεωγραφικής ιδιότητας. Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελούν τα υψηλότερα χρηματοοικονομικά μεγέθη ανά κάτοικο στους νησιωτικούς δήμους. Στην πλευρά των εσόδων, η εξέλιξη αυτή συνδέεται σε σημαντικό βαθμό με τα έσοδα των νησιών λόγω του τουρισμού. Ωστόσο, και τα λειτουργικά έξοδα ανά κάτοικο κινούνται υψηλότερα σε σχέση με τους ηπειρωτικούς δήμους.

Από τους αριθμοδείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας προκύπτει ότι η αποτελεσματικότητα με την οποία οι νησιωτικοί δήμοι διαχειρίζονται τα περιουσιακά τους στοιχεία για να συλλέξουν λειτουργικά έσοδα είναι μειωμένη σε σύγκριση με τους ηπειρωτικούς δήμους. Επιπλέον, οι νησιωτικοί δήμοι βασίζονται σε μεγαλύτερο βαθμό στα ίδια κεφάλαια σε σύγκριση με τους ηπειρωτικούς δήμους. Όσον αφορά στη δομή του ενεργητικού ο δείκτης παγίου στο σύνολο του ενεργητικού συνέκλινε την εξεταζόμενη περίοδο με αποτέλεσμα η διαφορά μεταξύ νησιωτικών και ηπειρωτικών δήμων να είναι μικρή.

Διαφορές τέλος εντοπίζονται και στη δομή των λειτουργικών εσόδων και δαπανών. Στους νησιωτικούς δήμους, τα έσοδα από ίδιες πηγές (όπως για παράδειγμα από πώληση αγαθών και υπηρεσιών) αποτελούν την κυριότερη πηγή, σε αντίθεση με τους ηπειρωτικούς δήμους όπου οι επιχορηγήσεις υπερτερούν. Στην πλευρά των εξόδων, οι νησιωτικοί δήμοι τείνουν να έχουν αυξημένο ποσοστό εξόδων διοικητικής λειτουργίας στις λειτουργικές τους δαπάνες, αν και η αναλογία κινήθηκε πτωτικά την περίοδο 2011-2015.

Επομένως, οι χρηματοοικονομικές επιδόσεις επηρεάζονται σημαντικά από χαρακτηριστικά που βρίσκονται εκτός ελέγχου των διοικήσεων των δήμων (όπως μέγεθος και νησιωτικότητα). Συνεπώς, ένα σύστημα που αξιολογεί την οικονομική διαχείριση των δήμων θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη αυτές τις διαφοροποιήσεις. Αυτό θα μπορούσε να γίνει συγκρίνοντας τους αριθμοδείκτες των δήμων με τιμές αναφοράς (benchmarks) που διαφοροποιούνται ανάλογα με τα δημογραφικά και τα γεωγραφικά τους χαρακτηριστικά.

Σε κάθε περίπτωση, η συστηματική ανάλυση των χρηματοοικονομικών αριθμοδεικτών των δήμων κρίνεται απαραίτητη για την αξιολόγηση της οικονομικής τους κατάστασης. Η εξέταση των στοιχείων σε δεδουλευμένη βάση και μελλοντικά η σύγκρισή τους με τα ταμειακά στοιχεία αναδεικνύουν επιπλέον πτυχές της οικονομικής κατάστασης των δήμων και παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Για αυτό τον σκοπό, οι ηλεκτρονικές και όχι μόνο υποδομές που έχουν αναπτυχθεί για την παρακολούθηση των οικονομικών των δήμων σε ταμειακή βάση από τις κεντρικές υπηρεσίες της δημόσιας διοίκησης θα πρέπει να ενισχυθούν για να συλλέγονται τακτικά και τα στοιχεία από τους ισολογισμούς και ΚΑΧ.

19. ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Brusca, I., E. Caperchione, S. Cohen and F. Manes Rossi (2015), "Comparing Accounting Systems in Europe", in Public Sector Accounting and Auditing in Europe: The Harmonization Challenge, editors I. Brusca, E. Caperchione, S. Cohen and F. Manes Rossi, Palgrave Macmillan, 2015.
- N. 3852/2010, «Νέα αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης- Πρόγραμμα Καλλικράτης» (ΦΕΚ 87 Α' 7-6-2010).
- Κ.Υ.Α 4604/01.02.05, «Τροποποίηση των διατάξεων του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου των ΟΤΑ α' βαθμού, που αναφέρονται στον τύπο και το περιεχόμενο του προϋπολογισμού αυτών».
- Κ.Υ.Α 7028/09.02.04, «Καθορισμός του τύπου του προϋπολογισμού των δήμων και κοινοτήτων» (ΦΕΚ 253 Β' 9-2-2004).
- N. 3463/2006, «Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων» (ΦΕΚ 114 Α' 8-6-2006).
- N. 4308 / 2014, «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις», (ΦΕΚ Α' 251/24-11-2014)
- N.4113/2013, «Κύρωση του Μνημονίου Κατανόησης για Συνεργασία στον τομέα του Τουρισμού μεταξύ του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Εθνικού Συμβουλίου Τουρισμού και Αρχαιοτήτων των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων» (ΦΕΚ Α' 22/29.1.2013).
- Π.Δ 315/1999, «Περί ορισμού του περιεχομένου και του χρόνου ενάρξεως της εφαρμογής του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου Δήμων και Κοινοτήτων (Ο.Τ.Α. Α' Βαθμού)».
- Π.Δ. 169/2013, «Χορήγηση δανείων σε Ο.Τ.Α και σε άλλους Φορείς από το Ταμείο Παρακαταθηκών & Δανείων, εφόσον πληρούνται τα κριτήρια δανειοδότησης του άρθρ. 264 του Ν.3852 / 2010» (ΦΕΚ 272Α' /13-12-2013)
- ΠΔ 1123/1980, "Περί ορισμού του περιεχομένου και του χρόνου ενάρξεως της προαιρετικής εφαρμογής του Γενικού Λογιστικού Σχεδίου»
- Υ.Α. 30842/2013, Παροχή οδηγιών για την κατάρτιση του προϋπολογισμού των δήμων, οικονομικού έτους 2014 - τροποποίηση της υπ' αριθμ. 7028/3.2.2004 (ΦΕΚ Β' 253) απόφασης «Καθορισμός του τύπου του προϋπολογισμού των δήμων και κοινοτήτων» (ΦΕΚ 1896 Β')
- Υ.Α. 43093/2010, «Καθορισμός ανώτατου ορίου του συνολικού χρέους δήμου που δανείζεται ως ποσοστού επί συνολικών εσόδων του» (ΦΕΚ 1153/Β' /30.7.2010)
- Υ.Α. 74712/30-12-2010, «Καθορισμός του τύπου, του περιεχομένου των στοιχείων, του χρόνου και του τρόπου ενημέρωσης της βάσης δεδομένων <Οικονομικά στοιχεία δήμων>, των αριθμοδεικτών αξιολόγησης καθώς και κάθε άλλης αναγκαίας λεπτομέρειας» (ΦΕΚ 2043 Β' 30- 12-2010).

20. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας 20.1: Έγκριση των λογιστικών καταστάσεων ανά δήμο και έτος

ΔΗΜΟΣ	2011	2012	2013	2014	2015
ΑΒΔΗΡΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΓΑΘΟΝΗΣΙΟΥ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΑΓΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΓΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΓΙΟΥ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΡΓΥΡΩΝ-ΚΑΜΑΤΕΡΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΓΚΙΣΤΡΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΑΓΡΑΦΩΝ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΑΓΡΙΝΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΘΗΝΑΙΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΙΓΑΛΕΩ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΙΓΙΝΑΣ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΑΚΤΙΟΥ-ΒΟΝΙΤΣΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΛΙΑΡΤΟΥ-ΘΕΣΠΙΕΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΛΙΜΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΑΛΜΥΡΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΑΛΜΩΠΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΑΜΑΡΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΜΟΡΓΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ-ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΜΦΙΚΛΕΙΑΣ-ΕΛΑΤΕΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΜΦΙΛΟΧΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΑΜΦΙΠΟΛΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΝΑΦΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΑΝΔΡΑΒΙΔΑΣ-ΚΥΛΛΗΝΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΑΣ-ΚΡΕΣΤΕΝΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΝΔΡΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΑΝΤΙΠΑΡΟΥ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΑΝΩΓΕΙΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΡΓΙΘΕΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΡΓΟΥΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΡΓΟΥΣ-ΜΥΚΗΝΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ

ΔΗΜΟΣ	2011	2012	2013	2014	2015
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΡΡΙΑΝΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΡΤΑΙΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΑΡΧΑΝΩΝ-ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΑΣΠΡΟΠΥΡΓΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΑΣΤΥΠΑΛΛΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΑΧΑΡΝΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΒΑΡΗΣ-ΒΟΥΛΑΣ-ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΒΕΛΟΥ-ΒΟΧΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΒΕΡΟΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΒΙΑΝΝΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΒΙΣΑΛΤΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΒΟΪΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΒΟΛΒΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΒΟΛΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΒΟΡΕΙΑΣ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΒΟΡΕΙΩΝ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΒΡΙΛΗΣΣΙΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΒΥΡΩΝΑ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΓΑΛΑΤΣΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΓΑΥΔΟΥ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΓΛΥΦΑΔΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΓΟΡΤΥΝΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΔΑΦΝΗΣ-ΥΜΗΤΤΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΔΕΛΤΑ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΔΕΛΦΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΔΕΣΚΑΤΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΔΙΟΝΥΣΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΔΙΟΥ-ΟΛΥΜΠΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΔΙΡΦΥΩΝ-ΜΕΣΣΑΠΙΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΔΙΣΤΟΜΟΥ-ΑΡΑΧΩΒΑΣ-ΑΝΤΙΚΥΡΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΔΟΜΟΚΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΔΟΞΑΤΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΔΡΑΜΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΧΑΪΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΔΩΔΩΝΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΔΩΡΙΔΟΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΕΔΕΣΣΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ

ΔΗΜΟΣ	2011	2012	2013	2014	2015
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ-ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΠΑ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΕΟΡΔΑΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΕΡΕΤΡΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΕΡΜΙΟΝΙΔΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΕΥΡΩΤΑ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΖΑΓΟΡΑΣ-ΜΟΥΡΕΣΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΖΑΓΟΡΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΖΑΚΥΝΘΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΖΑΧΑΡΩΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΖΗΡΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΖΙΤΣΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΖΩΓΡΑΦΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΗΛΙΔΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΗΛΙΟΥΠΟΛΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΝΑΟΥΣΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΘΑΣΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΘΕΡΜΑΪΚΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΘΕΡΜΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΘΕΡΜΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΘΗΒΑΙΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΘΗΡΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΙΑΣΜΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΙΕΡΑΠΕΤΡΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΙΕΡΑΣ ΠΟΛΗΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΙΗΤΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΙΘΑΚΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΙΚΑΡΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΙΛΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΙΣΤΙΑΙΑΣ-ΑΙΔΗΨΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΚΑΒΑΛΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΚΑΛΥΜΝΙΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΚΑΝΤΑΝΟΥ-ΣΕΛΙΝΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ

ΔΗΜΟΣ	2011	2012	2013	2014	2015
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΚΑΡΠΑΘΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΚΑΡΥΣΤΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΚΑΣΟΥ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΚΑΤΩ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΚΕΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΚΕΡΑΤΣΙΝΙΟΥ-ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΚΕΡΚΥΡΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΚΗΦΙΣΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΚΙΛΕΛΕΡ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΚΙΛΚΙΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΚΙΜΩΛΟΥ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΚΙΣΣΑΜΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΚΟΖΑΝΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΚΟΡΔΕΛΙΟΥ-ΕΥΟΣΜΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΚΡΩΠΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΚΥΘΗΡΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΚΥΘΝΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΚΥΜΗΣ-ΑΛΙΒΕΡΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΚΩ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΛΑΓΚΑΔΑ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΛΑΜΙΕΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΛΑΡΙΣΑΙΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΛΑΥΡΕΩΤΙΚΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΛΕΒΑΔΕΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΛΕΙΨΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΛΕΡΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΛΕΣΒΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΛΕΥΚΑΔΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΛΗΜΝΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΛΙΜΝΗΣ ΠΛΑΣΤΗΡΑ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΛΟΚΡΩΝ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΛΟΥΤΡΑΚΙΟΥ-ΠΕΡΑΧΩΡΑΣ-ΑΓΙΩΝ ΘΕΟΔΩΡΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΛΥΚΟΒΡΥΣΗΣ-ΠΕΥΚΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΜΑΚΡΑΚΩΜΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΜΑΛΕΒΙΖΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΜΑΝΔΡΑΣ-ΕΙΔΥΛΛΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ

ΔΗΜΟΣ	2011	2012	2013	2014	2015
ΜΑΝΤΟΥΔΙΟΥ-ΛΙΜΝΗΣ-ΑΓΙΑΣ ΑΝΝΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΜΑΡΑΘΩΝΟΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ ΜΕΣΟΓΑΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ-ΣΑΠΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΜΕΓΑΝΗΣΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΜΕΓΑΡΕΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΜΕΓΙΣΤΗΣ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΜΕΣΣΗΝΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΜΕΤΣΟΒΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΜΗΛΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΜΙΝΩΑ ΠΕΔΙΑΔΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΜΟΣΧΑΤΟΥ-ΤΑΥΡΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΜΟΥΖΑΚΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΜΥΚΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΜΥΚΟΝΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΜΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΜΩΛΟΥ-ΑΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΝΑΞΟΥ ΚΑΙ ΜΙΚΡΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΝΑΥΠΛΙΕΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΝΕΑΠΟΛΗΣ-ΣΥΚΕΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΝΕΑΣ ΖΙΧΝΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΝΕΑΣ ΠΡΟΠΟΝΤΙΔΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΝΕΑΣ ΣΜΥΡΝΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΝΕΜΕΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΝΕΣΤΟΡΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΝΕΣΤΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΝΙΚΑΙΑΣ-ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΡΕΝΤΗ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΚΟΥΦΑ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΝΙΣΥΡΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΝΟΤΙΑΣ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΝΟΤΙΟΥ ΠΗΛΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΞΑΝΘΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΞΗΡΟΜΕΡΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΞΥΛΟΚΑΣΤΡΟΥ-ΕΥΡΩΣΤΙΝΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΟΙΧΑΛΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΟΡΟΠΕΔΙΟΥ ΛΑΣΙΘΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΟΡΧΟΜΕΝΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΠΑΓΓΑΙΟΥ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΠΑΙΑΝΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΠΑΙΟΝΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ

ΔΗΜΟΣ	2011	2012	2013	2014	2015
ΠΑΛΑΙΟΥ ΦΑΛΗΡΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΠΑΛΑΜΑ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΠΑΛΛΗΝΗΣ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΠΑΞΩΝ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΠΑΠΑΓΟΥ-ΧΟΛΑΡΓΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΠΑΡΓΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΠΑΡΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΠΑΤΜΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΠΑΤΡΕΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΛΑ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΠΕΛΛΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΠΕΝΤΕΛΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΠΗΝΕΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΠΛΑΤΑΝΙΑ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΠΟΡΟΥ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΠΡΕΒΕΖΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΠΡΕΣΠΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΠΥΔΝΑΣ-ΚΟΛΙΝΔΡΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΠΥΛΑΙΑΣ-ΧΟΡΤΙΑΤΗ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΠΥΛΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΠΥΛΟΥ-ΝΕΣΤΟΡΟΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΠΥΡΓΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΠΩΓΩΝΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΡΑΦΗΝΑΣ-ΠΙΚΕΡΜΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΡΕΘΥΜΝΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΡΟΔΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΣΑΛΑΜΙΝΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΣΑΜΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΣΕΡΒΙΩΝ-ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΣΕΡΙΦΟΥ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΣΕΡΡΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΣΗΤΕΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΣΙΘΩΝΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΣΙΚΙΝΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΣΙΚΥΩΝΙΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΣΙΝΤΙΚΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΣΙΦΝΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ

ΔΗΜΟΣ	2011	2012	2013	2014	2015
ΣΚΙΑΘΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΣΚΟΠΕΛΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΣΚΥΔΡΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΣΚΥΡΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΣΟΥΛΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΣΟΥΦΛΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΣΟΦΑΔΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΣΠΑΡΤΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΣΠΑΤΩΝ-ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΣΠΕΤΣΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΣΤΥΛΙΔΟΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΣΥΜΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΣΥΡΟΥ-ΕΡΜΟΥΠΟΛΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΣΦΑΚΙΩΝ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΤΑΝΑΓΡΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΤΕΜΠΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΤΗΛΟΥ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΤΗΝΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΤΟΠΕΙΡΟΥ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΤΡΙΚΚΑΙΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΤΡΙΠΟΛΗΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΤΡΟΙΖΗΝΙΑΣ-ΜΕΘΑΝΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΤΥΡΝΑΒΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΥΔΡΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΦΑΙΣΤΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΦΑΡΚΑΔΟΝΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΦΑΡΣΑΛΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ-ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΦΙΛΙΑΤΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΦΙΛΟΘΕΗΣ-ΨΥΧΙΚΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΦΛΩΡΙΝΑΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΦΟΛΕΓΑΝΔΡΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΦΟΥΡΝΩΝ ΚΟΡΣΕΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΦΥΛΗΣ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΧΑΪΔΑΡΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΧΑΛΚΗΣ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΧΑΛΚΙΔΕΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΧΑΝΙΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΧΙΟΥ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
ΨΑΡΩΝ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ
ΩΡΑΙΟΚΑΣΤΡΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
ΩΡΩΠΟΥ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΌΧΙ
Σύνολο δήμοι με λογιστικές καταστάσεις	307	301	281	248	188

Πίνακας 20.2: Δήμοι που περιλαμβάνονται στην ανάλυση οικονομικών στοιχείων

Δήμοι με βάση το πληθυσμιακό μέγεθος	Ονομασία δήμου
Πολύ μεγάλοι (8 δήμοι)	Αθηναίων, Περιστερίου, Ιωαννιτών, Λαρισαίων, Θεσσαλονίκης, Ηρακλείου Κρήτης, Πατρέων, Χαλκιδαιών
Μεγάλοι (22 δήμοι)	Δράμας, Κομοτηνής, Ξάνθης, Αιγάλεω, Αμαρουσίου, Ελληνικού Αργυρούπολης, Ηλιούπολης, Ιλίου, Κηφισιάς, Παλαιού Φαλήρου, Πετρούπολης, Τρικκαίων, Αμπελοκήπων-Μενεμένης, Βέροιας, Καλαμαριάς, Κατερίνης, Κιλκίς, Νεάπολης Συκεών, Παύλου Μελά, Σερρών, Καλαμάτας, Λαμιέων
Μεσαίοι (64 δήμοι)	Αβδήρων, Αρριανών, Δοξατού, Μαρωνείας, Μύκης, Ηρακλείου Αττικής, Καισαριανής, Μαρκόπουλου, Μοσχάτου-Ταύρου, Παπάγου-Χολαργού, Πεντέλης, Ραφήνας, Σαρωνικού, Σπάτων, Χαϊδαρίου, Λήμνου, Ανδρίτσαινας-Κρεστένων, Αρχαίας Ολυμπίας, Δυτικής Αχαΐας, Καλαβρύτων, Καλαμπάκας, Ναυπακτίας, Πηνειάς, Πύργου, Βοΐου, Γρεβενών, Καστοριάς, Φλώρινας, Αρταίων, Ζήρου, Ζίτσας, Πρεβέζης, Σουλίου, Μουζακίου, Τεμπών, Κεφαλονιάς, Αλεξάνδρειας, Δίου-Ολύμπου, Έδεσσας, Κασσάνδρας, Λαγκαδά, Νάουσας, Παιονίας, Σιντικής, Αγίου Νικολάου, Ιεράπετρας, Μαλεβιζίου, Θήρας, Καλύμνου, Πάρου, Άργους, Βέλου-Βόχας, Μεσσήνης, Μονεμβασιάς, Σπάρτης, Τρίπολης, Αμφίκλειας-Ελάτειας, Δομοκού, Δωρίδος, Ερέτριας, Ιστιαίας-Αιδηψού, Λεβαδέων, Μακρακώμης, Μώλου-Αγίου Κωνσταντίνου
Μικροί (16 δήμοι)	Κάτω Νευροκοπίου, Σαμοθράκης, Ικαρίας, Ερυμάνθου, Δεσκάτης, Βορείων Τζουμέρκων, Κεντρικών Τζουμέρκων, Αργιθέας, Λίμνης Πλαστήρα, Αγίου Βασιλείου, Αμαρίου, Ανωγείων, Καρπάθου, Κύθνου, Πάτμου, Σκύρου

Πίνακας 20.3: Έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας για τη διαφορά μεταξύ των αριθμοδεικτών σε δήμους-πρωτεύουσες και λοιπούς δήμους

Αριθμοδείκτες	p-value	
Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας		
Αποδοτικότητα συνόλου Ενεργητικού (ROA)	0,000	Στατιστικά σημαντική
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (ROE)	0,313	Μη στατιστικά σημαντική
Αποδοτικότητα Απασχολούμενου Κεφαλαίου (ROCE)	0,001	Στατιστικά σημαντική
Περιθώριο Πλεονάσματος	0,000	Στατιστικά σημαντική
Αριθμοδείκτες ρευστότητας		
Έμμεση Ρευστότητα	0,754	Μη στατιστικά σημαντική
Άμεση Ρευστότητα	0,759	Μη στατιστικά σημαντική
Ταμειακή Ρευστότητα	0,270	Μη στατιστικά σημαντική
Αριθμοδείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας		
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων σε φορές	0,175	Μη στατιστικά σημαντική
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων σε ημέρες	0,734	Μη στατιστικά σημαντική
Κυκλοφοριακή ταχύτητα συνόλου Ενεργητικού	0,627	Μη στατιστικά σημαντική
Κυκλοφοριακή ταχύτητα Παγίου Ενεργητικού	0,780	Μη στατιστικά σημαντική
Αριθμοδείκτες δομής κεφαλαίων		
Ξένα προς Ίδια κεφάλαια	0,372	Μη στατιστικά σημαντική
Ξένα προς Συνολικά κεφάλαια	0,000	Στατιστικά σημαντική
Ίδια προς Συνολικά κεφάλαια	0,000	Στατιστικά σημαντική
Δείκτης κάλυψης τόκων με πλεόνασμα	0,330	Μη στατιστικά σημαντική
Αριθμοδείκτες δομής ισολογισμού		
Πάγιο προς σύνολο Ενεργητικού	0,421	Μη στατιστικά σημαντική
Κυκλοφορούν προς σύνολο Ενεργητικού	0,274	Μη στατιστικά σημαντική
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις προς σύνολο Ενεργητικού	0,000	Στατιστικά σημαντική
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις προς σύνολο Ενεργητικού	0,000	Στατιστικά σημαντική
Πάγιο προς Ίδια κεφάλαια	0,381	Μη στατιστικά σημαντική
Αριθμοδείκτες δομής Καταστάσεων Αποτελεσμάτων Χρήσης		
Έσοδα από ίδιες πηγές προς Λειτουργικά έσοδα	0,047	Στατιστικά σημαντική
Έσοδα από επιχορηγήσεις προς Λειτουργικά έσοδα	0,040	Στατιστικά σημαντική
Κόστος αγαθών & υπηρεσιών προς Λειτουργικά έξοδα	0,000	Στατιστικά σημαντική
Έσοδα Διοικητικής λειτουργίας προς Λειτουργικά έξοδα	0,000	Στατιστικά σημαντική
Λειτουργικά έσοδα προς Λειτουργικά έξοδα	0,000	Στατιστικά σημαντική
Αριθμοδείκτες ανά κάτοικο		
Λειτουργικά έσοδα ανά κάτοικο	0,000	Στατιστικά σημαντική
Ίδια έσοδα ανά κάτοικο	0,000	Στατιστικά σημαντική
Λειτουργικά έξοδα ανά κάτοικο	0,000	Στατιστικά σημαντική
Καθαρά αποτελέσματα χρήσης ανά κάτοικο	0,000	Στατιστικά σημαντική
Πάγιο ενεργητικό ανά κάτοικο	0,001	Στατιστικά σημαντική
Σύνολο ενεργητικού ανά κάτοικο	0,001	Στατιστικά σημαντική
Ίδια κεφάλαια ανά κάτοικο	0,000	Στατιστικά σημαντική

Σημείωση: Ο έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας αφορά στη μέση τιμή κάθε αριθμοδείκτη για την περίοδο 2011-2015 σε επίπεδο σημαντικότητα 5%

Πίνακας 20.4: Έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας για τη διαφορά μεταξύ των αριθμοδεικτών σε ηπειρωτικούς και νησιωτικούς δήμους

Αριθμοδείκτες	p-value	
Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας		
Αποδοτικότητα συνόλου Ενεργητικού (ROA)	0,185	Μη στατιστικά σημαντική
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (ROE)	0,599	Μη στατιστικά σημαντική
Αποδοτικότητα Απασχολούμενου Κεφαλαίου (ROCE)	0,534	Μη στατιστικά σημαντική
Περιθώριο Πλεονάσματος	0,120	Μη στατιστικά σημαντική
Αριθμοδείκτες ρευστότητας		
Έμμεση Ρευστότητα	0,000	Στατιστικά σημαντική
Άμεση Ρευστότητα	0,000	Στατιστικά σημαντική
Ταμειακή Ρευστότητα	0,000	Στατιστικά σημαντική
Αριθμοδείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας		
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων σε φορές	0,897	Μη στατιστικά σημαντική
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων σε ημέρες	0,492	Μη στατιστικά σημαντική
Κυκλοφοριακή ταχύτητα συνόλου Ενεργητικού	0,004	Στατιστικά σημαντική
Κυκλοφοριακή ταχύτητα Παγίου Ενεργητικού	0,042	Στατιστικά σημαντική
Αριθμοδείκτες δομής κεφαλαίων		
Ξένα προς Ίδια κεφάλαια	0,562	Μη στατιστικά σημαντική
Ξένα προς Συνολικά κεφάλαια	0,016	Στατιστικά σημαντική
Ίδια προς Συνολικά κεφάλαια	0,017	Στατιστικά σημαντική
Δείκτης κάλυψης τόκων με πλεόνασμα	0,498	Μη στατιστικά σημαντική
Αριθμοδείκτες δομής ισολογισμού		
Πάγιο προς σύνολο Ενεργητικού	0,019	Στατιστικά σημαντική
Κυκλοφορούν προς σύνολο Ενεργητικού	0,004	Στατιστικά σημαντική
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις προς σύνολο Ενεργητικού	0,002	Στατιστικά σημαντική
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις προς σύνολο Ενεργητικού	0,705	Μη στατιστικά σημαντική
Πάγιο προς Ίδια κεφάλαια	0,587	Μη στατιστικά σημαντική
Αριθμοδείκτες δομής Καταστάσεων Αποτελεσμάτων Χρήσης		
Έσοδα από ίδιες πηγές προς Λειτουργικά έσοδα	0,222	Μη στατιστικά σημαντική
Έσοδα από επιχορηγήσεις προς Λειτουργικά έσοδα	0,222	Μη στατιστικά σημαντική
Κόστος αγαθών & υπηρεσιών προς Λειτουργικά έξοδα	0,000	Στατιστικά σημαντική
Έξοδα Διοικητικής λειτουργίας προς Λειτουργικά έξοδα	0,000	Στατιστικά σημαντική
Λειτουργικά έσοδα προς Λειτουργικά έξοδα	0,386	Μη στατιστικά σημαντική
Αριθμοδείκτες ανά κάτοικο		
Λειτουργικά έσοδα ανά κάτοικο	0,000	Στατιστικά σημαντική
Ίδια έσοδα ανά κάτοικο	0,001	Στατιστικά σημαντική
Λειτουργικά έξοδα ανά κάτοικο	0,000	Στατιστικά σημαντική
Καθαρά αποτελέσματα χρήσης ανά κάτοικο	0,000	Στατιστικά σημαντική
Πάγιο ενεργητικό ανά κάτοικο	0,000	Στατιστικά σημαντική
Σύνολο ενεργητικού ανά κάτοικο	0,000	Στατιστικά σημαντική
Ίδια κεφάλαια ανά κάτοικο	0,000	Στατιστικά σημαντική

Σημείωση: Ο έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας αφορά στη μέση τιμή κάθε αριθμοδείκτη για την περίοδο 2011-2015 σε επίπεδο σημαντικότητα 5%

Πίνακας 20.5: Τυπολόγιο αριθμοδεικτών

Αριθμοδείκτες	Τύπος υπολογισμού
Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας	
Αποδοτικότητα συνόλου Ενεργητικού	$\frac{\text{Καθαρά αποτελέσματα χρήσης} + \text{Τόκοι έξοδα}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων	$\frac{\text{Καθαρά αποτελέσματα χρήσης}}{\text{Συνολικά Ίδια Κεφάλαια}}$
Αποδοτικότητα Απασχολούμενου Κεφαλαίου	$\frac{\text{Καθαρά αποτελέσματα χρήσης}}{\text{Ίδια Κεφάλαια} + \text{Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις}}$
Περιθώριο Πλεονάσματος	$\frac{\text{Καθαρά αποτελέσματα χρήσης}}{\text{Λειτουργικά έσοδα}}$
Αριθμοδείκτες Ρευστότητας	
Έμμεση Ρευστότητα	$\frac{\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό} + \text{Μεταβατικοί Λογαριασμοί Ενεργητικού}}{\text{Βραχύπροθεσμες Υποχρεώσεις} + \text{Μεταβατικοί Λογαριασμοί Παθητικού}}$
Άμεση Ρευστότητα	$\frac{\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό} - \text{Αποθέματα} + \text{Μετ. Λογ. Ενεργητικού}}{\text{Βραχύπροθεσμες Υποχρεώσεις} + \text{Μεταβατικοί Λογαριασμοί Παθητικού}}$
Ταμειακή Ρευστότητα	$\frac{\text{Διαθέσιμα}}{\text{Βραχύπροθεσμες Υποχρεώσεις} + \text{Μεταβατικοί Λογαριασμοί Παθητικού}}$
Αριθμοδείκτες Κυκλοφοριακής Ταχύτητας	
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων σε φορές	$\frac{\text{Λειτουργικά έσοδα}}{\text{Απαιτήσεις}}$
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων σε ημέρες	$\frac{365}{\text{Κυκλοφοριακή ταχύτητα Απαιτήσεων σε φορές}}$
Κυκλοφοριακή ταχύτητα συνόλου Ενεργητικού	$\frac{\text{Λειτουργικά έσοδα}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$
Κυκλοφοριακή ταχύτητα Παγίου Ενεργητικού	$\frac{\text{Λειτουργικά έσοδα}}{\text{Πάγιο Ενεργητικό}}$
Αριθμοδείκτες Δομής Κεφαλαίων	
Ξένα* προς Ίδια κεφάλαια	$\frac{\text{Ξένα κεφάλαια}}{\text{Ίδια κεφάλαια}}$
Ξένα προς Συνολικά κεφάλαια	$\frac{\text{Ξένα κεφάλαια}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$
Ίδια προς Συνολικά κεφάλαια	$\frac{\text{Ίδια κεφάλαια}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$
Δείκτης κάλυψης τόκων με πλεόνασμα	$\frac{\text{Καθαρά αποτελέσματα χρήσης} + \text{Χρεωστικοί τόκοι}}{\text{Χρεωστικοί τόκοι}}$
Αριθμοδείκτες Δομής Ισολογισμού	
Πάγιο προς σύνολο Ενεργητικού	$\frac{\text{Πάγιο Ενεργητικό}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$
Κυκλοφορούν προς σύνολο Ενεργητικού	$\frac{\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις προς σύνολο Ενεργητικού	$\frac{\text{Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις προς σύνολο Ενεργητικού	$\frac{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$
Πάγιο προς Ίδια κεφάλαια	$\frac{\text{Πάγιο Ενεργητικό}}{\text{Ίδια κεφάλαια}}$
Αριθμοδείκτες Δομής Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης	
Έσοδα από ίδιες πηγές** προς Λειτουργικά έσοδα***	$\frac{\text{Έσοδα από ίδιες πηγές}}{\text{Λειτουργικά έσοδα}}$
Έσοδα από επιχορηγήσεις προς Λειτουργικά έσοδα	$\frac{\text{Έσοδα από Επιχορηγήσεις}}{\text{Λειτουργικά έσοδα}}$
Κόστος αγαθών & υπηρεσιών προς Λειτουργικά έσοδα****	$\frac{\text{Κόστος αγαθών και υπηρεσιών}}{\text{Λειτουργικά έσοδα}}$
Έξοδα Διοικητικής λειτουργίας προς Λειτουργικά έσοδα	$\frac{\text{Έξοδα Διοικητικής Λειτουργίας}}{\text{Λειτουργικά έσοδα}}$
Λειτουργικά έσοδα προς Λειτουργικά έξοδα	$\frac{\text{Λειτουργικά έσοδα}}{\text{Λειτουργικά έξοδα}}$

(*) Ως Ξένα Κεφάλαια ορίζεται το άθροισμα των Μακροπρόθεσμων Υποχρεώσεων, των Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων, των Μεταβατικών Λογαριασμών Παθητικού και των Προβλέψεων για Κινδύνους & Έξοδα

(**) Έσοδα από Ίδιες Πηγές θεωρούνται τα έσοδα από πώληση αγαθών & υπηρεσιών, τα έσοδα από φόρους, εισφορές, πρόστιμα και προσαυξήσεις, τα έσοδα από τέλη ύδρευσης & αποχέτευσης και τα λοιπά έσοδα

(***) Τα Συνολικά Λειτουργικά Έσοδα αποτελούνται από τα έσοδα από πώληση αγαθών & υπηρεσιών, τα έσοδα από φόρους, εισφορές, πρόστιμα, προσαυξήσεις, τις τακτικές επιχορηγήσεις από κρατικό προϋπολογισμό, τα έσοδα από τέλη ύδρευσης & αποχέτευσης και άλλα έσοδα

(****) Τα Συνολικά Λειτουργικά Έξοδα αποτελούνται από το κόστος Αγαθών & Υπηρεσιών, τα έξοδα Διοικητικής Λειτουργίας, τα έξοδα Λειτουργίας Ερευνών & αναπτύξεως, τα έξοδα Λειτουργίας Δημοσίων Σχέσεων και τις μη ενσωματωμένες αποσβέσεις στο λειτουργικό κόστος (ΚΑΧ)

Πίνακας 20.6: Αριθμοδείκτες σε δήμους με δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις την περίοδο 2011-2015

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max
Αποδοτικότητα συνόλου Ενεργητικού (ROA)	0,7%	-6,7%	9,6%	0,0%	-14,0%	11,7%	0,4%	-14,2%	36,3%	0,3%	-5,9%	8,2%	0,7%	-9,0%	10,6%
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (ROE)	0,3%	-19,7%	13,0%	-0,4%	-26,2%	21,0%	0,2%	-22,9%	48,7%	0,1%	-40,3%	9,8%	0,5%	-20,7%	16,7%
Αποδοτικότητα Απασχολούμενου Κεφαλαίου (ROCE)	0,3%	-8,5%	10,0%	-0,4%	-23,1%	13,5%	0,2%	-18,9%	39,9%	0,1%	-11,2%	8,1%	0,5%	-10,2%	13,0%
Περιθώριο Πλεονάσματος	1,7%	-28,0%	62,7%	-2,1%	-42,8%	41,2%	1,1%	-72,6%	54,8%	0,7%	-44,2%	35,2%	3,7%	-61,7%	32,9%
Έμμεση Ρευστότητα	1,49	0,33	8,69	2,02	0,22	12,64	2,86	0,74	18,91	3,53	0,77	17,23	3,74	0,80	14,08
Άμεση Ρευστότητα	1,49	0,33	8,69	2,01	0,22	12,64	2,86	0,74	18,91	3,50	0,76	17,23	3,66	0,80	14,03
Ταμειακή Ρευστότητα	0,52	0,00	5,72	0,82	0,00	8,70	1,32	0,02	12,59	1,57	0,08	13,47	1,86	0,10	11,77
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων σε φορές	5,52	0,97	43,84	4,46	0,98	26,42	3,90	0,93	31,34	3,85	0,91	36,35	3,56	1,05	46,52
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων σε ημέρες	66	8	377	82	14	374	94	12	391	95	10	400	103	8	349
Κυκλοφοριακή ταχύτητα συνόλου Ενεργητικού	0,16	0,02	1,34	0,15	0,02	1,25	0,15	0,02	1,13	0,14	0,02	1,10	0,14	0,02	1,02
Κυκλοφοριακή ταχύτητα Παγίου Ενεργητικού	0,19	0,02	1,95	0,17	0,02	1,62	0,17	0,02	1,71	0,16	0,02	1,83	0,17	0,02	1,71
Ξένα προς Ίδια κεφάλαια	0,13	0,01	4,77	0,11	0,00	4,45	0,09	0,01	2,63	0,08	0,01	4,15	0,07	0,01	4,64
Ξένα προς Συνολικά κεφάλαια	0,11	0,01	0,83	0,10	0,00	0,82	0,08	0,01	0,72	0,07	0,01	0,81	0,07	0,01	0,82
Ίδια προς Συνολικά κεφάλαια	0,89	0,17	0,99	0,90	0,18	1,00	0,92	0,28	0,99	0,93	0,19	0,99	0,93	0,18	0,99
Πάγιο προς σύνολο Ενεργητικού	0,90	0,66	0,98	0,89	0,67	0,98	0,89	0,65	0,97	0,89	0,60	0,97	0,88	0,59	0,97
Κυκλοφορούν προς σύνολο Ενεργητικού	0,08	0,02	0,26	0,09	0,02	0,27	0,09	0,03	0,33	0,09	0,03	0,39	0,10	0,02	0,40
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις προς σύνολο Ενεργητικού	0,04	0,00	0,39	0,04	0,00	0,29	0,04	0,00	0,26	0,03	0,00	0,50	0,03	0,00	0,51
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις προς σύνολο Ενεργητικού	0,05	0,01	0,41	0,04	0,00	0,42	0,03	0,00	0,24	0,02	0,01	0,19	0,02	0,00	0,20
Πάγιο προς Ίδια κεφάλαια	1,01	0,82	3,82	1,01	0,80	3,64	0,99	0,78	2,36	0,97	0,75	3,79	0,96	0,69	4,15
Έσοδα από ίδιες πηγές	0,38	0,06	0,85	0,45	0,07	0,88	0,49	0,12	0,91	0,46	0,11	0,86	0,46	0,12	0,86

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max
προς Λειτουργικά έσοδα															
Έσοδα από επιχορηγήσεις προς Λειτουργικά έσοδα	0,62	0,15	0,94	0,55	0,12	0,93	0,51	0,09	0,88	0,54	0,14	0,89	0,54	0,14	0,88
Κόστος αγαθών & υπηρεσιών προς Λειτουργικά έξοδα	0,63	0,23	0,95	0,63	0,18	0,93	0,66	0,19	0,93	0,67	0,15	0,90	0,66	0,15	0,89
Έξοδα Διοικητικής λειτουργίας προς Λειτουργικά έξοδα	0,16	0,01	0,44	0,15	0,01	0,52	0,16	0,01	0,51	0,16	0,01	0,52	0,16	0,01	0,55
Λειτουργικά έσοδα προς Λειτουργικά έξοδα	0,72	0,34	1,41	0,63	0,30	1,17	0,69	0,39	1,43	0,70	0,36	1,10	0,71	0,13	1,15

Πίνακας 20.7: Αριθμοδείκτες σε πολύ μεγάλους δήμους

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max
Αποδοτικότητα συνόλου Ενεργητικού (ROA)	0,8%	-2,2%	9,6%	1,2%	-1,3%	6,1%	1,7%	-2,9%	16,2%	0,3%	-14,9%	4,1%	1,6%	0,1%	5,5%
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (ROE)	0,5%	-6,3%	10,8%	1,0%	-5,3%	7,6%	1,7%	-3,5%	24,3%	0,1%	-35,4%	4,5%	1,5%	0,0%	6,1%
Αποδοτικότητα Απασχολούμενου Κεφαλαίου (ROCE)	0,5%	-4,4%	10,0%	0,9%	-3,3%	6,1%	1,6%	-3,3%	16,4%	0,1%	-18,8%	3,9%	1,3%	0,0%	5,5%
Περιθώριο Πλεονάσματος	1,9%	-11,6%	62,7%	2,6%	-14,4%	7,7%	5,5%	-25,5%	39,1%	0,7%	-58,2%	11,5%	5,4%	0,3%	10,3%
Έμμεση Ρευστότητα	1,38	0,40	7,65	2,02	0,46	9,81	3,07	0,81	6,66	3,73	1,84	14,27	5,10	3,64	9,75
Άμεση Ρευστότητα	1,38	0,40	7,18	2,02	0,45	9,16	2,98	0,80	6,66	3,69	1,73	13,97	5,08	3,50	9,75
Ταμειακή Ρευστότητα	0,25	0,02	1,70	0,27	0,11	1,41	0,47	0,16	2,48	0,87	0,26	5,40	2,03	0,78	3,50
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων σε φορές	3,78	2,03	6,67	2,66	1,46	5,33	2,93	1,40	9,09	3,12	1,12	12,38	2,45	1,65	3,63
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων σε ημέρες	96	55	180	137	69	251	130	40	260	117	29	326	149	101	221
Κυκλοφοριακή ταχύτητα συνόλου Ενεργητικού	0,31	0,14	0,71	0,27	0,11	0,70	0,25	0,12	0,59	0,28	0,10	0,52	0,27	0,10	0,49
Κυκλοφοριακή ταχύτητα Παγίου Ενεργητικού	0,39	0,14	0,95	0,33	0,11	0,93	0,30	0,12	0,82	0,30	0,12	0,75	0,34	0,12	0,73
Ξένα προς Ίδια κεφάλαια	0,21	0,10	1,09	0,18	0,10	1,27	0,14	0,08	0,76	0,13	0,06	1,08	0,13	0,06	0,37
Ξένα προς Συνολικά κεφάλαια	0,18	0,09	0,52	0,15	0,09	0,56	0,13	0,08	0,43	0,12	0,05	0,52	0,12	0,05	0,27
Ίδια προς Συνολικά κεφάλαια	0,82	0,48	0,91	0,85	0,44	0,91	0,87	0,57	0,92	0,88	0,48	0,95	0,88	0,73	0,95
Πάγιο προς σύνολο Ενεργητικού	0,85	0,73	0,94	0,84	0,72	0,95	0,85	0,71	0,94	0,83	0,70	0,94	0,80	0,66	0,90
Κυκλοφορούν προς σύνολο Ενεργητικού	0,13	0,04	0,24	0,12	0,04	0,25	0,13	0,04	0,27	0,14	0,05	0,29	0,17	0,09	0,33
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις προς σύνολο Ενεργητικού	0,07	0,02	0,34	0,06	0,02	0,36	0,06	0,03	0,36	0,06	0,02	0,42	0,06	0,03	0,22
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις προς σύνολο Ενεργητικού	0,07	0,02	0,20	0,06	0,01	0,17	0,04	0,02	0,09	0,02	0,01	0,06	0,02	0,01	0,04
Πάγιο προς Ίδια κεφάλαια	1,08	0,89	1,77	1,04	0,89	2,00	0,99	0,85	1,49	0,96	0,84	1,74	0,91	0,81	1,13
Έσοδα από ίδιες πηγές προς Λειτουργικά έσοδα	0,42	0,25	0,76	0,45	0,24	0,64	0,49	0,33	0,80	0,45	0,32	0,74	0,49	0,33	0,64
Έσοδα από επιχορηγήσεις προς Λειτουργικά έσοδα	0,58	0,24	0,75	0,55	0,36	0,76	0,51	0,20	0,67	0,55	0,26	0,68	0,51	0,36	0,67

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max
Κόστος αγαθών & υπηρεσιών προς λειτουργικά έξοδα	0,71	0,55	0,91	0,75	0,67	0,89	0,76	0,66	0,87	0,76	0,66	0,88	0,75	0,66	0,87
Έξοδα Διοικητικής λειτουργίας προς λειτουργικά έξοδα	0,17	0,04	0,31	0,11	0,02	0,28	0,11	0,03	0,30	0,11	0,03	0,30	0,15	0,04	0,27
Λειτουργικά έσοδα προς λειτουργικά έξοδα	0,90	0,66	1,41	0,85	0,59	0,97	0,88	0,65	1,24	0,89	0,64	1,01	1,01	0,85	1,04

Πίνακας 20.8: Αριθμοδείκτες σε μεγάλους δήμους

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max
Αποδοτικότητα συνόλου Ενεργητικού (ROA)	0,7%	-5,5%	4,7%	0,2%	-6,9%	7,7%	0,5%	-2,7%	11,1%	0,5%	-5,9%	4,8%	0,9%	-1,7%	7,0%
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (ROE)	0,4%	-19,7%	6,5%	-0,1%	-74,4%	9,6%	0,3%	-6,7%	13,2%	0,3%	-40,3%	7,1%	0,8%	-20,7%	8,2%
Αποδοτικότητα Απασχολούμενου Κεφαλαίου (ROCE)	0,4%	-7,9%	4,9%	-0,1%	-21,9%	8,1%	0,3%	-3,9%	11,0%	0,3%	-11,2%	5,2%	0,8%	-5,4%	7,6%
Περιθώριο Πλεονάσματος	0,8%	-23,8%	21,1%	-0,5%	-25,5%	38,2%	1,6%	-13,7%	50,8%	2,5%	-39,9%	17,1%	3,6%	-18,7%	13,1%
Έμμεση Ρευστότητα	1,39	0,18	5,81	1,70	0,16	10,74	2,55	0,33	18,91	2,72	0,17	12,67	4,62	0,80	14,08
Άμεση Ρευστότητα	1,39	0,17	5,79	1,68	0,16	10,74	2,55	0,33	18,91	2,68	0,17	12,67	4,59	0,80	14,03
Ταμειακή Ρευστότητα	0,47	0,01	4,34	0,57	0,01	6,74	1,10	0,03	12,59	1,48	0,05	10,01	1,96	0,21	11,77
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων σε φορές	8,09	1,10	61,41	6,04	0,99	91,59	5,38	1,08	254,91	6,89	1,47	240,72	6,42	1,57	20,35
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων σε ημέρες	45	6	332	60	4	369	68	1	338	53	2	248	57	18	233
Κυκλοφοριακή ταχύτητα συνόλου Ενεργητικού	0,27	0,05	1,34	0,23	0,05	1,25	0,21	0,04	1,13	0,20	0,05	1,10	0,20	0,07	1,02
Κυκλοφοριακή ταχύτητα Παγίου Ενεργητικού	0,32	0,05	1,95	0,26	0,06	1,62	0,23	0,05	1,71	0,23	0,05	1,83	0,23	0,07	1,71
Ξένα προς Ίδια κεφάλαια	0,18	0,02	4,77	0,16	0,01	7,42	0,12	0,02	2,63	0,11	0,02	4,15	0,09	0,02	4,64
Ξένα προς Συνολικά κεφάλαια	0,15	0,02	0,83	0,14	0,01	0,88	0,11	0,02	0,72	0,10	0,02	0,81	0,08	0,02	0,82
Ίδια προς Συνολικά κεφάλαια	0,85	0,17	0,98	0,86	0,12	0,99	0,89	0,28	0,98	0,90	0,19	0,98	0,92	0,18	0,98
Πάγιο προς σύνολο Ενεργητικού	0,89	0,66	0,96	0,90	0,67	0,96	0,91	0,65	0,96	0,90	0,60	0,95	0,87	0,59	0,95
Κυκλοφορούν προς σύνολο Ενεργητικού	0,08	0,03	0,26	0,07	0,03	0,27	0,08	0,03	0,33	0,08	0,02	0,39	0,12	0,04	0,40
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις προς σύνολο Ενεργητικού	0,05	0,00	0,39	0,05	0,00	0,34	0,05	0,00	0,32	0,05	0,00	0,50	0,04	0,00	0,51
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις προς σύνολο Ενεργητικού	0,06	0,02	0,53	0,05	0,01	0,57	0,03	0,01	0,30	0,03	0,01	0,24	0,03	0,01	0,20
Πάγιο προς Ίδια κεφάλαια	1,05	0,87	4,56	1,04	0,83	7,54	0,99	0,80	2,36	0,99	0,82	3,79	0,95	0,81	4,15
Έσοδα από ίδιες πηγές προς Λειτουργικά έσοδα	0,42	0,19	0,75	0,48	0,20	0,78	0,51	0,18	0,81	0,49	0,19	0,79	0,40	0,19	0,79

		2011			2012			2013			2014			2015		
		Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max
Έσοδα από επιχορηγήσεις	προς	0,58	0,25	0,81	0,52	0,22	0,80	0,49	0,19	0,82	0,51	0,21	0,81	0,60	0,21	0,81
Λειτουργικά έσοδα																
Κόστος αγαθών & υπηρεσιών	προς	0,71	0,20	0,90	0,69	0,53	0,88	0,71	0,55	0,93	0,72	0,53	0,90	0,72	0,57	0,89
Λειτουργικά έξοδα																
Έξοδα Διοικητικής λειτουργίας	προς	0,14	0,01	0,62	0,14	0,01	0,34	0,14	0,01	0,32	0,14	0,01	0,32	0,13	0,01	0,30
Λειτουργικά έξοδα																
Λειτουργικά έσοδα προς λειτουργικά έξοδα		0,81	0,60	0,99	0,75	0,53	1,04	0,00	0,00	0,05	0,82	0,63	1,06	0,83	0,67	1,03

Πίνακας 20.9: Αριθμοδείκτες σε μεσαίους δήμους

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max
Αποδοτικότητα συνόλου Ενεργητικού (ROA)	0,5%	-6,7%	7,2%	-0,1%	-14,0%	11,7%	0,2%	-14,2%	36,3%	0,1%	-4,1%	8,2%	0,6%	-7,9%	10,6%
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (ROE)	0,2%	-9,7%	1790,3%	-0,3%	-26,2%	79,4%	0,1%	-22,9%	67,1%	0,0%	-5,2%	9,8%	0,5%	-9,4%	16,7%
Αποδοτικότητα Απασχολούμενου Κεφαλαίου (ROCE)	0,2%	-21,4%	7,7%	-0,4%	-66,2%	13,5%	0,1%	-18,9%	40,6%	0,0%	-4,9%	8,1%	0,5%	-9,1%	13,0%
Περιθώριο Πλεονάσματος	1,3%	-37,4%	29,0%	-2,2%	-71,5%	52,9%	0,4%	-72,6%	137,9%	0,0%	-73,3%	21,3%	3,9%	-61,7%	32,9%
Έμμεση Ρευστότητα	1,39	0,20	8,69	1,82	0,29	12,64	2,64	0,72	46,36	3,18	0,89	17,23	3,52	0,87	13,86
Άμεση Ρευστότητα	1,39	0,20	8,69	1,82	0,29	12,64	2,64	0,72	46,36	3,17	0,89	17,23	3,52	0,87	13,85
Ταμειακή Ρευστότητα	0,50	0,00	5,72	0,71	0,00	8,70	1,02	0,02	25,47	1,58	0,10	13,47	1,85	0,10	9,71
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων σε φορές	4,78	0,34	26,03	3,77	0,31	19,36	3,50	0,30	14,23	3,56	0,27	26,21	3,61	1,05	46,52
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων σε ημέρες	76	14	1086	97	19	1183	104	26	1201	103	14	1341	101	8	349
Κυκλοφοριακή ταχύτητα συνόλου Ενεργητικού	0,16	0,03	0,74	0,14	0,02	0,76	0,14	0,02	0,75	0,13	0,03	0,56	0,13	0,03	0,57
Κυκλοφοριακή ταχύτητα Παγίου Ενεργητικού	0,18	0,03	0,90	0,16	0,03	1,07	0,16	0,02	1,05	0,15	0,03	0,76	0,15	0,03	0,80
Ξένα προς Ίδια κεφάλαια	0,12	-288,11	2,95	0,10	-8,19	2,87	0,09	0,01	2,36	0,08	0,01	0,94	0,07	0,01	0,85
Ξένα προς Συνολικά κεφάλαια	0,10	0,02	1,00	0,09	0,02	1,14	0,08	0,01	0,70	0,07	0,01	0,48	0,06	0,01	0,46
Ίδια προς Συνολικά κεφάλαια	0,90	0,00	0,98	0,91	-0,14	0,98	0,92	0,30	0,99	0,93	0,52	0,99	0,94	0,54	0,99
Πάγιο προς σύνολο Ενεργητικού	0,90	0,52	0,98	0,89	0,50	0,98	0,89	0,47	0,98	0,89	0,46	0,96	0,89	0,64	0,97
Κυκλοφορούν προς σύνολο Ενεργητικού	0,08	0,01	0,46	0,09	0,02	0,48	0,09	0,02	0,51	0,09	0,03	0,52	0,09	0,02	0,33
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις προς σύνολο Ενεργητικού	0,03	0,00	0,34	0,03	0,00	0,31	0,03	0,00	0,29	0,03	0,00	0,26	0,03	0,00	0,26
Βραχυπρόθεσμες	0,06	0,00	0,71	0,05	0,01	0,83	0,03	0,00	0,51	0,03	0,01	0,15	0,02	0,01	0,11

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max
υποχρεώσεις προς σύνολο Ενεργητικού															
Πάγιο προς ίδια κεφάλαια	1,01	-215,21	3,23	1,00	-5,43	3,00	0,98	0,49	1,76	0,98	0,48	1,64	0,96	0,69	1,33
Έσοδα από ίδιες πηγές προς Λειτουργικά έσοδα	0,40	0,11	1,00	0,48	0,10	1,00	0,51	0,12	0,91	0,48	0,11	0,86	0,47	0,12	0,86
Έσοδα από επιχορηγήσεις προς Λειτουργικά έσοδα	0,60	0,00	0,89	0,52	0,00	0,90	0,49	0,09	0,88	0,52	0,14	0,89	0,53	0,14	0,88
Κόστος αγαθών & υπηρεσιών προς Λειτουργικά έξοδα	0,62	0,04	0,95	0,62	0,05	0,93	0,65	0,04	0,88	0,66	0,03	0,90	0,61	0,15	0,88
Έξοδα Διοικητικής λειτουργίας προς Λειτουργικά έξοδα	0,16	0,01	0,50	0,16	0,01	0,52	0,16	0,01	0,66	0,16	0,01	0,52	0,17	0,01	0,55
Λειτουργικά έσοδα προς Λειτουργικά έξοδα	0,69	0,44	1,18	0,62	0,36	1,17	0,69	0,40	1,43	0,68	0,40	1,10	0,68	0,13	1,15

Πίνακας 20.10: Αριθμοδείκτες σε μικρούς δήμους

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max
Αποδοτικότητα συνόλου Ενεργητικού (ROA)	1,0%	-4,9%	8,2%	0,1%	-5,9%	4,9%	-0,7%	-9,3%	4,2%	0,1%	-4,0%	7,1%	0,0%	-9,0%	2,2%
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (ROE)	0,8%	-5,1%	9,5%	0,0%	-6,9%	4,9%	-0,9%	-9,8%	4,4%	0,1%	-4,2%	7,1%	0,0%	-11,6%	2,2%
Αποδοτικότητα Απασχολούμενου Κεφαλαίου (ROCE)	0,8%	-5,0%	9,3%	0,0%	-6,5%	4,3%	-0,9%	-9,8%	4,3%	0,1%	-4,2%	7,1%	0,0%	-10,2%	2,2%
Περιθώριο Πλεονάσματος	7,2%	-34,1%	59,3%	0,1%	-51,8%	29,2%	-7,0%	-85,3%	28,1%	1,4%	-39,7%	35,2%	0,5%	-59,4%	30,3%
Έμμεση Ρευστότητα	2,10	0,45	11,91	2,75	0,57	16,70	3,27	0,84	25,45	3,87	1,28	32,44	3,74	1,31	12,51
Άμεση Ρευστότητα	2,07	0,45	11,91	2,75	0,57	16,70	3,27	0,83	25,45	3,87	1,28	32,44	3,62	1,31	12,51
Ταμειακή Ρευστότητα	0,99	0,05	10,51	1,59	0,03	14,45	1,79	0,27	21,81	2,23	0,59	25,60	1,83	0,60	8,30
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων σε φορές	5,63	1,14	91,17	3,92	0,98	15,04	3,29	1,07	10,03	3,81	0,91	12,28	3,08	1,19	7,41
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων σε ημέρες	65	4	320	93	24	374	111	36	341	96	30	400	119	49	307
Κυκλοφοριακή ταχύτητα συνόλου Ενεργητικού	0,15	0,02	0,52	0,12	0,02	0,37	0,11	0,02	0,35	0,10	0,02	0,24	0,10	0,02	0,16
Κυκλοφοριακή ταχύτητα Παγίου Ενεργητικού	0,17	0,02	1,10	0,14	0,02	0,58	0,12	0,02	0,48	0,11	0,02	0,31	0,11	0,02	0,20
Ξένα προς Ίδια κεφάλαια	0,07	0,01	0,32	0,06	0,00	0,36	0,04	0,01	0,17	0,04	0,01	0,18	0,04	0,01	0,19
Ξένα προς Συνολικά κεφάλαια	0,06	0,01	0,24	0,06	0,00	0,27	0,04	0,01	0,15	0,03	0,01	0,15	0,04	0,01	0,16
Ίδια προς Συνολικά κεφάλαια	0,94	0,76	0,99	0,94	0,73	1,00	0,96	0,85	0,99	0,97	0,85	0,99	0,96	0,84	0,99
Πάγιο προς σύνολο Ενεργητικού	0,90	0,47	0,99	0,89	0,65	0,98	0,90	0,69	0,97	0,89	0,74	0,98	0,92	0,80	0,97
Κυκλοφορούν προς σύνολο Ενεργητικού	0,08	0,01	0,49	0,08	0,02	0,30	0,08	0,02	0,29	0,08	0,02	0,25	0,07	0,03	0,18
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις προς σύνολο Ενεργητικού	0,01	0,00	0,11	0,01	0,00	0,11	0,00	0,00	0,11	0,00	0,00	0,11	0,01	0,00	0,12
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις προς σύνολο Ενεργητικού	0,04	0,01	0,21	0,04	0,00	0,16	0,02	0,00	0,08	0,02	0,00	0,06	0,02	0,00	0,05
Πάγιο προς Ίδια κεφάλαια	0,98	0,50	1,19	0,97	0,69	1,20	0,95	0,74	1,05	0,96	0,78	1,05	0,95	0,82	1,05
Έσοδα από ίδιες πηγές προς Λειτουργικά έσοδα	0,35	0,06	0,67	0,46	0,07	0,71	0,46	0,15	0,71	0,46	0,17	0,71	0,51	0,14	0,68
Έσοδα από επιχορηγήσεις προς Λειτουργικά έσοδα	0,65	0,33	0,94	0,54	0,29	0,93	0,54	0,29	0,85	0,54	0,29	0,83	0,49	0,32	0,86

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max
Κόστος αγαθών & υπηρεσιών προς λειτουργικά έξοδα	0,57	0,14	0,77	0,59	0,19	0,77	0,59	0,23	0,79	0,55	0,21	0,78	0,57	0,46	0,75
Έξοδα Διοικητικής λειτουργίας προς λειτουργικά έξοδα	0,19	0,03	0,74	0,18	0,05	0,64	0,16	0,05	0,65	0,18	0,06	0,64	0,16	0,06	0,32
Λειτουργικά έσοδα προς λειτουργικά έξοδα	0,63	0,21	1,21	0,54	0,30	1,08	0,57	0,30	0,81	0,56	0,36	0,79	0,57	0,42	0,68

Πίνακας 20.11: Αριθμοδείκτες σε ηπειρωτικούς δήμους

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max
Αποδοτικότητα συνόλου Ενεργητικού (ROA)	0,6%	-6,7%	9,6%	0,1%	-14,0%	7,7%	0,3%	-14,2%	36,3%	0,2%	-14,9%	8,2%	0,7%	-7,9%	10,6%
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (ROE)	0,3%	-19,7%	1790,3%	-0,1%	-74,4%	79,4%	0,1%	-22,9%	67,1%	0,1%	-40,3%	9,8%	0,5%	-20,7%	16,7%
Αποδοτικότητα Απασχολούμενου Κεφαλαίου (ROCE)	0,3%	-21,4%	10,0%	-0,2%	-66,2%	9,9%	0,1%	-18,9%	40,6%	0,1%	-18,8%	8,1%	0,5%	-9,1%	13,0%
Περιθώριο Πλεονάσματος	1,3%	-37,4%	62,7%	-0,9%	-71,5%	52,9%	0,7%	-85,3%	137,9%	0,5%	-73,3%	35,2%	3,4%	-61,7%	32,9%
Έμμεση Ρευστότητα	1,41	0,18	11,91	1,83	0,16	16,70	2,67	0,33	46,36	3,37	0,17	32,44	3,75	0,80	14,08
Άμεση Ρευστότητα	1,41	0,17	11,91	1,83	0,16	16,70	2,66	0,33	46,36	3,35	0,17	32,44	3,75	0,80	14,03
Ταμειακή Ρευστότητα	0,49	0,00	10,51	0,68	0,00	14,45	1,08	0,02	25,47	1,55	0,05	25,60	1,86	0,10	11,77
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων σε φορές	5,11	0,34	61,41	4,04	0,31	91,59	3,68	0,30	254,91	3,73	0,27	240,72	3,85	1,05	46,52
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων σε ημέρες	71	6	1086	90	4	1183	99	1	1201	98	2	1341	95	8	349
Κυκλοφοριακή ταχύτητα συνόλου Ενεργητικού	0,17	0,03	1,34	0,15	0,02	1,25	0,15	0,02	1,13	0,14	0,02	1,10	0,15	0,03	1,02
Κυκλοφοριακή ταχύτητα Παγίου Ενεργητικού	0,19	0,03	1,95	0,18	0,02	1,62	0,17	0,02	1,71	0,16	0,02	1,83	0,17	0,03	1,71
Ξένα προς Ίδια κεφάλαια	0,13	-288,11	4,77	0,11	-8,19	7,42	0,10	0,01	2,63	0,09	0,01	4,15	0,08	0,01	4,64
Ξένα προς Συνολικά κεφάλαια	0,11	0,01	1,00	0,10	0,01	1,14	0,09	0,01	0,72	0,08	0,01	0,81	0,07	0,01	0,82
Ίδια προς Συνολικά κεφάλαια	0,89	0,00	0,99	0,90	-0,14	0,99	0,91	0,28	0,99	0,92	0,19	0,99	0,93	0,18	0,99
Πάγιο προς σύνολο Ενεργητικού	0,90	0,52	0,99	0,89	0,50	0,98	0,89	0,47	0,98	0,89	0,46	0,98	0,88	0,59	0,97
Κυκλοφορούν προς σύνολο Ενεργητικού	0,08	0,01	0,46	0,09	0,02	0,48	0,09	0,02	0,51	0,09	0,02	0,52	0,10	0,02	0,40
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις προς σύνολο Ενεργητικού	0,03	0,00	0,39	0,03	0,00	0,36	0,03	0,00	0,36	0,03	0,00	0,50	0,03	0,00	0,51
Βραχυπρόθεσμες	0,06	0,00	0,71	0,05	0,00	0,83	0,03	0,00	0,51	0,02	0,00	0,24	0,02	0,00	0,20

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max
υποχρεώσεις προς σύνολο Ενεργητικού															
Πάγιο προς ίδια κεφάλαια	1,01	-215,21	4,56	1,00	-5,43	7,54	0,98	0,49	2,36	0,97	0,48	3,79	0,96	0,77	4,15
Έσοδα από ίδιες πηγές προς Λειτουργικά έσοδα	0,38	0,06	0,85	0,45	0,07	0,88	0,50	0,12	0,91	0,47	0,11	0,86	0,46	0,12	0,86
Έσοδα από επιχορηγήσεις προς Λειτουργικά έσοδα	0,62	0,15	0,94	0,55	0,12	0,93	0,50	0,09	0,88	0,53	0,14	0,89	0,54	0,14	0,88
Κόστος αγαθών & υπηρεσιών προς Λειτουργικά έξοδα	0,64	0,04	0,91	0,64	0,05	0,89	0,66	0,04	0,93	0,67	0,03	0,90	0,65	0,15	0,89
Έξοδα Διοικητικής λειτουργίας προς Λειτουργικά έξοδα	0,16	0,01	0,62	0,15	0,01	0,52	0,16	0,01	0,66	0,16	0,01	0,52	0,16	0,01	0,55
Λειτουργικά έσοδα προς Λειτουργικά έξοδα	0,72	0,21	1,41	0,64	0,30	1,17	0,70	0,30	1,43	0,72	0,40	1,10	0,74	0,13	1,15

Πίνακας 20.12: Αριθμοδείκτες σε νησιωτικούς δήμους

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max
Αποδοτικότητα συνόλου Ενεργητικού (ROA)	0,7%	-4,9%	15,2%	0,3%	-3,7%	11,7%	-0,1%	-5,6%	4,2%	0,3%	-4,0%	5,1%	0,7%	-9,0%	5,0%
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (ROE)	0,7%	-6,9%	15,6%	0,2%	-4,2%	14,8%	-0,1%	-15,4%	4,4%	0,0%	-4,2%	5,7%	0,7%	-11,6%	5,2%
Αποδοτικότητα Απασχολούμενου Κεφαλαίου (ROCE)	0,7%	-5,0%	15,6%	0,2%	-4,1%	13,5%	-0,1%	-10,1%	4,3%	0,0%	-4,2%	5,2%	0,7%	-10,2%	4,9%
Περιθώριο Πλεονάσματος	4,3%	-25,9%	22,0%	2,3%	-35,5%	41,2%	-1,1%	-32,7%	28,1%	0,5%	-39,7%	33,0%	7,7%	-59,4%	18,5%
Έμμεση Ρευστότητα	1,67	0,33	63,13	2,85	0,54	15,04	3,90	0,84	37,33	3,98	1,53	9,31	3,81	1,86	13,86
Άμεση Ρευστότητα	1,67	0,33	63,13	2,85	0,54	14,31	3,90	0,83	37,33	3,98	1,53	9,31	3,67	1,86	13,85
Ταμειακή Ρευστότητα	0,70	0,03	59,74	1,28	0,05	10,65	1,76	0,23	35,57	1,69	0,59	6,61	2,46	0,64	9,71
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων σε φορές	5,59	1,09	91,17	3,66	1,09	15,04	3,04	0,83	10,03	3,67	1,12	7,37	3,16	1,63	3,94
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων σε ημέρες	65,26	4,00	334,47	99,67	24,27	335,72	119,98	36,39	440,54	99,55	49,53	326,10	115,59	92,57	223,27
Κυκλοφοριακή ταχύτητα συνόλου Ενεργητικού	0,16	0,02	0,69	0,12	0,02	0,46	0,13	0,02	0,35	0,12	0,02	0,27	0,13	0,02	0,25
Κυκλοφοριακή ταχύτητα Παγίου Ενεργητικού	0,18	0,02	1,10	0,14	0,02	0,76	0,15	0,02	0,48	0,14	0,02	0,36	0,14	0,02	0,37
Ξένα προς Ίδια κεφάλαια	0,07	0,00	2,34	0,06	0,00	2,18	0,05	0,01	1,30	0,07	0,01	0,21	0,04	0,01	0,19
Ξένα προς Συνολικά κεφάλαια	0,07	0,00	0,70	0,06	0,00	0,69	0,04	0,01	0,57	0,06	0,01	0,17	0,04	0,01	0,16
Ίδια προς Συνολικά κεφάλαια	0,93	0,30	1,00	0,94	0,31	1,00	0,96	0,43	0,99	0,94	0,83	0,99	0,96	0,84	0,99
Πάγιο προς σύνολο Ενεργητικού	0,90	0,47	0,98	0,89	0,60	0,98	0,87	0,70	0,97	0,87	0,71	0,97	0,85	0,66	0,97
Κυκλοφορούν προς σύνολο Ενεργητικού	0,09	0,01	0,49	0,10	0,02	0,37	0,11	0,03	0,30	0,11	0,03	0,25	0,12	0,03	0,29
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις προς σύνολο Ενεργητικού	0,01	0,00	0,17	0,01	0,00	0,17	0,01	0,00	0,23	0,01	0,00	0,11	0,01	0,00	0,12
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις προς σύνολο Ενεργητικού	0,04	0,00	0,41	0,04	0,00	0,30	0,02	0,01	0,14	0,03	0,01	0,10	0,02	0,01	0,06
Πάγιο προς Ίδια κεφάλαια	0,98	0,50	2,83	0,95	0,63	2,56	0,94	0,70	1,76	0,95	0,75	1,05	0,93	0,69	1,05
Έσοδα από ίδιες πηγές προς Λειτουργικά έσοδα	0,46	0,15	1,00	0,53	0,29	1,00	0,53	0,33	0,75	0,54	0,37	0,75	0,55	0,32	0,75
Έσοδα από επιχορηγήσεις προς Λειτουργικά έσοδα	0,54	0,00	0,85	0,47	0,00	0,71	0,47	0,25	0,67	0,46	0,25	0,63	0,45	0,25	0,68

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max
Κόστος αγαθών & υπηρεσιών προς λειτουργικά έξοδα	0,60	0,14	0,95	0,61	0,19	0,93	0,65	0,23	0,88	0,64	0,24	0,90	0,59	0,46	0,88
Έξοδα Διοικητικής λειτουργίας προς λειτουργικά έξοδα	0,19	0,01	0,74	0,18	0,01	0,64	0,16	0,01	0,65	0,16	0,01	0,64	0,16	0,01	0,32
Λειτουργικά έσοδα προς λειτουργικά έξοδα	0,72	0,43	1,05	0,65	0,33	1,08	0,68	0,35	0,84	0,66	0,36	1,10	0,65	0,42	1,07

Πίνακας 20.13: Αριθμοδείκτες σε δήμους-πρωτεύουσες

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max
Αποδοτικότητα συνόλου Ενεργητικού (ROA)	0,6%	-6,7%	9,6%	0,3%	-3,7%	6,1%	0,5%	-2,9%	5,6%	0,2%	-2,8%	4,1%	0,8%	-1,5%	5,5%
Αποδοτικότητα ιδίων Κεφαλαίων (ROE)	0,3%	-9,7%	10,8%	0,1%	-5,3%	7,6%	0,2%	-3,5%	6,3%	0,1%	-2,9%	4,5%	0,8%	-1,6%	6,1%
Αποδοτικότητα Απασχολούμενου Κεφαλαίου (ROCE)	0,3%	-8,5%	10,0%	0,1%	-4,7%	6,1%	0,2%	-3,3%	5,9%	0,1%	-2,9%	3,9%	0,7%	-1,6%	5,5%
Περιθώριο Πλεονάσματος	1,2%	-15,9%	62,7%	0,4%	-24,1%	8,8%	2,1%	-27,8%	19,7%	0,4%	-34,5%	14,5%	4,0%	-18,4%	13,4%
Έμμεση Ρευστότητα	1,57	0,37	7,19	1,99	0,55	10,74	3,36	0,74	18,91	4,11	1,24	14,27	4,88	1,86	12,25
Άμεση Ρευστότητα	1,57	0,37	7,15	1,99	0,55	10,74	3,36	0,74	18,91	4,11	1,24	13,97	4,85	1,86	12,25
Ταμειακή Ρευστότητα	0,43	0,02	4,34	0,72	0,01	6,74	1,06	0,02	9,24	1,46	0,08	9,53	2,42	0,10	5,46
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων σε φορές	4,81	1,45	21,06	3,65	1,22	16,51	3,54	0,93	11,14	3,63	0,96	19,01	3,50	1,05	14,19
Κυκλοφοριακή ταχύτητα απαιτήσεων σε ημέρες	76	17	251	100	22	300	103	33	391	101	19	382	104	26	349
Κυκλοφοριακή ταχύτητα συνόλου Ενεργητικού	0,21	0,05	0,71	0,18	0,04	0,69	0,17	0,04	0,59	0,17	0,05	0,52	0,18	0,07	0,49
Κυκλοφοριακή ταχύτητα Παγίου Ενεργητικού	0,23	0,05	0,95	0,19	0,05	0,93	0,19	0,05	0,82	0,19	0,05	0,75	0,21	0,07	0,73
Ξένα προς Ίδια κεφάλαια	0,13	0,02	0,57	0,12	0,01	0,44	0,10	0,02	0,37	0,09	0,02	0,28	0,08	0,01	0,24
Ξένα προς Συνολικά κεφάλαια	0,11	0,02	0,36	0,11	0,01	0,30	0,09	0,02	0,27	0,08	0,02	0,22	0,07	0,01	0,19
Ίδια προς Συνολικά κεφάλαια	0,89	0,64	0,98	0,89	0,70	0,99	0,91	0,73	0,98	0,92	0,78	0,98	0,93	0,81	0,99
Πάγιο προς σύνολο Ενεργητικού	0,91	0,73	0,98	0,90	0,72	0,97	0,89	0,71	0,97	0,88	0,70	0,96	0,87	0,66	0,97
Κυκλοφορούν προς σύνολο Ενεργητικού	0,08	0,01	0,24	0,09	0,02	0,25	0,10	0,03	0,27	0,11	0,03	0,29	0,12	0,03	0,33
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις προς σύνολο Ενεργητικού	0,04	0,00	0,21	0,04	0,00	0,20	0,04	0,00	0,18	0,03	0,00	0,16	0,03	0,00	0,14
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις προς σύνολο Ενεργητικού	0,05	0,01	0,20	0,04	0,01	0,15	0,03	0,01	0,09	0,02	0,01	0,08	0,02	0,01	0,08
Πάγιο προς Ίδια κεφάλαια	1,01	0,86	1,24	1,00	0,84	1,21	0,98	0,83	1,16	0,96	0,82	1,12	0,92	0,81	1,03
Έσοδα από ίδιες πηγές προς Λειτουργικά έσοδα	0,35	0,18	1,00	0,38	0,17	1,00	0,37	0,21	0,67	0,34	0,15	0,72	0,33	0,17	0,65
Έσοδα από επιχορηγήσεις προς Λειτουργικά έσοδα	0,65	0,00	0,82	0,62	0,00	0,83	0,63	0,33	0,79	0,66	0,28	0,85	0,67	0,35	0,83

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max	Διάμεσος	Min	Max
Κόστος αγαθών & υπηρεσιών προς λειτουργικά έξοδα	0,70	0,33	0,83	0,70	0,34	0,85	0,72	0,42	0,85	0,73	0,59	0,86	0,74	0,55	0,85
Έξοδα Διοικητικής λειτουργίας προς λειτουργικά έξοδα	0,15	0,01	0,50	0,12	0,01	0,49	0,13	0,01	0,48	0,11	0,01	0,30	0,11	0,01	0,27
Λειτουργικά έσοδα προς λειτουργικά έξοδα	0,75	0,54	1,41	0,72	0,46	0,95	0,76	0,55	0,99	0,75	0,55	1,01	0,78	0,52	1,04